

Mille poolest Raikküla kool eriline on?

Lk 10-11

Õpilaste teadustööde konkursile jõudis neli Rapla maakonna tööd

Lk 3

Meenutades Jaan Metssalu

Lk 6-7

Anne Daniela Rodgers -

Mahtra muuseumi uus muuseumi-pedagoog

Lk 12-13

Käsitöölane

Piret Pupart pärimuskultuurist:

Selline kullakirst lihtsalt seisab kõigi ees!

Lk 16-17

ÕÜ KÜLMALINE

SÕIDUKITE
kliimaseadmete
kontroll ja
täitmine.
Lepi aeg kokku!

Tallinna mnt. 50, Rapla
www.kulmaline.ee
Tel 533 01 720

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 24. aprill 2019 Nr 17 (3078)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 2.29 €

TAMREX

UNUSTA PAELAD

Võta

MUGAVAM
PUHTAM
OHUTUM

BOA!

Mugavus, mida saab usaldada.

Täpselt projekteeritud, kulumiskindlad materjalid, testitud äärmuslikes tingimustes. Täiuslikult sujuv ja ühtlane peenhäälestus isegi ühe käega reguleerides. Jalkanõude jalgapane ja ära võtmine pole kunagi olnud nii kiire, mugav ja lihtne.

Garantii - BOA kinnitussüsteemi garantii kestab terve jalkanõude eluea.

COFRA LUX S3 SRC ESD
BORN TO WORK
73001-000 Alates nr 37 **136 €**

RECUPERATOR S3 SRC ESD
73001-001 **134 €**

INCH S1 P SRC ESD
73081-000 **121 €**

CHARGER S3 SRC
79442 **121 €**

Kui ostad ükskõik millised
BOA
kinnitussüsteemiga
jalkanõud tavahinnaga,
anname sulle
SNICKERS Workwear sokid
TASUTA
9200/0700 väärtus 19 €

STACK S1 P SRC ESD
Alates nr 37 79420 **120 €**

YARD S3 SRC ESD
79490 **121 €**

CHARGER S3 SRC
79442 **121 €**

Hinnad sisaldavad
käibemaksu 20%
ja kehtivad
kuni kaup jahtub.
Kampaania kestab
kuni tasuta sokke jätkub.
Kampaania ei kehti
www.tamrex.ee e-poes.

SULGEMISEKS
VAJUTA ALLA
PAELTE
PINGUTAMISEKS
KEERA
KIIREKS
AVAMISEKS
TÕMBA ÜLES

BOA

BOA JAKS
KAVANDATUD
OPTIMAALSED
AASAD,
VÄLISTAVAD
ÜLELIIGSE
HÖÖRUMISE.

KULUMISKINDLA
NAILONIGA KÄETUD
KERGED, ROOSTEVABAST
TERASEST SUPERTUGEVAID
TROSSID ON ÄÄRMISLIS-
VASTUPIDAVAD JA KINDLAD KA
KÕIGE ÄÄRMUSLIKEMAS
OLUKES.

COFRA JALANÕUDE PÕHIOMADUSED

SANRY-DRY 100% polüester. Antibakteriaalne, hingav ja niiskust eemale juhtiv kulumiskindlad vooder.

MONOPOINT Iõhnastatud sisetalid

11 Lai list - 11 monopointi.

APT Torkekindel metallivaba APT PLATE, mida ei läbista isegi 3 mm läbimõõduga nael

ALUMIINIUM Kergest alumiiniumist turvanäga (200 J)

SOLE Ülikerge, painduv, isepuhastuv õli- ja libisemiskindel PU/TPU välisjal.

COFRA JALANÕUDE LISAOMADUSED

Techshell Äärmiselt vastupidav uuenduslik kulumis- ja rebenemiskindel kangas. Hingavast mikrofiibrast õmblusteta ühes tükis pealsed on vettõlgavad.

BOA INNOVAATILINE KINNITUSSÜSTEEM Täiuslikult sujuv ja ühtlane jalkanõude avamine või sulgemine isegi ühe käega reguleerides.

PLUS Äärmiselt õhuline katematerjal ja väga hingav vooder soodustavad jalkanõust niiskuse väljajuhimist.

ÖKOLISTE VABA Hingavast tekstiilist, ilma õmblusteta ühes tükis pealsed.

ESD Elektrostaatiline kaitse - ESD jalatsitel on ühtlane ja efektiivne staatilise elektrilaengu maandamise ja ärajuhtimise omadus.

POLY-GREEN ECO-TECH sisetalid. Taaskasutatud biolagunevast polüuretaanist. Anatoomiline, antistaatiline, perforeritud, lõhnastatud, pehme ja mugav. Kaetud antibakteriaalse kangaga, mis neelab niiskust ja hoiab jalad alati kuivana.

MEMORY Eelvormitud mäluvahust ergonoomiliselt kohanduv sisetalid. Anatoomiline, perforeritud, antistaatiline, antibakteriaalne, hingav, niiskust imav ja kaetud kulumiskindla tekstiiliga.

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35 • TARTU Aardla 114, Ringtee 37a • PÄRNU Riia mnt 169a • RAKVERE Pikk 2 • JÕHVI Tartu mnt 30 • VÕRU Piiri 2 • VIILJANDI Tallinna 86
VALGA Vabaduse 39 • NARVA Maslovi 1 • HAAPSALU Ehitajate tee 2a • PAIDE Pikk 2 • JÕGEVA Tallinna mnt 7 • TÜRİ Türi-Alliku • RAPLA Tallinna mnt 2a • KEILA Keki tee 1 • KURESSAARE Tallinna 80a

Juhtkiri

On ministrite töölevõtmise aeg

Esmaspäeval tutvustas peaministriks kandidaat Jüri Ratas oma tulevase meeskonna liikmeid presidendile ja seejärel näinud ei olnud või kelle jutust ta polnud aru saanud. Meie mehed, Rene Kokk ja Mart Järvik, olid ka kohvile palutud. Presidendi kantseleihoonesse sisenejad olid pinges nagu abiturientid enne eksamit, väljujate nägudel säras jällegi kergendus, justkui olekski president ka hea hinde juba ära pannud.

Kui täpne olla, siis kõiki kandidaate Kadrioru ei kutsutud, oodati ainult neid, keda president näost näkku näinud ei olnud või kelle jutust ta polnud aru saanud. Meie mehed, Rene Kokk ja Mart Järvik, olid ka kohvile palutud. Presidendi kantseleihoonesse sisenejad olid pinges nagu abiturientid enne eksamit, väljujate nägudel säras jällegi kergendus, justkui olekski president ka hea hinde juba ära pannud.

President võttis kohtumisteks aega koguni kaks päeva ja jagas pärast pressikonverentsil oma muljeid. Võib arvata, et ega temalgi kerge olnud. Ei mäleta, et kunagi varem mõnda valitsust sellise hoolega ette oleks valmistatud ja et see protsess veel ka kogu rahvast oleks huvitanud, sedavõrd eriline (või iseäralik) on see Jüri Ratase teine kabinet siis. Ei mäletagi, et kunagi varem nii värvikas seltskond oleks valitsust loonud: rahandusministri kandidaat kuulutab juba ette, et ei usalda ühtegi ministeeriumi ametnikku ja võtab sellepärast isikliku meeskonna kaasa; siseminister läheb süvariiki välja juurima (või hoopis enda kasuks tööle panema?); maaeluminister lubab eesti talud 1935. aasta tasemele tagasi viia; välisminister kuulutab Kadrioru trepi ees, et Eestis on kombeks üks välisminister korraga ja annab mõista, et tema konkurentide ei kannata, tulgu need või Kadrioru kantseleist; väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministril on jääknähtude pärast värskest politseiga seletamist olnud, aga see ei ole asjaolu, mis võiks takistada ministritoolele istumist... Nagu mõnes filmis.

Kui see kõik sünniks ENSV lõpus ja EV alguses, võiks ju seletada ja selgitada, miks kõik nii kurbnaljakas välja paistab, aga et nüüd, peaaegu kolmkümmend aastat hiljem, kus poliitiline kultuur peaks olema juba iseenesestmõistetavaks saanud... Aga nojah, kuidas see Ratas seal presidendi kantselei trepil ajakirjanikele ütleski: „Minu ametikaaslased on mulle soovinud jõudu ja saatnud õnnitlussõnumeid, Euroopa valitsusjuhid. Kõik saavad aru, et üks on ju sisepoliitika, teine on see, mis sisepoliitikas on lepitud kokku välispoliitilises dimensioonis, kaitsepoliitilises dimensioonis, Euroopa Liidu sisesealt. Me oleme ju öelnud ka loodava koalitsiooniga, et toetame täielikult seda suunda, mis Eestis on täna hoidnud näiteks Euroopa Liidu poliitikas või välispoliitikas, rääkimata kaitsepoliitikast...” Sedasi siis: tuult tiibadesse ja kerget maandumist!

Tsitaat

Foto: erakogu

Vaata, mida võrdles!

„Vaid vaimupimedus võimaldab mitte märgata inimese käivitatud muutusi ökosüsteemis; nimetada ohtudele osutamist hüsteeriliseks kliimapesukampaaniaks; uskuda sellesse, et ilmselt on Päike ja Maa sisemuses toimuv see ainus, mis teeb muutusi, mitte juba pikemat aega inimkond. Ja lõpuks heietada lugu sellest, kuidas Eesti elektri- jaamade osa globaalses kliimamuutuses on nii väike, et võiks rahumeeli ju edasi toimetada. Nii arvaja saab kohe-kohe ministriks. Võrdlusena on ka meie mõrvarite osakaal kõigi maailma tapatöö tegijate hulgas ülipisike. Kas seetõttu võiks rahalise kokkuhoiu mõttes õigusele ja julgeolekule tehtavatest kulutustest loobuda?”

Marek Strandberg „Kuidas seletada delfiinide s.a tähendust mistahes ministrile” Postimees 22. aprillil

NB! Järgmine leht ilmub 2. mail

Südamelt ära

Rapla korvpall ei ole augus. Põeme lihtsalt Kanteri sündroomi

Siim Solman

Kui ma esmaspäeval töölt koju jalutasin mööda tänavat, mida ääristavad Avis Utilitas Rapla logodega punased lipud, läks mõte, luba küsimata, taas Rapla korvpalli esindusmeeskonna lainele. Olles ka ise üks mutter Rapla korvpallivankri küljes, püüan ikka ja jälle suuremas ringis või omaette kaasa mõelda.

Värskest lõppenud hooaeg ei olnud lõppkokkuvõttes kahtlemata päris see, millega oleme harjunud. Just nimelt OLEME HARJUNUD. Oleme harjunud nägema meie satsi võitlemas *play-off*-seerias. Oleme harjunud, et Eesti meist-rivõistlustel mängime juba aastaid vähemalt kolmanda koha välja. Oleme harjunud nägema, kuidas purskava šampuse saatel riputatakse meie satsile kaela hõbedased või minimaalselt pronksikarva medalid. See aasta me seda ei näinud ja see ongi sport.

Siit liiguksingi pealkirja ehk selle nn Kanteri sündroomi juurde. Mäletame kõik, kuidas

meie olümpiasangar alustas oma rahvusvahelist karjääri. Oli lihtsalt üks eestlane, kes heitis ketast sellisel keskpärasel tasemel. Ühel hetkel aga hakkas tulema kauaoodatud medalitesadu. Seda siis võimalikul kõrgeimal tasemel. Sellega harjusime samuti. Kui aga Gerd saabus järjekordselt suurvõistluselt tagasi väga hea tulemusega, ent ilma medalita, avastas ta, et pooltühjas Tallinna lennujaamas ei võta teda praktiliselt keegi hõisete ja lillesülemitega vastu. Ootasime ju harjumuspärast medalit.

Just seesama tunne on kahtlemata ka Rapla korvpalli jälgija hinges. Just nimelt JÄLGIJA hinges. Usun, et tuli hingelised fännid on meeskonnaga nii heas kui ka halvas. Iga ratsionaalselt mõtlev inimene suudab vahest aru saada, et see ongi sport. Tõusud ja mõnad on selle paratamatu osa.

Kui siia juurde lisada ka mõned faktid, loksuk kõik veel selgemalt paika. Esimene ja kõige märgilisem muutus oli kahtlemata peatreeneri vahetus keset hooaega, kui Aivar Kuusmaalt võttis teat-pulga üle Toomas Annuk. Muutused mängupildis olid vahest ka võhikule üsna selgelt märgatavad. Isiklikult olen veendunud, et Annuk oli 100% peatreeneri koha ära teeninud ja siiralt loodan, et

ta saab jätkata ka uuel hooajal samas ametis ja komplekteerida meeskonna nullist oma äranägemise järgi.

Kahtlemata jättis oma jälje ka välismängijate rotatsioon ja panus, mis päris ideaalilähedaselt ei loksunudki paika. Usun, et sellele pisut eklektilisele hooajale pani valusa punkti Dominique Hawkinsi vigastus, mis jättis ta eemale *play-off*-seeriast Pärnu vastu. Tõsi, ka vigastused on osa spordist.

Ma ei otsi vabandusi, vaid püüan selgitada teravamate hammastega nurisejatele, et kaotused on spordi loomulik osa. Rõõm on tõdeda, et endiselt, imekspandava järjekindlusega on Rapla linnapilt iga kevad ehitatud korvpallirüüsesse, vaatamata sellele, kas me usume või ei usu meeskonna võimetesse.

Täitsa siiralt usun, et ka selline aasta tuleb omal moel kasuks. Lööb kuidagi õhu puh-taks ja lisab tulevase hooajale omamoodi taastumise aura.

Kuna siinne rubriik annab ka võimaluse pisut nagu südant puistata, pean välja ütlemä tööga, et kuulates viimase kaotatud mängu järel intervjuusid nii Rapla peatreeneri Toomas Annukiga kui ka seeria võitja Pärnu klubi peatreeneriga Heiko Rannulaga, sai selgeks, et Rapla oskab väärikalt kaotada, kuid kõik paraku ei oska väärikalt võita.

Küsitlus

Kui tihti käite kirikus?

Andres, pensionär: Jõulude ajal käin, aga rohkem väga palju mitte. Võib-olla ainult kiriklikel matustel.

Kristiina, õpetaja: Ühe korra aastas käin, jõulude ajal.

Kärt, juhiabi: Ei käi üldse. Võib-olla ainult pulmades ja matustel. Usun evolutsiooni ja teadust.

Rego, päästja: Käin küll, aga väga harva. Jõulude ajal ja siis, kui on kutsutud ristimisele.

Agu, pensionär: Väga harva. Jõulude ajal olen natuke käinud. Ristimised ka, aga jumalateenistusel käin küll harva.

Erik, direktor: Jõulude ajal käin. Kontsertidel ka aeg-ajalt. Kirikutes korraldatakse väga häid kontserte.

Küsis Siim Jõgis
Pildistas Siim Solman

Päevapilt

Tekst ja foto: Ulvi Blande

Rapla keskväljak hakkab vaikselt öide puhkema.

Õpilaste teadustööde konkursile jõudis neli Rapla maakonna tööd

16.-17. aprillil toimus Tartus Eesti Rahva Muuseumis õpilaste teadusfestival, kus olid kohal riiklikul teadustööde konkursil viimasesse vooru pääsenud kooliõpilased kogu Eestist. Raplamaalt pääses lõppvõistlusele neli Märjamaa ja Rapla gümnaasiumi õpilaste tööd.

Mari Tammar

Kõige nooremad osalejad olid Märjamaa gümnaasiumi 2. klassi õpilased Yoko Lisette Pirk, Laureen Paunmaa, Oskar Randmaa ja Markus Vok, kes Eve Burmeisteri juhendamisel tegid valmis töö pealkirjaga „Mustrid ja ornamendid. Õppekomplekt esimeses kooliastmes”. Tegemist oli erinevate mustrite ja ornamentide õppimiseks ja joonistamiseks välja mõeldud komplektiga, kus on nii puudust mustrialus kui ka erinevad mustrikaardid, mille järgi sellele mustreid joonistada.

Õpetaja Eve Burmeister rääkis, et nende mustrikaardide järgi on pilte joonistatud koolis palju, neid on käest kätte edasi antud ja lapsed on komplektiga oma mängu loonud. Tavalistes töövihikutes on mustreid ainult üks, aga komplekti jaoks loodud mustrirehed annavad suurema valikuvõimaluse leida

igaühel oma.

Märjamaa gümnaasiumi 5. klassi õpilaste Leen Burmeisteri ja Eliise Võigemasti töö „Juurtega lood. Tööraamatu idee perelugude kogumiseks“ juhendaja oli samuti Eve Burmeister. Leen ja Eliise alustasid perelugude kogumist 2016. aastal. Sellest alates on tüdrukuid köitnud vanavanemate lood ja nende kogumisest on saanud suisa hobi. Sellest inspireerituna panid nad kokku tööraamatu koduloohuvilisele õpilasele, kes samuti võiks tahta lugusid koguda.

Õpetaja Eve selgitab, et vanavanemate lugude kogumine ei ole lihtne, sest enamasti ütlevad vanad inimesed, et nad ei mäleta enam. Nende jutupaelad saab lahti õigeid küsimusi esitades või rääkides ette mõne enda loo, mis aitab neil meenutada omi. Nii ongi tööraamatu juures iga teema juures küsimused ja näidislugu. Eve arvab, et

selline materjal võiks leida tänuväärset kasutamist ka eesti keele ja kirjanduse tundides ja kui materjali edasi arendada, võiks sellise töövihiku ka päriselt välja anda, oma vahenditega on seda aga raske teha.

Rapla gümnaasiumist oli võistlusel 12. klassi õpilase Liisa Tõnisi töö „Kompositsiooni mõjud loodustodele Eesti fotograafide tööde näitel“, mida juhendas Marion Laev. Liisa uurimistöö eesmärk oli analüüsida, kuidas tajuvad erinevad inimesed loodustode puhul kompositsiooni. Selleks uuris ta 14 Eesti fotograafi pildistatud avalikku tähelepanu pälvinud loodustofotosid.

Teine Rapla gümnaasiumi 12. klassi õpilane Liisa Loel osales tööga „Iluisutamise erialaspetsiifilised spordivigastused laste ja noorte vanuseklasside näitel“, mille juhendaja oli Allar-Raul Antson. Liisa uurimistulemustest selgus, et kõige sagedasem vigastatud piirkond uuritavate treening- ja võistluskarjääri vältel oli hüppeliiges, kuna iluisutajatel on jäiga uisusaapa toetuse tõttu lihased hüppeliigese ümbruses nõrgemad. Kuigi õpilaste teadustööde eest põhiahindu Rapla

maakonda ei tulnud, pälvis just Liisa töö iluisutamise vigastustest Eesti Tervishoiu Muuseumi eriauhinna.

Märjamaa gümnaasiumis töid juhendanud Eve Burmeister rääkis, et ERM-is toimunud teadusfestivalil tuli tööde autoritel ette valmistada oma tööd tutvustav stand ja selle juures ka oma tööd tutvustada. Algklassilastega intervjuud küll ei tehtud, aga põhikooli- ja gümnaasiumiõpilastel tuli vastata ka žüriiliikmete küsimustele. Teiste seas näiteks Marju Kõivupuu omadele.

Sündmus oli olnud väga põnev, pakkudes palju tegevusi ja töötubasid. Osalenud õpilased pidasid aga kõige inspireerivamaks teisi õpilasi, kes olid oma stende väga julgelt ja innustunult esitlenud. Eve Burmeister ütles, et õpetajad võiksid ikka julgemalt oma juhendatud töid konkurssidele saata. Ühtlasi nentis ta, et teadustööde võistluse võitnud töodel oli mitmeid juhendajaid, teiste seas ka ülikoolide õppejõude ja teadlasi. „Ka meie võiksime julgemini kaasata töö juhendamisse teisi oma ala spetsialiste. Meil küll ülikooli ei ole, aga näiteks ettevõtte juhte,“ arutles Burmeister.

Märjamaal tuleb seiklusvõistlus ACE Xdream

Reet Saar

Pühapäeval, 28. aprillil valitavad Märjamaa seiklejad, sest toimub seiklussarja ACE Xdream hooaja esimene osavõistlus. Selle käigus otsivad kolmeliikmelised võistkonnad maastikule peidetud kontrollpunkte, läbides rada joostes, ratastel ja kanuuga.

Lisaks ootavad rajal lähendamist erinevad lisaülesanded, mis panevad proovile osalejate osavuse, julguse ja täpsuse. Lisaülesannete hulk sõltub maastiku eripärast ja rajameistri otsusest. See võib olla nt ujumine, takistusrada, rattakross, laskmine, pusle kokkupanek, jõu-, mõtlemis- või köieülesanded.

Seiklussarjal on käsil 16. hooaeg. Igal aastal on kuus võistlust, neist üks talvel, neli suvel ja viimasena sügisel vaid ratastel. „Xdreami eripära on see, et meie võistlus toimub iga kord uuel maastikul ehk osalejale on alati kõik uus ja kordumatu. Märjamaa on kindlasti koht, kuhu paljud meie osalejad pole varem sattunud ning meie seikluse kaudu on hea võimalus selle kauni paiga lähemalt tutvuda,“ ütles Xdreami peakorraldaja Sten-Eric Uiho. Märjamaa kandi valisid Uiho ja rajameister Elo Saue välja selle järgi, et oleks kanuutamise võimalus, kuid samuti võistluskeskuse

koht. Koostöövalmis gümnaasiumipere pakkus selleks oma võimalusi.

Võistlejad liiguvad kolmel rajal. Sportlastele mõeldud A-rada on kõige ekstreemsem, seikluslik B-rada sobib nn tavainimestele ja kõige lihtsam C-rada noortele ja algajatele. Rajal on 70–80 kontrollpunkti ja 3–5 lisaülesannet. Võitjad kulutavad distantisi läbimiseks vastavalt viis, kolm ja pool või poolteist tundi, aga Uiho toonitas, et keskmised võistlejad võivad sellele lisada kuni paar tundi juurde.

Märjamaa etapile on oodata ligi 500 osalejat. Korraldajad panevad südamele, et pühapäeval tasub olla liikluses topelt ettevaatlik, sest võistlejad liiguvad avatud liiklusega teedel ja peaaegu kogu valla piires. Samuti palutakse sellel päeval hoida lahtised koerad kindlasti kinni. Kuna tegemist on orienteerumisega, võivad võistlejad eksida ka kohtadesse, kuhu korraldaja nende liikumist ei planeerinud. „Seega palume mõistvat suhtumist, kui keegi teie eramaale või koduhoovi satub ning õiget suunda juhtub küsima,“ ütles Uiho.

ACE Xdream startid kell 11 Märjamaa gümnaasiumi staadionilt. Võistluskeskuses jagatakse ka avatud raja kaarte, mille abil saab minna kontrollpunktidesse võistlust jälgima.

Koguteose kolmas osa tuleb Raplamaa inimestest

Vivika Veski

Raplamaa Omavalitsuste Liit sõlmis lepingu Viio Aitsamiga Raplamaa koguteose kolmanda osa koostamise esimeseks etapiks. Seekordne raamat tuleb Raplamaa inimestest.

Raamatu nimi on „Raplamaa. Loodus, aeg, inimesed”. Esimene osa oli loodusest, teine ajast ehk ajaloost ja praegu on päevakorral kolmas ehk inimeste raamat. Kaks esimest

raamatut anti välja Rapla maavalitsuse ajal ja nüüd juba mõnda aega keerles Raplamaa Omavalitsuste Liidus (ROL) mõte, et tuleks välja anda ka kolmas.

Aprilli algul tutvustas Viio Aitsam oma kontseptsiooni ROL-i juhatuses ja sai sellele heakskiidu. Tema mõtte kohaselt võiks selles raamatus olla pearõhk inimeste tegudel – mida nad korda saatsid, saavutasid, ütlesid. Luuletaja

puhul võiks lisada luulenäite, teadlase puhul näite teadustöö saavutustest, lisas Viio Aitsam.

Esimene etapp kestab neli kuud, mille jooksul tegeleb koostaja andmete kogumise, koondamise ja korrastamisega. 5. septembril vaatab ROL-i juhatus esimese etapi materjalid üle ja seejärel minnakse tööga edasi. Viio Aitsam ütles, et raamatu sisust saabki seetõttu täpsemalt rääkida

sügisel. Raamatu valmimine võtab aega kaks aastat.

Raamatu väljaandja on Raplamaa Omavalitsuste Liit. ROL-i tegevdirektor Silvi Ojamuru ütles, et raha on praegu olemas esimese etapi jaoks. Ülejäänud jaoks püüavad nad raha tõenäoliselt taotleda erinevaist allikaist või siis annab ROL selle välja oma kulul, lootuses raamatu müügist midagi tagasi teenida, selgitas Ojamuru.

Kutsume kohtumisele Yana Toomiga

2. mail kl 17
Rapla Kultuurikeskuses
(Tallinna mnt 17a).

Eurosaadik vastab küsimustele, parimate küsimuste autoreid ootavad kingitused.

Sissepääs TASUTA

Tallinn, Pärnu mnt 238. Tel 614 0334

TORU-JÜRI

Septikud Strong koos imbväljakuga
2 m³ - 950 €,
3 m³ - 1149 €

Universaalkatel puit/pellet Green Eco Therm Viadrus
25kW koos teo ja punkriga **2150 €**

Telli mugavalt E-poest: www.torujyri.ee

- Akumulatsioonipaagid Cordivari **-10%**
- Pelletipöleti B-Home 12-25 kW koos teoga **995 €**
- Uputatav veeautomaat Divertron DAB alates **274 €**

Tühjendus-
pumbad
alates
35 €

Maasoojuspumbad
ja õhk-vee
soojuspumbad NIBE
soodushinnaga!

Politseiteated

Kehtna vald

21. aprillil sai politsei teate, et Kehtna vallas kägistas 43-aastane mees kassipoe-ga, kes selle tagajärjel suri. Politsei pidas mehe kahtlustatavana kinni.

Rapla vald

21. aprillil kell 11.57 toimus liiklusõnnetus Raplas Tallinna mnt 48 juures, kus 23-aastane mees sõitis sõiduautoga Volkswagen Golf otsa reguleerimata ülekäigurajal teed ületanud jalakäijale, 84-aastasele naisele. Jalakäija toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse kontrolli.

22. aprillil sai politsei teate, et Raplas Kevade tänaval asuva ettevõtte territooriumilt varastati sõiduauto BMW tagumised valuveljed koos rehvidega. Vargusega tekitati kahju ligi 220 eurot.

22. aprillil sai politsei teate, et Alu alevikus Mäe tänaval varastati sõiduauto Toyota valuveljed koos rehvidega. Vargusega tekitati kahju ligi 500 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Tulekahju Tiduveres

19. aprillil kell 15.51 teatati häirekeskusele, et Märjamaa vallas Tiduvere külas põleb 3 hektarit pinnast. Tulekahju likvideeriti kell 17.10.

Rapla maakonnas on lõkkes kontrolli all

Nädalavahetusel Raplamaa päästapiirkonnas korraldatud reidid näitasid, et Raplamaa inimesed on teadlikud ohutust lõkketegemisest ning järgivad ohutusnõudeid. Kolme päevaga kontrollisid Märjamaa, Järvakandi, Kohila ja Rapla komandod lõkkeid kogu piirkonnas ning ei tuvastanud mitte ühtegi ohtlikku lõket. Inimesed suhtusid lõkkepatrulle teostavatesse päästemeeskondadesse hästi, olid sõbralikud ning hindasid päästeameti tegevust lõkete kontrollimisel.

Lääne päästikeskus

Sassis lugu

Raplamaa Sõnumite 3. aprilli lehte sattus kahetsusväärsele kombel viga. Artiklis "Hepa rajab Rapla bussijaama juurde gaasitankla" oli ekslikult välja toodud, et uues tanklas hakatakse müüma CNG ehk surugaasi. Tegelikult tuleb sinna LPG ehk vedelgaasitankla. Palume vabandust.

Raplamaa Sõnumid

Koguduste ja valdade juhid kogunesid Järvakandis

Raplamaal on pika-aegne traditsioon, et igal aastal kohtuvad kohalike omavalitsuste ning koguduste juhid. See tava ulatub tagasi üheksakümnendate aastate algusesse.

Siim Jõgis

Varem oli kokkukutsuja maavanem. Pärast maavalitsuste sulgemist ning maavanema ametikoha kaotamist võttis selle ülesande üle Raplamaa Omavalitsuste Liit (ROL). Pärast aastast pausi kohtusid vallajuhtid ja koguduste juhid kolmapäeval, 17. aprillil.

Iga kord on kohtumisel kindel temaatika või valdkond, mis arutamisele tuleb. Varasematel aastatel on räägitud näiteks sõltuvustest ning esinemas on käinud Tartu Ülikooli professor Tõnu Lehtsaar. Tänavu oli rõhuasetus kahel teemal: "Koguduste ja omavalitsuste koostöö uutes oludes pärast omavalitsuste ühinemisi" ning "Mida teevad kaplanid? Kuidas teha paremat koostööd koguduste ja omavalitsustega".

Vallajuhtide ja koguduste ühine nõupäev toimus sümbolisel ajal, vahetult enne ülestõusmispühi, mis on kirikukalendris aasta suursündmus. Kohal olid igast Raplamaa vallast üks esindaja ning koguduste õpetajad või juhatuse liikmed. Terve päeva kestnud üritus viidi läbi Järvakandi Kristliku Nelipühikoguduse Immanuel majas ning külalisi võõrustas pastor Rita Rüsse. Nõupidamise avasõnad lausus Lääne-Harju praost ja Hageri koguduse õpetaja Jüri

Foto: SIIM JÕGIS

Nõupäeval osales esinejana ka Kuressaare Lauretsiuse koguduse õpetaja ja Saarte praostkonna praost Anti Toplaan.

Vallsalu, kes on ühtlasi Kohila vallavolikogu esimees.

Ühtegi eesmärki, kuhu päeva lõpuks jõuda, ei olnud ning samuti ei allkirjastatud kokkuleppeid. Tegemist oli vabas õhkkonnas mõtetevahetusega. Kohal olid ka külalised. Päeva esimese ettekande pidas Märjamaa naabervalla Lääne-Nigula vallavanem Mikk Lõhmus, kes kõneles oma valla näitel haldusreformi kulgemisest. 2017. aastal ühinesid seal viis valda, et moodustada uus

Lääne-Nigula omavalitsus, mille keskus asub Taeblas. Lõhmus rääkis ka turismist ning programmist "Teeliste kirikud", mille ajal on suvel pühakodade uksed avatud, et huvilised saaksid tulla neid uudistama. Lõhmus tõi välja, et nende vallas on kõige populaarsemad Kullamaa ja Nõva kirik, kus käib enim külastajaid.

Saaremaa

Väga olulise teemana tuli kõne alla kirikute kindlustamine

õnnetuste vastu. Muidugi oli see inspireeritud hiljutisest tulekahjust Pariisi Jumalaema kirikus. Kas Eestimaa pühakojad on selliste õnnetuste vastu kindlustatud? Mikk Lõhmus rääkis Lääne-Nigula valla näitel, et iga kord, kui neil on olnud kavas valla hooneid kindlustada, on sellesse protsessi kaasatud ka pühakojad.

Nõupäeval osales esinejana ka Anti Toplaan, kes on Kuressaare Lauretsiuse koguduse õpetaja ja Saarte praostkonna praost. Ühtlasi on ta Saaremaa vallavolikogu liige ning ta rääkis sellest, kuidas läks Saaremaal haldusreform, kui ühinesid kõik senised Saaremaa kohalikud omavalitsused, mida oli kokku kaksteist.

Kaplanid

Nõupäeva teine pool oli pühendatud kaplanite tegevusele. Kaitseväge ja Kaitseliitu esindas ülempreester Aivar (Aleksander) Sarapik, politsei ja piirivalveametist oli kohal õpetaja Tuuli Raamat ning spordikaplanaati tutvustas Elina Kivinukk. Spordikaplaan on Eestis võrdlemisi uus nähtus ning kolmapäevane ettekanne oligi selle esimene avalik tutvustamine.

Kivinukk rääkis, et spordikaplanid on populaarsed Suurbritannias, kus neid on 500-600. Kuidas spordikaplan tegutseb? Ühe võimalusena töötab ta pidevalt ühe võistkonna juures. Kivinukk sõnas, et otsibki praegu mõnda võistkonda, kelle juures praktikat läbi viia. Tegemist on Eestis värske valdkonnaga ning spordikaplanaat on alles loomisel. Ka see termin ise ei ole veel väga levinud, kuid vaikselt kogub populaarsust. Praegu leiab selle kohta kõige

rohkem infot Facebooki vahendusel, kus on olemas eraldi leht Spordikaplanaat Eestis.

Vajalik sündmus

Pärast haldusreformi jäi vallajuhtide ja koguduste ühise nõupäeva formaat üheks aastaks soiku, kuid nüüd on see uuesti ellu äratatud. EELK Rapla Maarja-Magdaleena koguduse õpetaja Mihkel Kukk rääkis, et tegemist on vajaliku sündmusega. Ta meenutas, et nii tema kui ka Hageri koguduse õpetaja Jüri Vallsalu on nendel päevadel osalenud päris algusest peale, kui neid korraldas veel kunagine Rapla maavanem Kalle Talviste. Vaatamata läbiviidud haldusreformile on kiriku pool jäänud samaks.

Kuke sõnul on oluline, et nii koguduste kui ka valdade juhid teaksid üksteist ning teaksid samuti, mis on teise poole ootused ja soovid. "Need nõupäevad on kenasti toimunud ning mina näen küll, et nad võiksid ka edasi toimuda. Kiriku taha ei jää nende toimumine kindasti," sõnas Kukk. Sama mõtet toetas ka EELK Märjamaa Maarja koguduse õpetaja Illimar Toomet. "Neid üritusi on kindlasti vaja, olen poolt, et need jätkuksid," sõnas ta.

"See on kindlasti vajalik. Igasugune suhtlemine nii inimeste tasandil kui ka kohalike omavalitsuste ja koguduste vahel on kindlasti oluline. Me tegeleme samade inimestega ning selles osas on meil palju kokkupuutepunkte. Võib-olla igal aastal ei õnnestu nõupäevad ühtemoodi, aga eks aeg annab arutust. Leian, et need on vajalikud ja seda traditsiooni tuleks jätkata," rääkis EELK Hageri Lambertuse koguduse õpetaja Jüri Vallsalu.

Purila loomade probleemile leiti lahendus?

Siim Jõgis

Viimastel aastatel on Purilas olnud tõsiseid probleeme ringi hulkuvate kariloomadega. Neid on sattunud nii naabrite maale kui ka maanteele, kus on tekkinud liiklusohutlikke olukordi. 2018. aasta novembris kirjutas Raplamaa Sõnumid ka sellest, et Purilas leiti lagunenud laudast kümnete lehmade ja vasikate korjused. Nii veterinaar- ja toiduametil, politseil kui ka Rapla vallavalitsusel on olnud varem keeruline omanikku kätte saada, kuid nüüd tundub, et on jõutud lahenduseni. Rapla

valla järelevalvespetsialist Aime Link rääkis, et loomade omanikuga korraldati kokkusaamine tänavu 26. märtsil. "Loomade omanikule selgitati tema kohustusi. Samuti selgitati, et kui omanik ise ei suuda loomi kinni püüda, korraldab püüdmise vallavalitsus," rääkis Link. Selle tulemusena lubas loomapidaja, et teeb kõik võimaliku loomade kinnipüüdmiseks. Ühtegi konkreetset tähtaega, mis ajaks ta oma loomad kinni püüab, ta toona küll ei andnud.

"Samas on ta meiega korraldust ühendust võtnud ja teavitanud, mida on teinud, et

loomi kätte saada. Loomaomaniiku selgituste kohaselt on veised pelglikud ning inimesi ligidale ei lase, mistõttu võtab nende ligipääsemine aega," rääkis Link. Samas on loomade omanik olnud aktiivne suhtleja ning pidanud vallavalitsusega tihedat kontakti. "Omanik on korduvalt pärast meie kohtumist ühendust võtnud ning andnud infot, kuidas on tal loomade püüdmisega asjad edenenud," rääkis Link. Nüüd tundub, et kogu probleem on leidnud lahenduse, sest kaks nädalat tagasi andis omanik vallavalitsusele teada, et loomi ta enam Purilas ei

pea.

Veterinaar- ja toiduameti Läänemaa-Raplamaa keskuse juhataja Aavo Lumi on selle probleemiga olnud kursis ning tegelenud juba aastaid. Ta ütles, et temani on jõudnud info, et loomade omanik on neid Purilas likvideerimas. Teisipäeval, 23. aprillil toimus veterinaar- ja toiduameti kohtumine Raplamaa Omavalitsuste Liidu juhi Heiki Hepneri ning maakondliku talituse juhi Andrus Saarega. Teiste seas oli laual ka seesama Purila loomade teema. Lumi avaldas lootust, et olukord võiks tõepoolest nüüd pöörata

normaliseerumise poole. Ta ütles, et ka politsei pole viimasel ajal tema teada Purilast saanud selle kohta teateid, et veised oleks kuskil laiali.

"Tundub, et olukord hakkab paranema," sõnas Lumi. Siiski ei ole ta selles veel päris kindel. Ta lisas, et kuna on selle probleemiga kaua aega tegelenud, saab ta öelda, et loomade omanikku ei saa usaldada mitte üks protsent seni, kuni olukord on tõesti lahenenud. Praegu tundub siiski, et päikesekiired on pilve tagant välja tulnud ning Lumi avaldas lootust, et probleem saabki lahendatud.

Kaasavast eelarvest toetatakse enim sportimisvõimaluste loomist

Nüüdseks on selgunud Rapla maakonna kolme valla kaasava eelarve tulemused (Kehtnas kaasavat eelarvet ei ole). Rahastuse saanud ideesid hakkavad ellu viima omavalitsused koostöös ideede esitajatega.

Helerin Väronen

Märjamaa vallas lõppes kaasava eelarve hääletus 4. aprillil ja lõplikud tulemused selgusid 18. aprillil. Kokku oli hääletajaid 1016, kellest internetis hääletas 741 ja paberikandjal 275. Kehtivaid hääletussedeleid oli kokku 1001. Märjamaa kaasava eelarve suuruseks plaanitakse igal eelarveaastal 20 000 eurot.

Infosüsteemis VOLIS anti enim hääli laste mänguväljaku loomiseks Märjamaa alevisse. Koos paberikandjal antud hääletega leidis aga enim poolehoidu Vana-Vigala staadioni väljõusaal - 452 häält, mänguväljak jäi 422 häälega teiseks. MTÜ Vigala Külade Ümarlaud esitatud projekti eesmärk on peale

treeningkompleksi rajamise korrastada ka kaugushüppekast ning kuulitõukeplats. See aitab parandada koolide ja piirkonna elanike sportimisvõimalusi ning rikastada suviste ürituste korraldamist.

Rapla valla kaasava eelarve tulemused selgusid 26. märtsil. Esitajad olid teinud sel aastal suurt tööd oma ideede tutvustamisel ja arvamust avaldas rekordarv inimesi. Kokku hääletati 1612 korda, elektrooniliselt sellest 590 korda. Arvesse läks 1446 häält, ehk mitu korda hääletanute puhul siiski ainult üks häält. Rapla valla kaasava eelarve kogumaht on 60 000, millest 30 000 on mõeldud Rapla piirkonnale ja igale teisele piirkonnale 10 000.

Rapla piirkonnas oli edukaim projekt "Aktiivne Alu" 413 häälega. Projektiga soovitakse kasvava lastearvuga Alusse rajada avalik nüüdisaegne mängulinn.

Juuru piirkonnas võitis 116 häälega projekt, millega soovitakse Juuru Eduard Vilde kooli võimla ümber ehitada multifunktsionaalseks saaliks, kus saab läbi viia kehalise kasvatus tunde, treeninguid, tähistada koolisündmusi, tantsida rahvatantsu, laulda koorilaulu jne.

Kaiu piirkonnas saavad 150 hääle toel rahastuse Kuimetsa külaplatsi lavaterrass ja pingid. Kaasavast eelarvest plaanitakse soetada 25 teisal-davat pinki ning lavaterrass, millele tulevikus saab juurde rajada kaare või katuse.

Raikküla piirkonnas kogus enim hääli - 185 - väljõusaal Purkusse. Väljõusaal aitaks sisustada noorte vaba aega, kuid treeningseadmeid saaksid kasutada igas vanuses elanikud, nii et kokkuvõttes paraneks elanikkonna tervis

ja muutuksid liikumisharjumused.

Kohila valla selleaastase kaasava eelarve hääletus kogusummas 10 000 eurot toimus juba eelmise aasta lõpus. Rahvahääletuse tulemusel valiti kahest ideest võitjaks Henry Tombaku algatatud Vanade ja Noorte saarele silla taastamise idee Kalda tänava läheduses, mis sai 222 häält. Hetkel seisab saar kasutu ja rohtununa, vana metallist sild on lagunenud, kuid koht sobib ideaalselt vaba aja veetmiseks. Saarel tuleb tugevdada kaldaid ja puhastada ümber saare peaaegu täielikult kinni kasvanud jõgi. Tulevikus on plaanis rajada sinna istumiskohad, ujumis-/paadisild ja korraldada erinevaid üritusi. Silla ehitusega plaanitakse alustada kevadel.

Teine hääletusel olnud idee kogus 201 häält ja kuna selle eestvedaja Hageri Hariduselts on tubli, võib nende idee rahvamaja parki rajatavatest kiikედest kõige pisematele siiski tõeks saada.

Maakonnas tahetakse renoveerida kaks staadionit, üks ujula ja kergliiklustee

Mari Tammar

18. aprillil Kohilas toimunud Raplamaa Omavalitsuste Liidu koosolekul arutati valdade projektitaotlusi maakonna arengustrateegia ellurakendamiseks. Tegemist on rahandusministriumi poolt maakondadele suunatud rahastusega, mida tuleb sihtotstarbeliselt kasutada arengustrateegia tegevuskava elluviimiseks.

Rapla maakonnal on eeldatavasti projektide teostamiseks 325 224 eurot. ROL-i ühise otsusena jaotatakse raha nelja valla vahel järgmiselt: Kehtna, Kohila ja Märjamaa saavad 80 000 eurot ja Rapla 85 000 eurot. Iga vald saab esitada ühe põhiprojekti, lisaks saab Rapla maakond esitada kaks varuprojekti puhuks, kui mõni põhiprojektidest hindamiskomisjoni ei läbi. Projektide finantseerimise otsuse teeb Riigi Tugiteenuste Keskuse moodustatav hindamiskomisjon.

Valdade esitavad põhi-

projektid on Kehtna vallas Kehtna staadioni arendamine ja renoveerimine; Kohila vallas Urge-Prillimäe kergliiklustee arendamine; Märjamaa vallas Märjamaa ujula rekonstrueerimine; Rapla vallas kunstmurukattega jalgpallistaadioni rajamine Kesklinna kooli juurde (I etapp).

Rapla maakonnas esitavad varuprojektid otsustati ROL-i koosolekul valida loosi teel. Loosiratas oli õnnelik Kehtna valla projektile arendada Järvakandist Eesti klaasipealinn ning Märjamaa projektile ehitada rajatavale spordihoonele parkla. Kuna projektidele jagatav toetus on siiski üsna väike, katab rahandusministriumi rahastus vaid projektide osalise vajaduse. Ent seemneks seegi.

Järgmise etapina tuleb valdade arendusnõunikel kirjutada projektid lahti ja seejärel liigub projektide nimekirja maakonnast välja hindamiskomisjoni, kes teeb lõpliku otsuse.

Jumalaema kiriku tulekahju pani mõtlema siinsete pühakodade kindlustamisele

Hiljutine Jumalaema kiriku tulekahju Pariisis on ka Eestis pannud küsima, kas ja kui palju on siinsed pühakojad tulekahjude vastu kindlustatud. Sama teema tuli esile ka kolmapäeval, 17. aprillil Järvakandis Raplamaa koguduste ja kohalike omavalitsusjuhtide ühisel nõupäeval.

Siim Jõgis

Inspiratsiooni andis selleks Lääne-Nigula vallavanema Mikk Lõhmuse ettekanne, kes rääkis oma valla praktika näitel, et oluliste hoonete kindlustamisse on kaasatud ka kohalikud pühakojad. Ta tõi välja, et see võimaldab saada kokkuvõttes soodsama hinna. Tõsi on, et kui mitte kõik, siis vähemalt paljud Raplamaa kirikud on selliste õnnetuste vastu kindlustamata.

EELK Hageri Lambertuse koguduse õpetaja Jüri Vallsalu rääkis, et tema kirik ei ole kindlustatud. Küll aga on mõtted liikunud selles

suunas, et see tuleb ära teha. Ta lisas, et on seda arutanud ka Kohila vallavanema Heiki Hepneriga ning see on teema, mille võiks arutluse alla võtta. Kui tulevikus peaks Mikk Lõhmuse väljakäidud variant teostuma, siis ütles Vallsalu, et kogudus on kindlasti valmis oma osa ise tasuma.

EELK Märjamaa Maarja koguduse õpetaja Illimar Toomet ütles, et ka tema kirik ei ole kindlustatud. Ta lisas, et kuigi koguduse juhatus ei ole veel kogunenud, et seda teemat arutada, meeldis talle Mikk Lõhmuse väljatoodud näide igal juhul. Samas lisas Toomet, et prob-

leem võib üles kerkida ka seoses sellega, et kindlustus-ettevõtetel puudub kogemus pühakodade hindamisel.

EELK Rapla Maarja-Magdaleena koguduse õpetaja Mikk Kukk rääkis, et kuigi Eesti kirikutes on tulekahjusid tulnud ette vähe, on neid Soomes olnud rohkem ning kirikuhoonete kindlustamine on kindlasti oluline teema. Kiire pilk ajalukku toob välja, et ka Rapla kirikut on tabanud tulekahju. See juhtus Põhjasõja ajal 18. sajandil, kui Rapla kirik põles müürideni maha ning sellele järgnes 1738. aastal põhjalik renoveerimine.

Kukk rääkis, et tänapäeval on Rapla kirik kindlustatud osaliselt, kuid mitte täielikult. Pühakodade kindlustamine tuleb tema sõnul lähiajal arutluse alla. Üks võimalus seda teemat käsitleda avaneb juba 30. aprillil, kui Järva-Jaanis toimub EELK 30. kirikukogu 4. istungjärk.

RAPLA REHVIKESKUS

- **REHVIDE MÜÜK JA PAIGALDUS** (veoautod, traktorid, eritehnika, sõiduautod)
- **Veoautorehvidele lamellide lõikamine**
- **Eritehnikarehvide soolveega täitmine**
- **TEHNOÜLEVAATUS** (sõiduautod, haagised, mootorrattad, traktorid)
- **Sõiduautode ja väikekaubikute REMONT**

www.rehvikeskus.com

rehvikeskus@rehvikeskus.com

Soone, Uusküla küla Rapla, Raplamaa 79530

Rehvitööd 489 4166, 522 5556

Rehvid 509 0443

Autoremont 5199 9606

Tehnoülevaatuspunkt 5300 1400

Koduusku armsa vaimu lahkumine

Mie kandi armas vaim, Jaan Metssalu on lahkunud. Just sellisel hetkel puudub kohavaim meid väga lähedalt. Kallis Jaan, hea teeline!

Nüüd, kui Sinu aeg on igavikku avardumas, ei teagi, millises ajavormis Sinuga kõneleda. Tahaksime väga jääda oleviku juurde, kuid ajajõgi kannab meid Sinust tasahilju eemale ja minevik pudeneb paratamatult meie vahele. Seetõttu on avalausetes oleviku-mineviku koosõttlemist.

Niisiis, olime-oleme Sinuga põlvkonna- ja kohakaaslased. Meid sidus-seob koht kõige laiemas mõttes – meie armas ja kodune Rapla. Olime-oleme perekonnainimesed. Sa kandsid nagu kõik pereisad aastatega kujunevat meeldivat pitsert, mille jätab kellegi eest hoolitsemine, kellegagi koos mängimine, kellesegi sisseelamine ja uskumine, kellestki vaimustumine, kellelegi kaasaelamine, kellegi armastamine. See mõjutab ja arendab igat meest. Sinust oli kujunenud haruldane natuur, kelle lüüriline ja proosaline pool olid ideaalses tasakaalus, mida omakorda toetas midagi väga olulist – mehelik headus.

Sinu meel oli julge, kerge ja mänguline. Sinuga oli tore ideid genereerida ja midagi ootamatut ette võtta. Olgu see Rapla Haridusseltsi taasastamine või näiteks Alu mõisapargis ootamatult üht näitlejat asendades keskaegse heeroldi

kehastamine, või hoopis kultuurile veel ühe kodu, loomerruumi Baas sisseseadmine.

Juhina olid koduusku. Vesiroosi gümnaasiumi hoolekogu kauaaegse esimehena ei olnud Sinu esimeseks mureks mitte majakarp, vaid selles tegutsevate inimeste loovad ja kodused suhted. Meie keskmine poeg on kusagil öelnud, et mingil hetkel tuleb enesele tunnistada, kus asub sinu loominguline staap, kas kodus või kusagil mujal. Sinu loominguline staap, kallis Jaan, oli otseses ja sümbolises mõttes sinu kodus. Selle staabi vaimust on sirgunud kolm tugevat võrset, kellel igalühel on omamoodi Sinu nagu.

Sinu lahkumise järel tunneme suurt puudust ja sügavat kurbust. Idamaade traditsioonis on meelekurbusel puhastav ja lohutav toime. Sealt pärineb ka tõdemus, et „hingemaailm koosneb ühestainsast hingest, kes seisab nagu valgus kehalise maailma taga, ja kes siis, kui mõni olend tuleb olemisse, paistab temast nagu aknast läbi. Olenevalt akna laadist ja suurusest saabub maailma vähem või rohkem valgust...“

Kallis Jaan, olid meile selliseks läbipaistvaks aknaks. Head teed Sulle suurde valgusesse jõudmisel!

Valter Uusberg perega

Meenutusi Jaan Metssalust

Kohtusin Jaan Metssaluga umbes aasta tagasi, kui ta koos Mailiga Vesiroosi kooli külastas. Maili tegi oma isast filmi. Rääkis Jaanile, kui oluline tugisammas ta koolile on olnud. Huvitava kokkusattumuseks oli Jaan just enne koolimajja sisenemist tugisammastest kõnelnud. Tema oli rääkinud koolimaja ehitamisest ja selleks, et maja püsiks, tuli soisesse pinnasesse tugisambad lüüa. Olulised tugisambad on nii need, mis koolimaja hoiavad, kui ka koolipere ja tema tegevuste toetaja ja arengule kaasa aitaja.

Jaan Metssalu oli lastevanemate eestvedaja ja hoolekogu esimees kooli loomisest alates, kokku 21 aastat. Selle aja jooksul on koolis olnud neli direktorit ja siinkirjutaja on neist neljas. Esimesed koolijuhid aastad polnud mul kergete killast, kuid palju aitas hoolekogu esimehe Jaani toetus. Ta uskus minusse ka rasketel hetkedel.

Jaan oli väga hea isa oma perele. Meie pidasime teda väga heaks isaks ka kooliperele. Ta oli hooliv, turvaline, kindlameelne tasakaalustaja, aus ja õiglane, konkreetne, asjalik ning alati viisakas. Tal oli suur plaan ja detailid tasakaalus. Jaan oli hea kuulaja, ta suhtles väga rahulikult ja tema seisukohad olid argumenteeritud.

Imetlusväärne oli Jaani pühendumus. Ta leidis alati aega. Lisaks õhtustele hoolekogu koosolekutele osales Jaan koolis erinevate komisjonide töös, näiteks töötajate konkursi- ja atesteerimiskomisjonides.

Jaan oli lahenduste otsija, süvenedes probleemidesse või olukordadesse, keskendudes sellele, mis viis edasi. Lastevanemate koosole-

kutel tuletas ta tihti meelde, et juhul kui tekib mõni probleem, tuleb see võimalikult kiiresti lahendada ja alustada just kõige lähematest osapooltest. Tema moto „teeme“, mitte „tehke“ väljendus hästi Vesiroosi tervisepargi talgutel, kus ta lisaks pargi kujundamisele oli ka aktiivne kaasamõtteleja. Opetajad on meenutanud hästi lõppenud bussireisi välismaa sõpruskooli, kus sõpruskooli buss teel lagunes. Jaan tegi bussi korda, võttis juhtimise üle ja viis reisitseliskonna sihtpunkti.

Pingeline, kuid samas huvitav oli koolimaja renoveerimise ja spordihoone ehituse periood, milles Jaan aktiivselt osales. Parima lahenduse saamiseks külastasime erinevaid koole ja spordihooneid. Sõidud algasid varastel hommikutundidel ja lõppesid hilja õhtul. Autos või bussis toimusid elavad arutelud. Jaan kui hea ja huumorit hindav kaaslane lisas reisidele positiivsust ja taastavat energiat.

Meie koolimajas on Helgi Polli kunstiteos „Pääsuke“, mille kinkis koolile Jaan Metssalu autobassi esindajana. Maili on Vesiroosi lugudes nimetanud pääsukest meie ühiseks Loomislinnuks, mis meid ikka unistama ja looma lubanud, meid suunanud ja toetanud.

Jaan Metssalu toetus koolile on olnud hindamatu. Meil on temast ilusaid mälestusi ja meele värvikaid hetki. Head teed, unustamatu kaaslane! Sügav kaastunne perele.

Koolipere nimel Rapla Vesiroosi kooli direktor Jaan Reimund

Suurest Jaanist

Jaan Metssalu oli minu varase lapsepõlve müüt, mis sai tegelikkuseks.

Kasvades suures peres, olid meil oma mängud. Üks mängudest oli mälumäng, kus pidime loetlema erinevaid asju. Küll inimeste nimesid, riike, linnu, loomi jms. Inimeste nimed jäid meelde, paljudel tekkisid tähendused. Üheks meeldejääviks nimeks oli ühe õe klassivend Metssalu Jaan. See tundus võimas – metsaks saanud salu või metsamees ja Jaanipäeva Jaan. Nimemaagia.

Kasvades sain kinnitust, et niisugune inimene on ka päriselt olemas ja aastakümneid hiljem tuli äratundmine müüdist tegelikkuseks, puutudes erinevatel teemadel Jaaniga kokku. Kõige rohkem Jaani üheks paljudest elutöödest kujunenud Rapla Vesiroosi gümnaasiumi ja spordihoonega seoses. Tema panus oli väga suur igas mõttes, olgu selleks suhted lastevanematega, ehitusaegne õpikorraldus, rahastamise kalkulatsioonid või projektlahenduste väljatöötamine.

Mis mees ta siis tegelikkuses oli, mitte lapse kujutelmades? Jaan oli tohutult empaatiline, samas tagasihoidlik, kuid suure sisemise põlemisega. Temas oli alati kirge, ta süda oli kuum, kuid pea selge – nagu rallimehele kohane. Tal olid kuldsed käed ja kuldne hing. Oma tegude ja olekuga kujunes temast autoriteet igas seltskonnas. Jaani puhul olen tõmmanud paralleeli kunagiste Rapla kiriku ehitajatega – Jaan oligi suurte tegude mees. Vesiroosi gümnaasium spordihoonega, autobass-Bussipark, Rapla kultuuriruum ja loomulikult tema pere on märksõnad, mille sisu on väga sügav.

Tema puhul ei kõla õõnsalt sõna Rapla patrioot, see sobis talle. Tema puhul ei kõla võltsilt ka sõnaühend – talupojatarkus. Ta oli tõsine eesti mees, suurmees. Kuid temaga rääkides sai alati kinnitust tõsiasia, et kõigi tema tegevuste ühiseks nimetajaks oli tema pere. See oli talle ülim.

Elus valib igaüks omale eeskujusid ja õpetajaid. Kuidagi loomulikult kujunes Jaan üheks minu õpetajaks. Ta oli mees, kes tegi teisi paremaks kogu oma olemise ja tegudega.

Aitäh, Jaan!

Aare Heinvee

Onu Jaan – kultuurimetseen ja autosõber

Jaan Metssalu on minu maailmas kui onu Jaan. Nende kodu ukсед on alati olnud laste sõpradele avatud ja nii olen üsna arvestatava osa oma lapsepõlvest veetnud nende juures ja saanud osa nende pere tegemistest. Nii on Jaan olnud minu jaoks ka ametlikes olukordades onu Jaan.

Minu lapsepõlve kõige idüllilise- mad maaelu mälestused on nende kunagisest suvekodust Mahtras, kus muuhulgas sain onu Jaani süles suure kastiauto juhtimist proovida. Kui ma mõtlen onu Jaanile, on auto justkui lahutamatu osa pildist. Onu Jaan ei pidanud paljaks Maili sõpru auto peale võtta ja neid koju vm sõidutada. Kui ma seisin bussipeatuses või jalutasin kõnniteel, peatus ta, kui meil oli ühine liikumisuund, ja küsis, kuhu ma teel olen ja kas saab mu jalavaeva vähendada. Kui liikusime vastassuundades, lehvitati ta mulle sõbralikult autoaknast.

Ükskord Tallinnast tagasi sõites, kui Maili jäi Tallinna ja mina onu Jaaniga kahekesi Rapla poole sõitsin, rääkis ta oma nooruse rallisõidu lugusid ja mälestusi sellest, kuidas ta autobaasi tarvis Nõukogude Liidu avarustest pidi mingeid kaupu tooma ja mis siis kõik

juhtus. Oli põnev. Palju jutte sai onu Jaaniga räägitud just autos istudes.

Hiljem, kui ma juba rahvakultuuri- spetsialistina töötasin, tellisin onu Jaani firmast busse ja nii kultuuritöötajate reisi korraldades kui ka noorte laulu- ja tantsupeo protsessis oli onu Jaan mulle suureks abiks, aidates logistikat kokku panna. Kultuuritöötajate Läänemaa ja Vormsi reisirajooni kaardid ja meie Vormsi giid kiitis väga meie tundliku tallaga bussijuhti, kes oskas taktitundeliselt hoogu maha võtta just neis kohtades, kus giid oli viidanud bussiaknast mõnele peagi ilmuvale vaatamisväärsusele. Onu Jaan kuulas ja vaatas ja uudistas kaasa ja mõtles sellele, et tema bussiga sõitjad saaksid osa sellest, mida nad vaatama tulid.

Kui me olime Mailiga 17-aastased, hakkasime korraldama pärimusmuusikapäeva Tule-Tee. Onu Jaan oli meie esimene sponsor - kultuurimetseen oli ta elu lõpuni. Tema toetusel käivitusid Rändteater, Loomeruum, kultuuriklubi Baas ja kultuurfestival "Särin". Oma nõu ja jõuga oli ta ka Jüri Metssalu loodud kohapärimuskeskuse ja pärimuse kogumise juures. Tema toetatavat õlga tundsid nii ansamblid Nolens Volens, Maa-Meel kui ka Rüüt. Tagantjärele võib öelda, et ükski asi,

mida tema lapsed ette võtsid, ei jäänud ilma onu Jaani toetava puudutusest, millest sai kokkuvõttes osa aga palju laiem ring.

Minu viimaseks ühiseks ettevõtmiseks onu Jaaniga jäi möödunud sügisene kultuurfestival "Särin", mille jaoks me kultuuriklubi hoovi lava ehitasime. Minu rida oli sponsorlusena materjali hankida, onu Jaan aitas arvutada materjali mahtu ja panna paika konstruktsioonid. Kõigi nende kultuurisündmuste juures oligi onu Jaan see, kes aitas meie visioone materialiseerida. Ta ei kritiseerinud ega dikteerinud – ta lasi noorte loovusel möllata. Ta lõi ja hoidis meie ümber turvalist ruumi.

Leidsin oma albumist pildi, kus onu Jaan istub sellesama vana kastiauto roolis, aga autokast on täis rõõmsalt lehvitavaid lapsi. See on minu arvates väga kõnekas foto. Pildil olime me ehk kümne aasta vanused, aga ka siis, kui me olime kolmkümmend, pani onu Jaan õla alla ja aitas meil edasi liikuda. Noored tahtsid temaga koos olla ja temaga koos toimetada. Oleme väga tänulikud, et onu Jaan oli osa meie elust.

Mari Tammar

Mälestuskillud Jaan Metssalust

Jaanist meenuvad esimesena naeratavad silmad ja siis meenuvad autod, millega ta on entusiastlikke nälgivaid kunstnikke erinevatesse kohtadesse teistele rõõmu ja elamusi viima sõidutanud. Ikka naerataivate silmade ja mõnusate lugude saatel.

Ja siis meenus mulle üks seigake paari aasta tagant, kui kultuuriklubi Baas oli parasjagu valmimisjärgus. Ma ei mäleta, mida ma sinna tegema läksin, kas tahtis keegi ruumi näha või plaanisin ma seal koristada, aga kui ma ukse lahti tegin, leidsin eest veidi ehmunud Jaani, kes parasjagu mugavalt koduses olekus midagi redelil kõõludes lakke kruvis.

Laupäeval mõtlesin, et see hetk oli natuke, nagu oleksin pahaaimamatult peale sattunud majahaldja salajastele toimetustele. Saadad oma soovi või mure tee (tänapäeval enamasti mobiili kaudu) ja järgmisel hetkel on märkamatult kõik juba parandatud ning mured lahendatud.

Majahaldjale tuleb jätta tänuks alus- tassile piima, aga Jaanile tundus piisavat aitähidest ning kõigist neist säravatest nägudest, kes võib-olla alati ei teadnudki, kui palju tema hoolt ja tuge kõigi ettevõtmiste taga oli.

Ragne Veensalu

Foto: erakogu

Eesti ja Euroopa on teelahkmel

Urmas Paet

Euroopa põrkub järjest sagedamini kolme uue riskiga, mis mõjutavad Euroopa edasist käitumist ja otsuseid. Need on Venemaa pidev tegevus liberaalse ühiskonnakorralduse nõrgestamiseks ja destabiliseerimiseks, Hiina majandusliku võimsuse pidev kasv, mis on omandamas ka muid joonai, näiteks julgeolekulisi, ning USA praeguse juhtkonna muutunud hoiakud Euroopa suhtes ning kindlustunde vähenemine ka USA strateegilise julgeolekugarantii osas Euroopale, mis on püsinud nii alates II maailmasõja lõpust.

Nende faktorite koosmõju seab Euroopa ette tõsise väljakutse, kuidas tagada oma julgeolekut ja konkurentsivõimekust. Seetõttu on Euroopa tuleviku osas väga olulised ka mai lõpus toimuvad Euroopa Parlamendi valimised ja selle tulemused, mis määravad Euroopa-sisesed jõujooned järgnevatel aastatel.

Esmane konfliktikoht Euroopas endas on nende vahel, kes näevad Euroopa võimalust

pingestavas rahvusvahelises konkurentsisis hakkama saada ainult nii, et Euroopa hoiab kokku ning tagab tugeva Euroopa-sisese koostöö ning Euroopa Liidu. Vastasjoonel on need poliitilised jõud, kes soovivad Euroopa Liidu lagunemist ning seda, et Euroopa riigid vaatavad siis igaüks eraldi, kuidas nad edaspidi rahvusvahelises konkurentsisis ning maailma suurjõudude surve all hakkama saavad.

Eesti seisukohalt vaadates on Euroopa riikide tõhus koostöö Euroopa Liidu raames siiski ainus tõsiseltvõetav tuleviku-võimalus, et Hiina, Venemaa, ka India ja teiste jõukeskuste survet Euroopa huvides tasakaalustada. Puudutab see siis Euroopa ühisturu toimimist ja tugevdamist, inimeste, kaupade ja teenuste vaba liikumist Euroopa sees või ka julgeoleku- ja kaitsekoostöö tugevdamist nii Euroopa Liidu riikide kui ka EL-i ja NATO vahel. Lisaks Euroopa Liidu eelarveline solidaarsus nende riikidega, kes majanduslikku tuge vajavad, seal hulgas Eestiga.

Samas peab Euroopa oma huvide eest maailmas veelgi tugevamalt seisma. See puudutab näiteks vabakaubanduslepinguid kolmandate riikidega, aga ka

Euroopa ettevõtete konkurent-sivõimet maailmas. Pole mingi saladus, et näiteks kiirelt kasvav majanduslik suurvõim Hiina ei mängi alati reeglite järgi ega soovi oma turgu, sealhulgas riigihankeid avada rahvusvahelisele konkurentsile. Samas kui Euroopa on Hiina ettevõtete suhtes palju leebem.

See puudutab ka Euroopa konkurentsireegleid, mis on Euroopa ettevõtete suhtes karmid ning annavad sellega ebaõiglase eelise Euroopa-väliste riikide ettevõtetele. Näiteks reeglid, mis kehtivad Euroopa energiaettevõtetele ja mis ei kehti olulistele kolmandate riikide energiaettevõtetele, kes on Euroopa Liidu riikides suured tegijad, näiteks Gazprom ja Nord Stream.

Ka lennunduses on riigiabi-reeglid Euroopa ettevõtetele väga karmid, samas kui nad peavad konkureerima samal turul suurte Aasia ja Pärsia lahe riikide lennufirmadega, kus nende samalaadseid piiranguid ei ole. Ja tulemused on käes - Euroopa lennuettevõtteid kaotavad turuosa.

Neid näiteid võib tuua veel palju, kus avatud globaalsel turul kahjustavad mitmed Euroopa

Liidu regulatsioonid Euroopa ettevõtete konkurentsitingimusi kolmandate riikide ettevõtetele. Seega on järgmise Euroopa Komisjoni koosseisu päevakavas kindlasti EL-i konkurentsireeglite ülevaatamine, et Euroopa ettevõtete rahvusvahelisi konkurentsivõimalusi suurendada.

Samas jääb konkureerimine Hiina või USA-ga igal juhul keeruliseks, sest ühtset Euroopa riiki pole olemas ning maksimum, mida Euroopa teha saab, on püüda EL-i liikmesriikide vahel kokku leppida võimalikult palju Euroopa huvides olevaid ühiseid otsuseid. Lisaks ettevõtlus- ja konkurentsireeglitele näiteks ka positsioonid ning sammud kaitse- ja julgeolekupoliitikas. EL-i ühtne kaitse- ja julgeolekupoliitika on kõigist ühistest poliitikatest praegu nõrgim, kuid Euroopa rahvusvahelise mõju ja autoriteedi kasvatamiseks on ka selles valdkonnas vaja lähiaastatel sisulisi konkreetseid samme ja otsuseid.

Euroopa rolli suurus ja rahvusvaheline tõhusus sõltub nii Euroopa Liidu humanitaarsest tegevusest, ettevõtete konkurentsivõimest kui ka kaitse- ja

julgeolekupoliitilisest võimekusest. Samuti kuulub ära naiivsuse vähendamine nii Hiina kui ka Venemaa Euroopa-suunaliste ambitsioonide osas.

Seega seisab Euroopa Liidul ees oma seesmist regulatsioonide uuendamine, et olla rahvusvaheliselt konkurentsivõimelisem ning uute valdkondade nagu kaitse- ja julgeolekupoliitika arendamine, et lisada Euroopa nn pehmetele rahvusvahelistele hoobadele ka jõulisem pool. See kõik on vajalik nii Euroopa kui terviku, aga ka iga liikmesriigi, sealhulgas Eesti huvides, sest paraku pole ka suurimad EL-i liikmesriigid üksi Hiina, USA, Venemaa ja ka teiste maailma suurjõududega majanduslikult ja/või julgeolekuliselt piisavalt konkurentsivõimelised. Seda rolli saab edukalt täita ja oma riikide ning inimeste huve kaitsta vaid Euroopa tervikuna, kui ta tegutseb ühtselt, et teisi maailma jõukeskusi tasakaalustada.

Seda kõike tuleb silmas pida ka Euroopa ja Eesti edasist käekäiku määravate eelseisvate valikute tegemisel. Muuhulgas eelseisvatel Euroopa Parlamendi valimistel.

Vigadest tuleks õppida

Eugen Veges

Töötasu alammäär kasvab. Kasvab nii aritmeetiline keskmine kui ka mediaanpalk. Eelmise aasta viimases kvartalis jõudis (aritmeetiline) keskmine brutopalk 1384 euron (statistikaamet) ja mediaanpalk (summa, millest suuremaid ja madalamaid väljamakseid on võrdselt) 1058 euron (maksu- ja tolliamet).

Keskmise inimese sissetulekud justkui kasvavad, kuid enamiku sissetulekud on endiselt kesised. Jääb mulje, justkui tõstetaks miinimumpalka ja pensione vaid selleks, et otsustajate sissetulekuid veelgi enam kergitada.

Statistikaameti andmetel on hõivatud ametikohti 587 045 (2018, IV kvartal). Miinimumpalka või sellest väiksemat palka teenib palgasaajatest ligi viiendik (hinnanguliselt 115 000).

Politsei- ja piirivalveameti andmetel anti 2018. aasta esimese kümne kuuga välja 13 410 ajutist tööluba. Tegemist on töötasuga, mis meie inimeste toidulauale ei jõua.

Eestis on 349 629 riikliku pensioni saajat (2018, sotsiaalkindlustusamet). Töötuna on arvel 31081 inimest (detsembri lõpp, 2018). Nende arv on suurem, kuna kõik töötud ei võta end

arvele. Kui tööturaha ei maksta ja sobivaid töökohti ei pakuta, siis pole mõtet töötukassa vahet käia, oma aega ja raha kulutada.

Tuginedes mediaanpalgale (1058 eurot) ja arvestades seda, et miinimumpalka või sellest väiksemat töötasu teenib 115 000 palgasaajat, pole keeruline matemaatiliselt tuletada, et 600 eurost või sellest madalamat töötasu teenib vähemalt 200 000 palgasaajat. Neid võib olla mõnevõrra rohkem või vähem, kuid see pole määrav.

Kui erandid - teenitakse lisatulu jm - välja arvata, siis elab Eestis hinnanguliselt 600 000 inimest, kelle sissetulek kuus jääb alla 600 euro. Nende hulka kuuluvad alla 600 eurost brutopalka teenivad töötajad (ca 200 000), pensionärid (349 629), töötud (hinnanguliselt 50 000, sh 31 081 registreeritud).

Statistikaameti andmetel elab Eestis 1 323 820 inimest. Kuni 19-aastaseid lapsi on 261 605 (2018). Kui laste arv sissetuleku saajate hulgast elimineerida, võib väita, et 56 protsendi Eestimaa elanike sissetulek ei ületa 600 eurot kuus.

Ka 500 euroga annab ära elada. Kuid kui valitud, st Riigikogu liikmed leiavad, et neile on lisaks 4009-eurosele palgale vaja kuluühiviti 30 protsenti palgast,

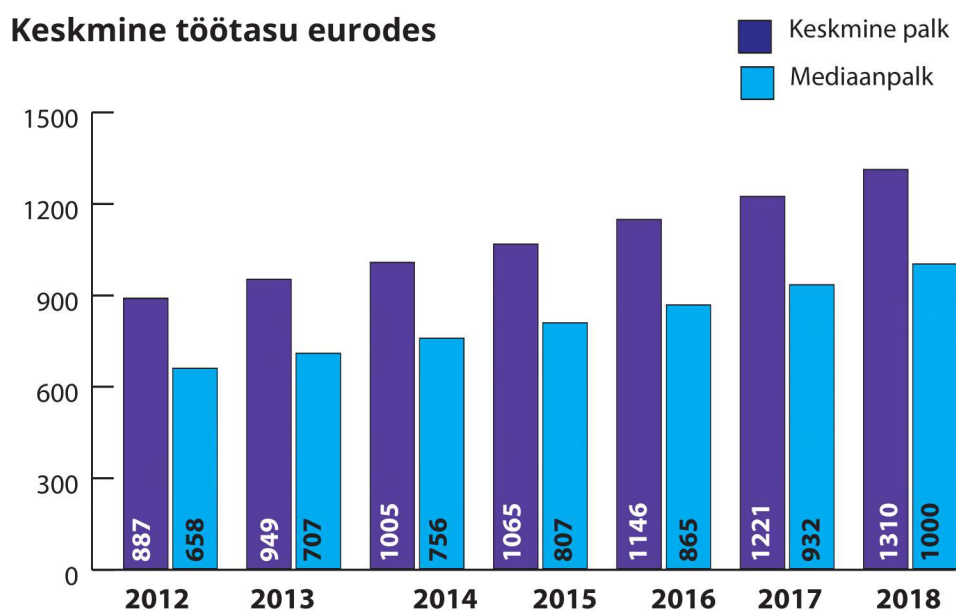
siis tekitab see trotsi. Kodanikud peavad nende arved kinni maksma.

EKRE populaarsus ühiskonnas pole üllatus. Otsustusahel vajab muutmist. EKRE oli ainuke ölekörs, mida valimised pakusid. Sellest kinnihaaramine ei tee ootuste nurjumise korral olukorda hüllemaks. Varasema võimu süüdistused uue koalitsiooni aadressil on peegelpilt neist endist. Vaadake muret laenukoormuse kasvatamise pärast. Reformierakonna võim liitis haigekassa ja töötukassa vahendid riigi kassareserviga. Näiliselt statistiline riigivõlg ei kasvanud, tegelikult kasvas. Hoiatatakse maksukoormuse kasvu eest.

Töötuskindlustuse maksu kehtestamisega kasvatati maksukoormust. Statistika töötuskindlustuse maksu maksuna ei arvesta, kuid see ei muuda tegelikkust. Haigusrahade maksmise vähendamisega ja ettevõtjatele kohustuste panemisega on sama lugu. Tegemist on maksustamisega. Elanike sundkulused (maksusid) on pidevalt ja jõudsalt kergitatud.

Miinimumpalk ja pension võivad kasvada, kuid sellest ei piisa. Kui võim kasvatab endale tehtavaid kulutusi kiiremini, siis pole sellest kasu. Protsendiline kasv tuhande euro tasemelt on

Keskmine töötasu eurodes

Allikas: Maksu- ja tolliamet

saja euro tasemelt kasvamisega võrreldes kümme korda kopsakam. Ebavõrdsuse kasvu tuleb ohjata.

Palgakasvu mootoriks ei saa jääda avaliku sektori palgakasv. Maksurahast maksu laekumine ei tee ühiskonda jõukamaks. Tegemist on raha ühest taskust teise tõstmisega, kuid lisaraha sellest ei teki. Avalik sektor võib tagada kindlustunnet ja mugavust, kuid mitte rahalist tulu.

Kui soovime luua jõukust, peab palgakasv tulema erasektorist.

Kümme aastat tagasi olime samas olukorras - palgakasvu mootoriks oli avalik sektor. Tollane peaminister väitis, et kui see on kriis, siis tahaks ta selles elada. Plahvatuseni, st majanduskriisini ei kulunud palju aega, selle mõjusid - kahekohalist majanduslangust - oleks saanud pehmeneda. Vigadest tuleks õppida.

Kõige rohkem häirib Eesti metsanduses see, et ei väärtustata **vanu puid**

Eha Metsallik, mesinik

*Mõtsake, mu sõtseke,
mu sõbrake – mu vanune!
Mõtsake, mu emake,
mu ema-ema vanune!
Mõtsake, mu lapsuke,
mu linnupoju kullane.*

Kuidas küll lätlased suudavad seadustada, et isegi lageraie-lankidelt ei tohi nad maha saagida 90-aastaseid ning vanemaid puid. Ka mõned Eesti metsamehed jätavad neid seemnepuudeks, kuid enamik ju langeb. Saame oksa, millel ise istume!

Olen sellest kirjutanud ning kor-dan: missugune põhjatu varasalg on vanad laulud, pillilood, vanasõnad, murdekeeled – nende väärtus aina kasvab! Või ka vanad, suure elukogemusega (kortsulised ja kõõbakad) inimesed. Ühed väärtuslikumad selles väärikuse reas on kindlasti korbalised, kortsulised **vanad põlispuud**, kus nad ka ei kasvaks. **Loodus ei saa kunagi olla küps.** Küpsed metsad on põlenud metsad.

Kas me peame kõigele meie looduses kiiresti noorenduskuuri tegema? Ei tohi öelda mürgitamine või lageraie. Viisakas inimene ütleb taimekaitse või metsauuendamine.

Teeme jah täiuslikust ja väga kee-rukast ökosüsteemist uue (mono) tulundusmetsa. Kas me peame kõiki oma maastikke nii skisofreeniliselt uuendama, nagu me toimetame praegu ja juba ~20 aastat (pärast metsavahtide kaotamist) oma loodu-sega, oma metsadega, oma külade ja asulate ümbrusega? Et isegi kevadise raierahu ajal ei või päevakski lange-traktorid peatuda?

RMK metsadest on raierahu 40% FSC metsadest. 20 miljonit, mida RMK nüüd lõpuks hakkas riigile maksuma pärast pikki aastaid vaidlusi ja kohtuprotsesse Riigikohtuni välja, on ju ainult 20 eurot Eestimaa ühe elaniku kohta! Millest too monstrum ju enamuse ise nahka pistab. Kõne-lemata – just, pärast riigi tuludesse maksamise kohustuse tekkimist – alanud eriti ägedast lageraiete õigus-tamisest ja riigi toetamise vajaduse põhjendamist.

Eestimaa inimesed, kogu riik võidaksid tegelikkuses nii materiaalselt kui ka kultuuri-liselt ja sotsiaalselt 100 korda rohkem, kui meie looduskodu alles jääks! Meil ei ole enam põllumajan-duses riigimajandeid. Miks ei hoita kogu rahvale ja metsafaunale ning metsafloorale kuuluvaid metsi kogu riigi väljanägemise hüvanguks? Miks

otsustab meie kõigi looduskodu vae-sustamise, liigirikkuse hävitamise üle väike seltskond “majandusinime-si”? Miks ei lasta otsustajate hulka loodusteadlasi, muinsuskaitsejaid või ajaloolasi või pärandkultuuri kohalikke tundjaid?

Naljanumber on väide, et meil pole kunagi nii palju metsa (metsamaad!) olnud kui praegu. Oleme metsavõõn-di rahvas, kogu meie maa on varem metsaga kaetud olnud: sama taeva ja puudeliikidega juba aastatuhandeid. See, et Vene tsaarid jt valitsejad lasid Eesti metsad maha võtta ning tolle puusõega metallurgiat arendasid, ei tähenda, et meie maa oleks paljas olnud nagu praegu lage Euroopa, kus on juba ammu arutult metsi raadatud.

Mesinikuna tean ja näen, kui palju mesilassüle-meid läheb (vaatamata mesinike oskustele ja osavusele) igal aastal oma põlispuude metsa mesipuid, seest õõnsaid põ-lispuid otsima. Kuid meie Eesti riik – kolme kõrgkooliga, kus õpetatakse loodusteadusi – pole suutnud seni väärtustada **põlispuid!** Sellest on liiga vähe, kui meil on Järvelja ja Alutaguse, veel mõned metsakesed ning mõned mõisapargid, mõned põlispuudega kalmistud või muinsus-

kaitsealused hiiepuud. Rabad maas-tike kaitsealadena ei tule põlispuude osas arvesse, kuna ka rabade (5% kahjustamata) ümbrused on lagedaks raiutud ning monometsadega kaetud.

Eestis on 6000 mesinikku. Kui igal mesinikul läheb minimaalselt 2 peret hooajal metsa poole, põlispuude plehku, siis see teeb vähemalt 12 000 mesi-lassülemit. Loodame (lootus sureb viimasena), et suur osa sülemeid siiski leiavad mõne paiga - õõnsuse, tühja taru või mõne korstna, kus uus elupaik sisse seada. Kuid ikkagi jäävad tuhanded õnnetud, kes lenda-vad sinna ja tänna, kuhu neid sajad otsijad-teejuhid mesilased kutsuvad, kuid sobivat **mesipuud** siiski ei leia ning kustuvad lõpuks kurnatusest. See ei ole metsatöösturile muidugi mingi argument õõnsate puude kas-vama jätmiseks raielangile, kus nad enamasti niikuini ümber kukuvad. Kuid seda õõnsat puud, mis võiks veel sada aastat kasvada, saavad asustada ka sajad teised eluvormid lindudest putukate ning samblikeni välja.

Meie loodusest kaugenenu-d haridus ju hirmutab kaela kukkuvate puude, mürgiste putukate ning kohutavalt mürgiste taimede eest. Olen mõttes vihane olnud isegi

keskkonnaharidust koordineeriva-te institutsioonide peale, kes on muutunud **kõik liiga elektrooni-liseks**. Arvutis (bussis) on jah kõik olemas, kuid looduses on õpetajad ise koos lastega vahel kui eksinud linnukesed. Üks professor (kõik tun-nevad teda Eestis) on suutnud mitu põlvkonda metsandusharidusega metsade korraldajaid ära tinistada. 100 aastaks metsadele põnts!

On palju mõttetut klantspiltidega monometsade õppekirjandust. Täp-selt samuti haritakse meie lapsukesi loodusteadustes kivist koolimajades ning õue või metsa, rappa päris loodust õppima minna ei õnnestu-gi! Tegelikult on olukord metsa minekuga nii nagu laulusalmis: Hei, ei tuuleke, puhuja huuleke: Kui mind emake ei vii, ma ei lähe ialgi... Kuid meie lapsed on ju suurema osa valgest päevaajast koolimajas.

Veel üks väike mesiniku näide saja-aastaste ning vanemate põlis-puude vajaduse tõestamiseks meie looduskodus. Nimelt on meil hilised kevadised hallaõd-öökülmad, kui maapinnal ning ka põõsastel-puudel ~10 meetri kõrguselt saavad õiepun-gad kahjustatud. Kuid põlispuude ladvad sumisevad suvel - olgu need vahtrad või pärnad või tammed, sest kõrgemal jäävad õied alles. See on tegelikkus!

TVPlay Home tõi müügile ainulaadsed telepaketid

TASUTUD TEKST

Viasat sai eelmise aasta lõpus uue nime TVPlay Home ja nimemuutusega koos tehti ka suur hüpe tehnoloogias. Ettevõtte teenuste ja tehnika arendusse investeeriti üle 15 miljoni euro. Juba täna on võimalik selle vilju maitsta, sest TVPlay Home uued paketid koos interaktiivsete mugavusteenustega on aprillikuust alates saadaval.

Uue põlvkonna tv-teenused

Kaabeltelevisioon kõigi Eestimaa inimesteni ei jõua ja üle õhu levivad lahendused on tihti väga piiratud valikuga. TVPlay Home'i uute pakettidega tuleb kvaliteetne telepilt igasse Eestimaa nurka satelliidilt, samas aga saab kasutada uue põlvkonna tv-teenuseid nagu saadete järel vaatamine, kõigi tellitud telekanalite jälgimine nutiseadmest ning voogedastuse vaatamine otse teleriekraanilt.

Järelvaatamine toob vabaduse

Tavaliselt on ju ikka nii, et just siis, kui oled kõõki võileiba läinud tegema, lüüakse jalgpallikohtumises värav... või lemmiksarja uue osa ajaks ei jõua kuidagi koju. Selle pärast ei pea enam muretsema, sest saad ise otsustada, millal saated ja filmid hakkavad ning soovi korral saad neid kasvõi mitu korda järel vaadata. Järelvaatamise kasutamine on väga lihtne, liigud saatekava peal lihtsalt ajas tagasi ja valid, mida vaatama hakata.

Videomaailmas üle 5000 tasuta filmi, saate, sarja

Lisaks tavapärastele telekanalitele avaneb võimalus otse oma telerist vaadata tasuta ja endale sobival ajal ka Videomaailma üle 5000 filmi, saate ja sarja.

Telepakett koos internetiga

Tänapäevased mugavusteenused vajavad interneti

olemasolu. Järelvaatamise ning videomaailma kasutamiseks peab digiboks olema ühendatud internetiga. Kui Interneti kodus veel ei ole, ei pea muretsema, sest TVPlay Home pakub uusi pakette koos Tele2-e piiramatu internetiga.

Meelelahutuse saab kaasa võtta

Uue TVPlay Home äpiga saad mobiilist, tahvelarvutist või süle-

arvutist vaadata kõiki kanaleid, mida kodus televiisoristki näed. Lisaks on uute pakettidega kaasas võimalus vaadata TVPlay Premiumi sisu. Sealt leiad ilma reklaamideta üle 600 hittfilmi eestikeelsete subtiitritega, multi-filmid eestikeelse pealelugemise-ga ja spordiülekanded ainsatest eestikeelsetest spordikanalistest TVPlay Sports ja TVPlay Sports+.

TVPlay Home uute pakettide kohta saab lähemalt lugeda ettevõtte kodulehelt
www.tvplayhome.ee

Raikkülas asub põhikool, mille kohta enamik teavad, et tegemist on erikooliga. Mille poolest see kool eriline on, teavad aga vähesed. Tegemist ei ole raskesti kasvatatavate laste, vaid erituge vajavate õpilaste kooliga, kus on olemas nende õpetamiseks väga head spetsialistid ja tingimused.

Mari Tammar

Kooliuksest sisse astudes vaatab fuajee seinalt vastu kooli väärtuste ja visioonide puu, mis on ka kooli vimplil ja lipul. Puu juurteks ehk kooli alusväärtusteks on ausus, hoolivus, sallivus ja õiglus. Puu võraosas on visioonid, kus muuhulgas märksõnad nagu õppimine on eluviis, kaasaegne digitehnoloogia ja oskusteabekeskuseks kujunemine.

Pärast mitut jalutuskäiku seal majas võin tõesti tõdeda, et tegemist on tulevikku vaatava kooliga, kes arendab ennast ning mõtleb oma õpilaste tulevikule. Kooli missioon on aidata erituge vajavatel õpilastel kujuneda võimalikult iseseisvalt hakkama saavateks inimesteks.

Tegemist on haridus- ja teadusministeeriumi hallatava kooliga, kus hetkel õpib 57 õpilast. Töötajaid on koolis 40, neist õpetajaid 21. Muuseas, Raikküla kool on üks esimesi koole Eestis, kus hakati erivajadusega õpilasi õpetama, ja seda juba 1958. aastal.

Koolis toimub õppetöö kolmes suunas: lihtsustatud, toimetuleku- ja hooldusõppes. „Igaühele on võimetekohane õpe,” ütleb koolidirektor Andres Muddi. Lihtsustatud õppes õpivad kõige kergemad lapsed, hooldusõppes kõige raskemad – kõnetud ja ratastoolilapsed. Ka kõnetu ratastoolilaps peab Eestis üheksa aastat koolis käima.

Enamik Raikküla kooli õpilasi on pärit Rapla maakonnast, aga koolis käib ka Harjumaa lapsi. Varem on õpilasi olnud veel Lääne- ja Pärnumaalt. Nii õppejuht kui ka direktor nendivad, et koolipere on jäänud viimastel aastatel väiksemaks.

„Täna arendatakse kaasavat haridust. Varem õppisid lihtsustatud õppe õpilased Raikkülas, praegu kaasatakse nad tavakooli juurde. Kas see integreerimine tavakooli on hea, sõltub lapsest. Mõnel lapsel on kindlasti kodu lähedal parem, aga enamasti on meie koolitüübi juures võimalused suuremad. Meil on tugiteenused, mida tavakoolis ei ole. Näiteks hobuteraapia – meie kooli kõrval on ratsutamise talu, lisaks füsioteraapia – vesiravi, soojaravi, massaaž, liivaravi, ravivõimlemised. Lisaks on meil loovteraapia, psühholoog, logopeed, õpilaskodu, eelkool kõik ühes majas,” räägib õppejuht Tiia Kiviselg.

„Vanematel on sageli oma

Kooli füsioteraapia plokis on suur mullivann, kuhu vajadusel mahub korraga teraapiasse ka mitu õpilast. Mullivann aitab lihaste ja liigeste probleemide ja liikumisvaevusega õpilasi.

Raikküla koolis on mullivann, robotikaring ja hobuteraapia

laste siia toomisel hirmud. See ei ole mingi tondiloss. Sageli nende vanemate pilk muutub, kes on ära käinud ja tutvunud meie kooliga ja näinud, mis siin

tegelikult toimub. Asjad on kinni paljuski eelarvamustes,” nendib direktor Andres Muddi.

Erivajadustega lastega töös on väga oluline esmalt õpetada

Arvutiklassis on olemas kõik vajalik, et õppida ka arvutit kasutama. Raikküla kool on ainus erivajadustega laste kool Eestis, kus on töö haridustehnoloog.

neile õpiharjumust, et nad üldse oskaksid õppida. Nende kooli praktikas on tulnud ette seda, et tavakoolis õppinud lapsega pole algtasemel piisavalt tegeletud ja kui ta on siis nende juurde jõudnud, tuleb neil alustada n-ö algusest peale õpioskuste kujundamisega, mis nende laste puhul võib võtta mitu aastat aega. See tähendab, et tavakoolis piisava erialase suunamiseta aastad võivad olla selle lapse jaoks raisatud aastad.

Kohalike valdade ja omavalitsusliitudega on koolil koostöö hea. Direktor Andres Muddi on kaasatud Rapla valla hariduskomisjoni töösse. Lisaks on kutsutud kooliga tutvuma nii valdade sotsiaaltöötajaid, koolide sotsiaalpedagooge ja direktoreid, et ennast tutvustada, ent ka selleks, et jagada oma kogemusi töös erivajadustega lastega. Tulevikuvisioonides unistatakse sellest, et saada oskusteabekeskuseks.

„Raikküla kogukonnal ja külarahval on alati olnud hea hoiak meie kooli suhtes,” ütleb direktor. Kool panustab palju ka selleks, et teha tööd laste pere-

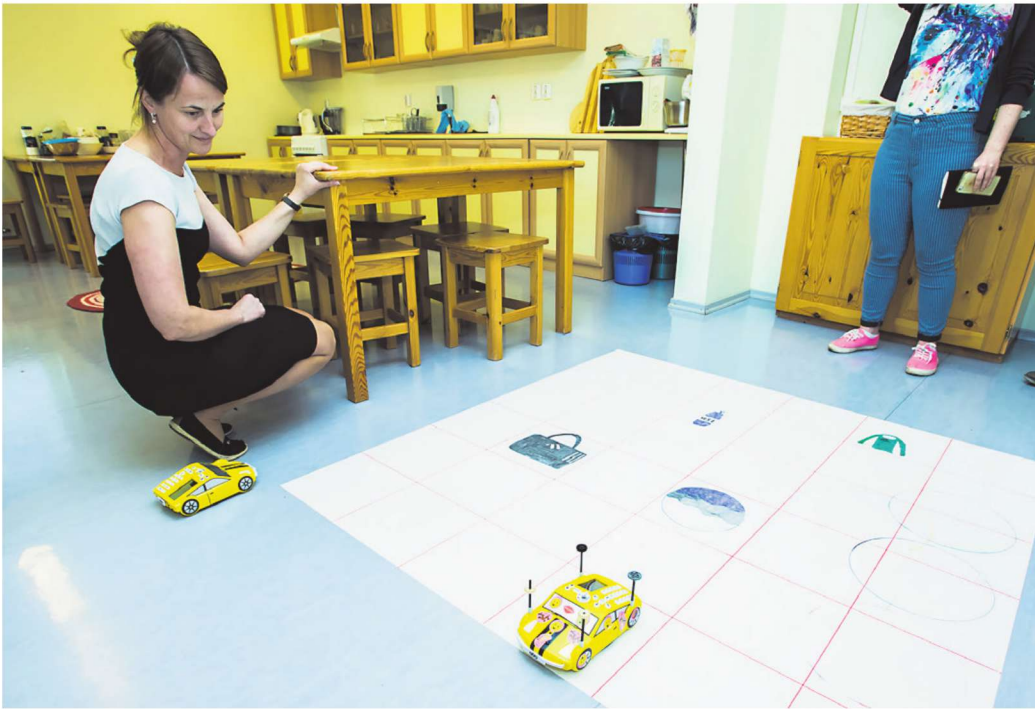
kondadega. „Sotsiaalpedagoog tegeleb pidevalt lastevanemate, valla sotsiaalnõunikoga ja ka kodu probleemidega, sest kodud on väga erisugused,” räägib direktor ja lisab, et sotsiaalpedagoog on sageli 24/7 ametis, sest vanemad kipuvad helistama ka öhtul.

Koolis on füsioterapeut ja medõde ühes isikus, kes teeb nii ravivõimlemist, massaaži kui ka muid liikumisharjutusi. Tema ruumides on näha palle, massaažilauda, sõudeergomeetrit, käimislinti jms.

Koolis on ka mullivann. Vesiravi aitab liigeste ja lihaste probleemide korral. Küsin, kas õpetajad võivad samuti mullivannis end rehabiliteerimas käia. Õppejuht ütleb, et õhtupoolsel ajal võib, kuigi ta ei tea, kas mõni õpetaja on proovimas käinud.

Seinal on näha käimiskeppe. Kooli kõrval on ka väike väljõusaal ja õues spordiväljak.

„Laps, kes ise ei liigu ja kes on sonditoidul, saab koolis vesiterraapiat, hobuterraapiat, muusikateraapiat,” loetleb kooli füsioterapeut. Eriliselt on sisustatud

Kooli haridustehnoloog ja käsitööõpetaja Liia Moorits näitab kooli robotikaringi laste tööd.

Kooli majandusjuht ja puutööõpetaja Raivo Rebane näitab puutööklassi ja poiste valmistatud karpe, lusikaid ja tuuleveskeid.

hooldusklass, kus on elektriga töstetavad füsioteraapialauad. Klassinurgas on valgustoru, kus mängukalakesed sees ujuvad ja mis valgust muudab. Seda on lapsel rahustav vaadata.

Hooldusklassi laest ripuvad alla grossingu kummid. „Laps pannakse rakmetega nende kumide külge ja ta saab jalgadega toetada maa peale, aga kummid hoiavad teda üleval. See aitab põiatunnetust, tasakaalu jpm arendada,” selgitatakse mulle.

Ettevalmistused i seseisvaks eluks

„Meie koolis saab käia kuni põhikooli lõpetamiseni,” räägib Tiia Kiviselg. „Meil võivad olla noored ka lisaõppel, ettevalmistavatel aastatel edasisteks õpinguteks,” selgitab direktor. Raikküla koolist edasi on võimalik minna õppima kutsekooli. Lihtsustatud ja toimetulekuõppe noored on selleks võimelised. „Väga populaarne on Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskool, millega me teeme tihedat koostööd. Aga minnakse ka Haapsalu ja Järvamaa kutsehariduskeskusesse,” räägib Tiia Kiviselg ja lisab, et koolide ja erialade valik siiski väga suur ei ole. Eriala-dest toimetulekuõppe õpilastele nimetab ta puhastusteenindaja abi ja aednikku. Lihtsustatud õppe poiste seas on populaarne automaali, tüdrukutel kodumajanduse eriala.

Olulisi kogemusi saavad toimetulekuõppe õpilased, käies Selveris praktilal. „Need on pikendatud õppeaja lapsed. Nemat lähevad hommikul koos õpetajaga Rapla Selverisse. Seal antakse neile vastav töö. Nad puhastavad ja korrastavad näiteks riiuleid jms. Teevad oma tööpäeva ära ja käivad siis Raplas näiteks raamatukogus või kohvikus ja õpivad niimoodi eluga toime tulema. Eelnevatel aastatel on ka lihtsustatud õppe lisaõppe õpilased käinud iseseisvalt Selveris töökogemusi omandamas,” selgitab Tiia Kiviselg.

Aastas korra on ka tööpraktika aeg, kus vanema vanu-

serühma lapsed omandavad nädala jooksul töökogemusi, samuti töövarjupäev. Tavaliselt soovatakse minna õpilastel vaatama seda valdkonda, mida noor soovib edasi õppida. Näiteks on käidud Raplas autoremonditöökojas, Minna Sahvris, lasteaedades. Selveris tehtav praktika on väga positiivne veel seepärast, et paljud saavad suveks endale seal või mõnes teises kaupluseketis tööd.

Kiiikame ka kooli kodumajandusklassi. „Siin õpivad nad söögitegemist, lauakattmist, etiketti. Lisaõppel on kodundustund neli tundi nädalas. Õpitakse tegema lihtsamaid toite, mida nad ka ise saaksid kodus endale valmistada,” selgitavad direktor ja õppejuht.

Astume läbi toimetulekuõppe inglise keele tunnist, kus noored näitavad mulle oma põhioskusi, kuidas tervitada, tänada, lugeda numbreid jms. „Varem me toimetulekuklassile inglise keelt ei õpetanud, aga koostöös Vigala kutsekooliga - kui nemad hakkasid toimetulekulapsi vastu võtma - hakkasime õpetama, sest neil on seal praktikad laevas ja ka kodumasinad on ingliskeelsed. Õpetame neid, et nad omandaksid kõige elementaarsemad asjad. See on osa nende ettevalmistusest. Samamoodi saavad nad elementaarsed arvutikasutamise oskused. Aga neile on vaja kinnistamiseks pidevalt asju korrata,” nendib õppejuht.

„Meie asi on siin luua tingimused ja need on siin olemas,” võtab direktor asja kokku.

Kangasteljed ja robotika

Direktor tutvustab õpetaja Liia Mooritsat, kes on laia profiiliga õpetaja - ta on korraga nii haridustehnoloog kui ka käsitööõpetaja.

„Me oleme erivajadusega laste koolidest Eestis ainus, kellel on oma haridustehnoloog,” ütleb õppejuht.

Õppekavasse on integreeritud kõikvõimalikud infotehnoloogia teemad. Nad õpivad nii arvutit

kasutama kui ka robotikat. Õppetöös kasutatakse mitmeid interaktiivseid vahendeid, teiste seas nutikaid mesimumme, mida koos konkreetse matiga kasutades saab arendada lapse lugemist, arvutamist ja mõtlemist laiemalt. „Kõik sõltub õpetaja loomingulisusest,” ütleb Liia Moorits. Arvutiklassis näitavad lapsed meile tahvelarvutitest näiteks omatehtud animatsioone.

Käsitööõppes on tüdrukutel vardad pihus ja tegemisel on sussi moodi sokid. Tagatoas on ka kangasteljed. Hetkel ripuvad telgedel heegeldatud vaibad, aga õpilaskodu tubadesse on tehtud vaipu ka kangastelgedel.

„Laste motorika on aasta-aastalt läinud kehvemaks,” nendib direktor, mis tähendab, et töö valmistaamine võtab rohkem aega.

Astume sisse raamatukokku, mis on kooli loomuruum, kus Marje Reimund teeb lastega ettelugemisi, õpetab pillimängu ja teeb kooliteatrit. „Lapsed armastavad siin väga käia,” ütleb õppejuht raamatukogu kohta.

Lisaks on koolil oma söökla, kus tehakse kõik toidud. Sellel päeval, kui mina seal käisin, pakuti maitsvat juurviljahautist, magustoiduks oli kirjukoer. „Kokad teevad meil väga maitsvat toitu,” kiidab direktor. Söökla on ka tore kokkusaamiskoht, kuigi toore kokkusaamise korraga ära mahub.

Olgugi et töö, mida koolipere teeb, on üsna keeruline, on kooli õhkkond helge ja õpilased väga viisakad. „Hoolduslaste puhul on juba väikesed edusammud suur võit,” räägib kooli füsioteraapeut. „Nendel lastel silmad naeravad – nende pilk on rõõmus,” ütleb üks tugipersonali liige.

Andres Muddi on kooli direktorina töötanud neli aastat. Õppejuht Tiia Kiviseljal käib 37. tööaasta. Nii astuvad kooli juhtimisel käsikäes elukogemus ja värske pilk. „Mis teha, kui töö meeldib,” ütleb Tiia Kiviselg naeratusega ringkäigu kokkuvõtteks.

Teise puutööõpetaja Jaak Võsa juhendamisel valminud purjekad, mis on plaanis kevadel ka vette lasta.

Kooli käsitöökamber, kus on üleval ka kangasteljed, millega õpilased vaipu koovad.

Nutikad mesilased, mis on abiks tähtede ja numbrite õppimisel.

Fotod: SIIM SOLMAN

Anne Daniela Rodgers: See on Raplamaa parim töö

Anne Daniela Rodgers on Mahtra talurahvamuuseumi uus muuseumipeda-
goog, kes on selles ametis olnud pisut vähem kui kolm nädalat. Laiemalt on
Anne Daniela tuntud aga hoopis kunstnikuna.

Mari Tammar

Ta on õppinud Eesti Kunsti-
akadeemias skulptuuri ning
magistriõppes interdistsipli-
naarset kunsti. Ta on osalenud
alates aastast 1995 mitmetel
näitustel nii Eestis kui ka vä-
lisriikides ning tema töid on nii
Eesti Kunstimuuseumi, Tartu
Kunstimuuseumi kui ka Turu
Kunstimuuseumi kogudes. Peagi
saab tema töid näha Tallinna
Kunstihoone kevadnäitusel, mis
avatakse 27. aprillil.

Meie kohtume Anne Daniela-
ga Mahtra talurahvamuuseumi
õues, et rääkida nii kunstist kui
ka muuseumitööst. Ta on meile
mõnusaks istumiseks padjad
valmis seadnud, aga ise toetab
selja punakale kuuriseinale ja
laseb mõnusalt kevadpäikesel
näole paista. Äsja on tal lõppenud
lihavõtete teemaline muuseumi-
tund ühe õpilasgrupiga.

● Kuidas tund läks?

Mul on kolmel päeval olnud

neli gruppi ja esimestel päevadel
läksid kaks vasikat ikka aia
taha ka, aga iga viga on selline,
mille pealt saab õppida. Sa ei
saa vigade peale pahane olla, kui
need sind edasi aitavad. Kõige
paremini töötavad laste peal ikka
mängud. Nad tahavad õues olla
ja möllata. Aga lapsed oskavad
ka vaikselt olla ja kuulata – ja
see on väga tore. Täna läks minu
arvates juba super hästi. Aga,
vabandage väga, Vesiroosi kool,
kommid unustasin ikka anda.

● Kust sa pärit oled, kus su juured on?

Minu juured ei ole Juurus.
Tead, ma olen tundnud ikka,
et olen juurteta. Praegu lendan
täpselt nii nagu võilillebebe. Len-
dan sinna ja tänna. Aga isa on
Märjamaalt pärit, Tolli külast
ja ema on leedulane. Ise olen
Tallinnas sündinud ja kasvanud,
aga umbes 17 aastat olen olnud
Raplamaal. Nii et ma võiksin
tegelikult öelda, et mul on siin
sellised narmasjuured juba sees.

Päris palju tunnen inimesi ja
kohti ja ka mingid nurgatagused
on läbi käidud. Ma olen selline
uudishimulik inimene, et tahan
ka kõik sopid läbi vaadata.

● Kas sa tunned, et midagi on sinus Leedumaalt ka?

Mul on Leedust hästi ilusad
lapsepõlvemälestused. Minu ema
ristiema elas seal, kelle juures
me käisime. Seal oli just sellist
päikeselist ilma ja olid loomad ja
oli see sõnnikulõhn. Sai heintes
magada ja seal oli ka kaks mi-
nuvanust tüdrukut, kellega sai
koos mängida. Ma olin lapsena
kõik suved Leedus, kuni me
saime Vääna- Jõesuusse suvila,
siis hakkasime suviti seal olema.

Nüüd on need sidemed Lee-
duga nõrgad, aga mul on olnud
Leedu saatkonnas näitus üleval
ja üks teos oli ka Riigikogus
eksponeeritud.

● Aga sinu perekonnanimi Rodgers?

See nimi on mul abikaasa poolt

tulnud Inglismaa keskosast. Isa
poolt oli mul täitsa Eesti nimi
Saaliste.

● Mis need vormid on, mida sa kunstimaastikul oled loonud? Mis teemadega te- gelenud?

Varem tegelesin rohkem
sisevaatlustega. Oli videot
ja installatiivseid töid ja ka
skulptuure. Neid me tegime
koos abikaasaga ka. Aga see
läks kuidagi tumedaks kätte ja
ma tundsin, et ei suuda enam
niimoodi edasi. Kakkümmend
aastat tagasi alustasin oma na-
tüürmortide maalimisega ja see
oli selline helge osa, kus ma sain
hingepalsamit. See ongi nüüd
peamiselt jäänud. Olen selle
tumedama ja analüütilisema osa
kõrval jätnud ja keskendunud
rohkem ilule.

Ega see ilu ole ka selline, mis
kohe ennast kätte annab. Vahel
on see kurb ilu ja vahel selline
ilu, mis on peidetud. Vahel
on isegi natuke kole. Näiteks
sügisel äraõitsenud ohakad – sa
võiksid ju öelda, et need on
koledad, aga tegelikult on nad
tohutult ilusad. Kuidas nende
seemned madalas kontravalgu-
ses hõljuvad, milline rahu ja

lõpp ja algus üheskoos.

Maalimine pakub mulle väga
suurt naudingut. Need on need
hetked, kui maailm peatub ja
sa lihtsalt tunned selles ilmas
olemisest rõõmu.

● Kas see uus pärimuslik keskkond on inspireeriv ka loojahingele?

Ma praegu ei oska seda veel
öelda, olen väga värskest alles
siia maandunud, aga pean üt-
lema, et mul on olnud sisemine
tõmme vanade asjade ja tege-
miste poole, mul olid ju Leedu
maaelust need hästi helged
mälestused. Kas see otse minu
kunstiloomingusse jõuab, seda
ma veel ei tea.

Olen siin olnud alles vähem
kui kolm nädalat ja see on olnud
väga intensiivne aeg, kunstile
pole jõudnud palju üldse mõel-
dagi. Täna aitas Jaanus, meie
juhataja, viia maalid Tallinna
Kunstihoonesse kevadnäitusele.
Jumal tänatud, et tema ära viis,
kohutavalt kiire on olnud.

● Mis sinu ülesanded siin muuseumipedagoogina on?

Alguses oli mul siin ikka
sisseelamist vaja teha, et üldse
aru saada, mis siin toimub.

Mul on väga hea eelkäija olnud, Maire Pöder, kes jättis oma kultuurikihi siia, mille olen kergelt üle nuuskinud. Nii sain natuke teada, mis siin toimub, ja Liivi, meie abi, on ka super parem käsi. Ta on palju rääkinud mängudest ja kuidas lapsi n-ö kätte saada.

Me räägime siin muuseumitundides vanast taluelust. Nii-öelda kohustuslikuna on meil põhiprogrammis kadripäev, jõulud, vastlad, lihavõtted, aga ülejäänud on nii, et ainult lase aga oma fantaasial lennata. Lihavõtteprogramm sai nüüd küll selleks aastaks läbi, aga kevadised haridusprogrammid jätkuvad ikka edasi, näiteks kohe hakkab koostama programme erinevatele vanuseastmetele „Loodusele sülle“. Enne kui õpilased koolivaheajale ära kaovad, tahaks neile kaasa anda ühe hea portsu armastust meid ümbritseva looduse vastu. Varsti tuleb sellekohane info ka kodulehele. Kohe lisaks siia, et armsad õpetajad, piiluge ikka meie kodulehekülge, seal on haridusprogrammides kogu aeg värske info meie tegemiste kohta.

Minu haridusprogrammid, mida ma Mahtra muuseumis tegema hakkam, hakkavadki kindlasti keerlema peamiselt keskkonnahoiu ümber. See on see, mida mina näen, kui vaatan vana talupojatarkust - kuidas oskasid nad loodusega kooskõlas elada, teda lugeda ja mõista, temast rõõmu tunda, teda oma kunsti põimida. Minu esimene ajutine näitus, mille muuseumis kokku panem, on näiteks metsateemaline, samuti on minu ülesanne sissetulevaid näitusi kureerida.

See on väga loominguline töö. Kõigile, kes vähegi viitsivad kuulata, ütlen, et see on Raplamaa parim töökoht. Olen väga õnnelik, et ma selle sain.

● Mis sinu enda lemmikmuuseum on?

Meile perega meeldis väga Sillaotsa muuseum, käisime seal mitmeid kordi, kui lapsed veel väikesed olid, meeldis, et seal saab asju puutuda. Kas mul päris lemmikmuuseumi on, ma ei tea, mind pigem puudutavad mingid teosed. Tate Modernis olin pisarateni liigutatud Monet' „Vesiroosidest“, Agni Kunsstimuuseumis on samuti väike maalike poisikesest, kellel oli nii tõsine silmavaade. Kindlasti tahan Monet' muuseumi Givernysse minna ja Rembrandti tahaks uuesti näha. Paljude teoste puhul, mis on raamatutes reprodutseeritud, sa ei taba nende fluidumit muidu ära, kui oled neid originaalis näinud. Van Gogh'iga 20 aastat tagasi oli just selline suur ahhaa-efekt. Võrreldamatu, kuidas olid reprod „Elujanus“ ja kuidas nad tegelikult reaalsuses vibreerisid.

Kuhu satun, siis ikka vaatan kohaliku muuseumi üle, aga et ma väga tihti samasse kohta tagasi ei satu, siis jäävad tihtipeale need külastused ühekordseks. Kumu ja Kiasma on küll sellised, kus korduvalt käin, aga jah, liiga

palju on selliseid kohti, kuhu tahaks veel minna, aga igale poole ei jõuagi. Muuseumite tähtsaimad on paraku väga ülerahvastatud, näiteks Pierre Bonnard'i Tate Modernis oleks tahtnud pikemalt nautida, aga sa lihtsalt ei suuda selles rahvamassis nii kaua olla.

Kindlasti tahaks ka Sorollat Londonis näha, aga ma juba kujutan ette, millised massid seal liiguvad. Eks selle peab ära kannatama, peamine on ju see, et näed, kuidas on kunstnik oma pintsli liigutanud, millised on värvid ja ootamatused, kuidas on loodud atmosfäär. Eks ma olen vaimustuses peamiselt vanameistrite teostest. Pole ime, et nad üle aastakümnete ja sajandite oma inimlikkuse ja tundlikkusega siijamaani meiega kontakteeruvad.

● Milline peaks olema sinu arvates kaasaegne muuseum?

Üks mu täiskasvanud sõber ütles, et talle sellised interaktiivsed väljapanekud ei meeldi. Ta rääkis, et läks ühte muuseumi ja seal oli pulk seinas ja kiri kõrval, et kujuta nüüd ette, et see on aer – viikingi aer. Ütles, et teda hakkavad sellised asjad juba täitsa ära tüütama. Ma kujutangi ette, et sihtgrupid on erinevad. Lastele meeldib, kui interaktiivset on rohkem, ja täiskasvanud tahavad rohkem informatsiooni.

Mulle endale tundub, et üks muuseum peaks olema hästi kujundatud – tee mis tahad, ma olen kunstnik, mulle meeldib kujundus. Minu meelest peaks esimene mulje kohe sind vaimustama, kutsuma edasi astuma ja seejärel saab juba sihtgrupe jaotama hakata.

● Kas Mahtra talurahvamuuseum tekitab selle „oo kui põnev“ tunde?

Mulle tohutult meeldib, et me saime endisesse Juuru vallamajja uued ruumid, nendesse sisse astudes oli mul küll kohe selline suur emotsioon, et oo kui head ruumid! Sinna tulevad meil avatud hoidlad. See tähendab, et kui inimene soovib vaatama tulla, siis me teeme ukse lahti ja ta saab seal ringi vaadata. Plaani järgi võiks selle osa suve lõpu poole valmis saada.

Sinna tuleb meil ka muuseumi ekspositsioonina vallaametniku tuba. Sellega läheb natuke rohkem aega, ilmselt saab valmis järgmise aasta alguseks. Tulevad ka näitused, võib-olla kaasaegsete kunstnike maalinäitused, aga see on veel kõik väga toores, pole veel jõudnud asju läbigi arutada. Püsiekspositsiooni võiks ka värskendada, aga eks see kõik hakkab paistma, küll jõuame sinnamaale ka.

● Mida lähem tulevik muuseumis toob?

Meil on 18. mail tulemas muuseumiöö, selle aasta teema on „Öös on mustreid“. See sobib meile suurepäraselt, sest meil on väga hea kollektsioon tekkidest ja rättidest. Kudumisega seoses astuks ka ühe sammu tagasi ja paneme koos külastajatega kok-

Anne Daniela on erialalt kunstnik. Nüüd hakkab ta aga oma hinge jagama muuseumitöö ja kunsti vahel. Õnneks on neis piisavalt kokkupuutepunkte. Fotol olev tool ja pildiraam on osa Mahtra talurahvamuuseumi ekspositsioonist.

Fotod: SIIM SOLMAN

ku kangasteljed. Ma isiklikult olen sellest suures vaimustuses. Need teljed jäävad kokku ja hiljem saab lõimepikkuse ära ka kududa. Eks siis hiljem selgub, kas tõmbame uued lõimed peale või teeme ruumi teistele museaalidele.

● Kuhu suunas sinu arvates Mahtra talurahvamuuseum liigub?

Mulle tundub, et meil läheb

väga hästi, eriti just sellepärast, et me vallamaja ruumid saime. Tulge kindlasti vaatama, sest need on imeilusad. Ja meil on ju 35 000 museaali, tohutu suur kogu. Eks siis vaatab, kuidas neid paigutada nii, et ekspositsioonid oleksid atraktiivsed ja külastajaid tuleks ikka juurde.

● Kas sa plaanid ka oma kunstiloominguga jätkata?

Kindlasti! Hetkel küll pean

oma hinge muuseumiga jagama, sinne maailma on küllaltki sissepoole pöördunud, kunst aga viib mind suurele maailmale lähemale. Mõlemat on vaja - nii oskust vaadata minevikku kui ka seda, et jagada oma vaadet, mõtteid, tundmusi. Meie oleme ju tuleviku ajalugu, ei saa oma panust tegemata jätta. Aega targalt planeerides ja oma kirge säilitades saab palju asjadega hakkama.

Rapla politseinikud

kõnnivad sadu kilomeetrid ja teevad koogistatistikat

Raplamaa turvalisuse ja rahvatervise spetsialist Ülle Laasner tõstis südamekuu puhul esile Rapla politseijaoskonda, kus juba mitu aastat pööratakse suurt tähelepanu tervisele.

Vivika Veski

Rapla politseijaoskonna juht Janno Ruus ütleb Ülle Laasneri tähelepanule viidates, et praegusel ajal püüavad kindlasti paljud inimesed oma eluviise tervislikumaks muuta, mitte ainult nemad, kuigi tööpoolest ollakse paaril viimasel aastal tegelenud sellega süsteemsemalt kui varem.

Politseinikelt eeldatakse, et nad on terved ja tugevad, üldjuhul nii ongi. Samas on politseis palju erinevaid tööloike ja mõnel neist on liikumist vähem. Väldingimustes töötades saavad inimesed rohkem füüsilist koormust. Sisetöödel ehk kabinetis kulub energiat vähem. Janno Ruusi endagi kaheksatunnisest tööpäevast suur osa möödub istudes.

Politseitöö on huvitav, aga ka väljakutseterohke ja seda sageli just vaimset, kuna tuleb lahendada keerulisi ja aeg-ajalt ka pingelisi olukordi. Nõnda on tähtis, et politseinik oleks nii füüsiliselt kui ka vaimset heas vormis. Kabinetis istudes, kui eraldi trenni ei tee ja toitumist ei jälgi, läheb kehakaal paratamatult paigast ära. See võib kaasa tuua mitmeid tervisehädasid, aga kindlasti mõjutab see inimese töövoimet. Politseijuht tunnistab, et ta on omalgi nahal kogenud, et ülekaaluga kaasneb väsimus ja tuleb rohkem pingutada.

Ruus tõdeb, et sporti teatud ja liigutatud on pidevalt, aga just viimastel aastatel on liikumisele ja toitumisele rohkem tähelepanu pööratud. Ikka lisandub neid kolleege, kes loobuvad suitsetamisest ja hakkavad mõne spordiala põhjalikumalt tegelema. Täna on päeval on mitmesuitedajad suures enamuses. Katsetatakse erinevaid tervisliku toitumise programme. Kaalust maha võtnud kolleegide edu on nakatanud omakorda teisi. Kollektiivselt koostavad nad igal aastal kultuuri- ja spordi-

Hetki Rapla politseinike sportlikust tegevusest. Üleval vasakul on Rapla politseijaoskonna võistkonna liikmed Triin Tähtla, Janno Ruus ja Arvi Laak suusatamise politsei MV-I Haanjas. Paremal juhendab laskeinstruktor Jaan Sildoja kolleegi lasketiirus. Vasakul all on käimas Rapla politseijaoskonna kanuumatk, paremal Lääne prefektuuri spordipäev Pärnus.

Fotokollaaž: JANNO RUUS

kalendri, kuhu planeeritakse igasse kuusse tegevusi, üritusi, mis toetaksid liikumist, aga aitaksid ka inimesi omavahel liita, luua head sisekliimat. Inimesed viibivad suure osa oma igapäevaelust töö juures ja see keskkond peab olema selline, et siin tahetakse olla.

Kõige sportlikum jaoskond

Sportimisega on nii, et politsei- ja piirivalveamet koostab spordikalendri ja need tegevused on üleriigilised. Lisaks on veel Lääne prefektuuri sisesed võistlused. Rapla politseinikud on viimasel kahel aastal nendel üritustel hoolega osalenud ja prefektuuri arvestuses kahel korral järjest kõige sportlikuma jaoskonna tiitli teeninud. Ühtlasi on jaoskond olnud kõige aktiivsem spordiüritustel osaleja. Spordiüritused toimuvad erinevates Eestimaa paikades, aga on ka selliseid tegevusi, milleks ei ole vaja kuhugi kohale sõita.

Piisab aktiivsusmonitorist või nutitelefoni. Politsei spordikalendris on muuhulgas rakenduse Endomondo väljakutsed.

Selle aasta veebruaris ja märtsis koguti suusakilomeetreid, hetkel on käimas sammukilomeetrite kogumise väljakutse. Järgneb jalgrattasõit ja seejärel jooks. Neid asju saab teha kasvõi kogu perega koos. Tähtis on liikumine.

Eriti head ideed tulevad töötajatelt endilt. Kuna aprill on tervisekuu, mõtles Rapla politseijaoskonna uurija selleks välja tervisliku toitumise nädalate programmi. Näiteks kandis esimene nädal nime „Värvi oma päeva puu- ja köögiviljadega“. Teine nädal oli „Vähendame suhkrutarbimist“. Kolmas oli kiudainete nädal. Info saadetakse kõikidele töötajatele ja igaüks saab ennast proovile panna. Asju õigesti tehes on võimalik punkte koguda, märkides ettenähtud tegevusi spetsiaalsesse tabelisse. Näiteks sööd puu- või

eluviisi suunas kolm motivaatorit (ei ole prioriteetsuse järjekorras) – koer, kellega ta tihti jalutamas käib, kolleegid ja abikaasa. Eriti tänu abikaasale ja kolleegide toetusele õnnestus tal üsna lühikese aja jooksul 17 kilogrammi kaalust maha võtta. „Programmi järgi söögivalmistamine ja toidukoguste kaalumine ei ole vähemalt esialgu lihtne,“ ütleb Ruus.

„Toitumisenõustajate suhtes skeptilised inimesed tavaliselt muudavad oma arvamust, kui näevad kolleegide või pereliikmete tulemusi. Nii hakkasin ka mina rohkem liikuma ja tervislikult toituma,“ märgib Ruus.

Ta lisab muiates, et Rapla toitlustusasutused on kaotanud nii mõnegi püsikliendi, kuna politseinikud käivad nüüd vähem väljas lõunatamas. Selle asemel valmistatakse tervislik lõunasöök ise kodus ja võetakse tööle kaasa. „Loomulikult ei pea ma silmas seda, et meie söögikohtades ei oleks tervislikku toitu, väga palju on, aga kui peab kaaluma ja mõõtma, siis on lihtsam seda ise teha,“ märgib Ruus.

Ruus tunnistab, et Rapla politseinikud ei ole loobunud maiustamast. Igasugune motiveerimine on oluline. Kordaminekuid tähistatakse üsna tihti väikese koogisõõmisega. See on kujunenud traditsiooniks. Näiteks on pikka aega menetletud mingit keerulist juhtumit ja lõpuks on asi saanud „kaante vahele“. Inimesed vajavad seda hetke, et võtta aeg maha ja asjades rääkida, miks mitte koogitüki taga. Samuti on kombeks tähistada sünnipäevi, tähtpäevi. Sellisteks puhkudeks saavad kolleegid ka oma kondiitriksusi näidata ja midagi ise valmistada. Tasakaalu hoidmiseks hakati sellest aastast söödud kooke ja söömise põhjuseid kirja panema, nii et aasta lõpus on neil ilmselt võimalik raporteerida söödud koogikilogrammidest.

Põhirõhk on Rapla politseijaoskonnas pandud siiski liikumisele ja Ruus tõdeb, et sellega minnakse vahel päris hoogu. „Organisatsioon toetab sportimist ja meil on lubatud kaks tundi nädalas tööajast sportida. Kui oli suusakilomeetrite kogumise kuu, siis avastasin ennast isegi lõuna ajal Vesiroosi kooli suusarajalt. Suusad olid

kogu aeg kaasas. Endomondos vaadatakse, kui palju keegi on sõitnud – võistlus käib kogu aeg. See on hea, aga kilomeetrid pole esmane, vaid ikka parem tervis. See aitab vastu pidada,“ kõneleb Ruus.

Praegu, käimiskuuudel, tuleb osa inimesi jalgsi tööle, teised jälle lähevad õhtul välja jalutama ja kõnnivad siis nii palju, kui keegi saab. On ka neid, kes jõuavad kümme või isegi kaksikümmend kilomeetrit käia. Esimestel on paari nädalaga kirjas üle kaheksaaja kõnnikilomeetri.

Politseinikud peavad tege- ma ka kehalisi katseid, mis ei ole rasked. Need koosnevad kolme kilomeetri jooksust, kätekõverdustest, kõhulihaste harjutustest, enesekaitsest ja laskmisest. Välitöö tegijad, näiteks patrullpolitseinikud täidavad normatiive kaks, sisetöö tegijad üks kord aastas. Janno Ruus kinnitab, et need katsed suudab sooritada iga terve inimene. Oluline on kooli ajal kehalise kasvatuse tundides osaleda.

Politseinikud peavad läbima ka tervisekontrolli. Kas ja kui pikaks ajaks tervisearst töötamiseks loa annab, sõltub tervisest. On juhtunud, et tervisekontrolli eel hakkab mõni töötaja parema tulemuse nimel tervislikumat elu elama. Kaalulangetamisega tegelenud on kinnitanud, et tervisenäitajad on palju paremad.

Rapla politseijaoskonna majas on spordisaal – matisaal, jõumasinaid, sõudeergomeeter, velotrenažöör, poksikott, lauatenniselaud. Samuti saab seal kasutada jooksulinti ja hantleid, mille nad said auhinnaks kõige sportlikuma jaoskonna tiitli võitmise eest. Kaks korda kuus saab politseinik tasuta ujumas käia. Kolleegid jagavad üksteisega infot, kui keegi on avastanud kuskil hea suusa- või jooksuraja. Juba mainitud Vesiroosi kooli juures on hea suusatada, aga ka joosta.

Jaoskonna spordiüritustele on alati oodatud ka abipolitseinikud. Ka nemad peavad ennast vormis hoidma. „Kui abipolitseinik saab politseinikega koos sportida, on motivatsioon suurem. Nad on meie abilised, kellega teeme koos nii tööd kui ka sporti. Kutsume abipolitseinikke ka enda koolitustele ja samuti kultuuriüritustele, sest nad on meie meeskonna liikmed.“

MOOD kui ühiskondlik mõjutaja

Linnadesse on uued moed ikka varem ja uhkemalt jõudnud kui maale. Paremtal esimene naine on Rapla lähistelt saunik, koos linnasugulastega

Fotod: erakogu

Mood ja trend ei ole ainult tänapäevased mõisted. Juba päris ammustel aegadel on inimestele olnud tähtis, mis neil seljas on, ja nad on proovinud riietuse abil teistelt tunnustust saada.

Anne Ummalas

Mood on alati olnud muutumises. Kui meile täna näidatakse igal aastal uut kollektsiooni ja seda igale aastaajale, siis varem on muutused olnud aeglasemad - pottmüts näiteks püsis Eesti talunaistel moes peaaegu 200 aastat, mis sellest, et see mood jõudis meile alles siis, kui Euroopa kuningakodades oli see juba päris vana trend.

Juba sajandeid tagasi on reisisellid reisinud paljudes maades ja üles kirjutanud lugusid ja joonistanud ka pilti eri rahvaste rõivastusest. Arenenud Euroopas peeti põnevaks just ääremaid,

Pottmütsid püsisid Eesti talurahvamoos 19. saj algusest kuni 20. sajandi alguseni. Vanemad naised kandsid elu lõpuni kindlalt oma noorusaja rõivaid.

kus areng aeglasem ning talurahva eluolu ja riietus meenutas neil juba ammu ununenud moodi. Samuti on mitmed mõisnikud oma talupoegade riietust kirjeldanud. Nende kirjutiste abil saame luua pildi ka eestlaste vanemast riietusest, millest meil esemelist eeskuju muuseumides säilinud ei ole, ja nii saame aimu ka trendide muutustest.

Riietusega saad näidata oma positsiooni ühiskonnas, samas on seesama ühiskond kindlate traditsioonide osas väga range „moepolitsei“. Etiketi rikkujaid nuheldakse, samuti laisku ja hooletult riietujaid. Virk ja korralik tüdruk/perenaine saab aga külanaiste kiituse osaliseks. Näiteks meenutus Eesti Rahva Muuseumi kogudest: „Sukad olid tüdrukutel si-

Foto: Anneli Ülemaante erakogu

Neid ja naine Vigalast. Vigalas 19. sajandi teisel poolel moes olnud ruudulised neolõngadega seelikud olid igaüks veidi omamoodi, et tegija osavust ja ilumeelt näidata.

nised. Peeti punaseid ka, aga rahvas pidas punaseid jõledaks.“ EA 216 Juhan Kaljuvee 1879 Nissi khk, Laitse vald, Õdulema küla

Riietusega saab näidata

* sotsiaalset kuuluvust – 19. sajandi vallalised neid ei kandnud tanu ega põlle. Abielus naine aga ei tohtinud ilma nendeta üle toagi astuda. Kui tütarlapsena juhtus, et jäi lapseootele, panid külanaised talle jõuga põlle ette ja pottmütsi pähe, pitsi aga rebisid ära. Pits oli abielunaise au, ilma pitsita pottmüts aga lapsega tüdruku märk

* varanduslikku seisust - naise ehterohkuse järgi sai mees oma rikkust näidata. Pruudile võidi ehteid pulmadeks ka laenata. Samuti on meestel olnud kohati komme käia kosjas nahkpükstes. Ka neid võis laenata, sest kitsenahka püksid olid väga kallid. Laenutasu oli päris suur, see tasuti rahas või tööga

* vastassugupoole meelitamine – hea abielu sõlmimiseks

seks oli vaja ennast atraktiivsena näidata. Laiad puusad ja jämedad sääred näitasid, et neiu suudab sünnitada järglasi ja teha maatööd, seega on väärt perenaine talu. (Need iluideaalid on 100 aastaga küll kardinaalselt muutunud, tänased missid ei saanuks aastal 1850 eales mehele.)

Uued moed ja muustrid on tekkinud ka üksteise ületrumpamisest. Kasvõi kinda- ja vöömustreid vaadates näeb sarnaseid mustreid vaid mõningate erinevuste ja lisandustega. Kiriku juures nähtud muustrile sai midagi juurde lisatud ja oligi oma-moodi muster loodud.

Alati on olnud ka (hull) julgeid, kes olemasolevaid reegleid rikkudes loovad uusi trende, mis peagi ka teiste poolt kasutusele võetakse. Esimesed saavad külanaiste käest küll nahutada, aga nooruse uljus tahab alati midagi enamat ja uus ese, kasvõi põikitriibuline seelik pikitriibuliste kõrval, muutub ühel hetkel ihaldatud riietusesemeks ja seejärel juba valdavaks moeks.

Moedisain gümnaasiumisse? Miks mitte!

Seekordset Käsitöölase läbiviimise teema - mood ja disain - sai paika pandud juba aasta alguses. Üle-eelmises Käsitöölases käsitlesime rahvuslike motiivide kasutamist käsitöös ja juba tookord oli suur soov vestelda sel teemal moedisainer Piret Puppertiga. Ühtlasi tekkis mõte pühendada üks lehenumber tervelt moele ja disainile. Seekordses Käsitöölases vaatleme nii seda, kuidas meie rahvarõivad on ajas muutunud, kuidas rahvuslike mustreid moedisainis kasutatakse kui ka seda, kuidas üldse tekitada noortes huvi moedisaini ja õmblemise vastu.

Nii Piret Pupperti kui ka Triinu Simkiniga, kes õpetas moedisaini valikainena Rapla gümnaasiumis, rääkides vaimustab see, kui vaimustunud nad ise oma erialast on. Ka edaspidi võiks ja lausa peaks ki toetama seda, et õmblemine ei jääks vaid põhikooli. Tõeline huvi millegi vastu tekib tihti peale alles gümnaasiumis, kui saadakse aru, et õpitakse enda jaoks. Ja miks mitte tuua kooli valikainena sisse ka disainikursus, mis käsitleb just meie käsitööpärandi interpreteerimist.

Meie käsitööpärand on erakordselt äge ja kõige paremini nii meile endile kui ka teistele annabki seda tutvustada moedisaini abil. Vähem anonüümset masstootangut ja rohkem kuldaväärt lugudega disaini!

Helerin Väronen,
toimetaja

Lugemissoovitus

Riietusest on väga põnevaid kirjutisi, mida soovitatakse lugeda. **Ants Hein „Vanaaja pulm“** - Eesti- ja Liivimaa pulmakombeid alates 16. sajandist. Sealjuures on suuresti juttu rõivastest. Samuti on raamatus juttu Rapla kirikus toimunud pulmast ja pruudi rõivastuse kirjeldust.

Maret Tamjärv „Eesti rahva rõivad“, 2010 - juttu on pigem kandmisest ja kommetest.

PIRET PUPPART pärimuskultuurist: Selline kullakirst lihtsalt seisab kõigi ees!

EKA uue hoone viiendal korrusel asub moeosa-kond, kus juhatajaks moedisainer Piret Puppert, kellega vestlesime pärimuskultuuri kasutamisest moedisainis ja sellest, kuidas tudengid selle kasutamisse suhtuvad.

Helerin Väronen

Saime pilgu heita ka Pireti lemmikkohta, kappi, mis sisaldab haruldasi kogusid Ruhnust, Saaremaalt ja Muhust.

Miks on sinu arvates oluline pärimuskultuuri tänapäeval interpreteerida?

Pärimuskultuur on kõige erilisem asi, mis meil on. Ma arvan, et iga rahvus peaks tegelema oma pärimuskultuuri uurimisega, sest sealt me leiame rohkem värve kui kusagilt mujalt meie ümber. Kogu maailm on muutunud hästi homogeenseks ja n-ö etteaimatavaks: kui ma lähen suurde linna, siis ma tean, mis tüüpi riideid, mis tüüpi kultuurielamust ja mis tüüpi toitu ma sealt saada võiksin. Avastamisrõõmu jääb aina vähemaks.

Niipea kui ma satun aga koh-tadesse, kus pärimuskultuur on elus, saan sealt emotsioone, mida ma ei oska ennustada. See ongi kõige põnevam. Ma arvan, et sellepärast peamegi pärimuskultuuriga minema rohkem süvitsi, kuna seal sees on nii palju nüansse. Me näeme sageli ainult koorikut seal peal, kuid kui sa selle leiva lahti murrad, tuleb seest välja täiesti pööraseid asju.

Kui võtta teised riigid, mis on need kohad, kus on näha, et nende pärimus on elav, seda kasutatakse? Kus Eesti selles kontekstis asetseb?

Eesti asetseb päris esirinnas. Meie õnneks on pärimuskultuur olnud ka palju kauem moodsale elule lähemal kui nii mõneski paigas Euroopas. Kui me mõtleme näiteks Taani, Hollandi ja Suurbritannia peale, siis seal ei saa me peaaegu üldse enam rääkida rahvarõivast kui sellisest. Vanas Euroopas on järjepidevus katkestatud, põhimõtteliselt lõplikult. Samas Aasias on vastupidi, seal on võimalik seda vahelüli vana ja uue vahel kergemini taasleida.

Näen ka oma tudengite puhul, et kui nad lähevad laia maailma

ja näitavad oma portfoolioid, siis võõrvaatlejaid huvitavad just need leheküljed, kus nad näevad etnograafilisi materjale. Tänu keelele ja võib-olla meie sellisele natukene perifeersele paiknemisele (mis minu arust praegu on ainult pluss), ei ole muu maailm sellele materjalile lähedale saanud. Kui sa ei ole eestlane või sul puudub Eestis kasvamise taust, siis sa ei saa sellele laekale niimoodi ligi. Kuid selline pärimuskultuuri kullakirst lihtsalt seisab kõigi ees! Võtke lihtsalt ja tehke see lahti, minge ERM-i hoidlatesse ja vaadake neid vanu katalooge, kus on kasvõi Kristjan Raua kogumisretked sees. Täitsa müstiline, millised leiud seal on!

See küsimus haakub küll eelmiste vastustega, kuid mis sind ennast inspireerib rahvuslikke motiive/mustreid kasutama?

See on natukene sarnane eelpool mainituga, kuid siin on teine aspekt ka. Ma käin palju ekspeditsioonidel vähemusrh-vaste juures, eriti Venemaal. Mulle meeldib, kui ma saan seal luua selle hetke, kui neil läheb silm särava oma pärandi peale (eriti just nooremates, kes on selles kultuuris küll üles kasvatatud, kuid äkki ei fännata seda ise piisavalt). Eriliselt naudin ma hetki, kui kohalikud räägi-vad kultuurivahetuse käigus ehk küll mitte päris perfektset vanaema kodukeelt, aga siiski OMA keelt. Minu jaoks on see alati puhas kuld ja ma olen sellest nii vaimustuses.

Oma praktikas näitan ma hea meelega, kuidas ma eesti motiive kasutan ja tutvustan selle temaatika populaarsust. Kui olen hiljem kohalikega suhtlust jätkanud, siis minu jaoks on suurim rõõm teada saada, et olen kellegi jaoks mingid mõttemustrid ümber pööranud. Mul on endal üks väga tore vepsa sõber, kellega esimest korda kohtudes ütles ta, et ei räägi vepsa keelt, saab aru küll, aga ta ei räägi. Omavahel suhtlesime inglise-vene keele segapudrus. Natuke aega läks mööda ja ta

Kapp, mis sisaldab haruldasi kogusid Ruhnust, Saaremaalt ja Muhust. Esiplaanil tubakakott.

Piret näitab oma tudengite joonistusi replikeeritud esemetest.

Fotod: HELERIN VÄRONEN

hakkas mulle kirjutama vepsa keeles ja ta teeb seda siiani. Mul on telefonis sõnumid, mis on vepsa keeles, ja see on nii tore! Minu jaoks on see nagu superkangelase keel!

Pärimusesemete puhul meeldib mulle, et tegemist ei ole lihtsalt esemega. Näiteks kui keegi teeb sulle komplimendi, et sul on väga ilus kleit, siis vastad, et jah, on ilus kleit, kuid tead mis, see tikand, mis siin ees on, siin on minu vanaema vaibast võetud lilled ja see linnukene on 20-ndate traditsiooniline element Muhu vaibamustrites. Kõik need jutud, mida saad esemele juurde rääkida,

avavad seda rohkem.

Kas on näha, et mingi piirkonna mustrid sarnanevad meie omadega ka?

Jaa, kindlasti, väga palju leiab selliseid üllatavaid paralleele. Näiteks ma leian palju huvitavaid elemente saartelt, eriti Jämaja kandist, kus lõigetes on täitsa Jaapan. Laiad vormid, tagumise krae lahendus - puhas geisha. Ja padinad (puittallad) on Jaapani ketadega nii sarnased. Osa Muhu rõivaid sarnanevad täitsa Bulgaaria omadega jne. Näiteks 1927. aasta Eesti Naine soovitas kanda Bulgaaria rahvarõiva pluusi koos

Muhu seelikutega ja Muhu naised võtsid moesoovituse ka omaks.

Kui avatud on su üliõpilased pärandi kasutamisele?

Alguses ei pruugi olla, aga siis me deporteerime nad Heimtallisse, Anu Raua juurde nädalaks ajaks. Võõrandame nad linnaelust. Päril tudengid ütlevad pärast, et nad arvasid, et see tuleb kohutav käsitööring. Nad seostavad käsitööd vanaaegsusega, kuid tegelikult üritame me ikka innovatsiooni ja revolutsiooni teha.

Heimtali on tõesti väga hea koht ja Viljandi mõjub alati hästi. Sinna ma tahan kogu aeg õpetama minna. Esimene päev ma küll näen, et tudengite sees toimub mingi võitlus, nad ei taha sellest nutimaailmast päris loobuda. Seal aga ei ole internet kõige parem. Anu Raua juures olla on nagu vanaema juures. Ta on nii fantastiline, räägib imetabaseid jutte. Teine päev on juba täielik puhastus toimunud, saame arutada, vaadata vanu esemeid, mõõta ja katsuda, joonistada ja keskenduda ühe eseme ideaalsele replikeerimisele.

Tudengid küll ütlevad esialgu, et saaks foto teha, aga lood pole päris nii lihtsad. Foto on väga tore, kui sul on hästi vähe aega, näiteks 15 minuti pärast pead liikuma hakkama, et jõuda kusagilt Siberi pärapõrgust välja. Replikeerides jäävad aga need mustrid eluks ajaks kuhugi mälusoppi, sellepärast ma tahan, et tudengid need läbi joonistavad. Tihti peale võtab see päev-poolteist, kuid see annab pintsl- ja pliatsitunnetuse ja hakatakse esemete mõõte paremini tajuma.

Mustrite valikul ei piiritle ma neid väga palju. Kaks piirkonda, millega nad peavad olema tundlikumad, on kindlasti Seto ja Kihnu, sest sealne kultuur on palju elavam. Pigem suunan nad oma kodukoha mustrite ja pärimusega tegelema, sest väga tihti satume sellisesse olukorda, kus esiteks ei ole varem pärimuskultuuriga seotud muuseumi, näiteks ERM-i, külastatud ja teiseks ei teata oma perelugu. Sealhulgas on perenime lugu alati hästi huvitav, avab väga palju. Enda tausta teadmine on hästi oluline, see on pool protsessist. Juuri võib-olla teatakse rohkem, kuid perekonnanime saamislugu teatakse väga harva. Nii et vanaemad, kes seda teksti loevad ja taavad, et seda ei ole räägitud, siis minge ja rääkige kohe see jutt oma lastelastele ära, see on väga tähtis!

Teise kursuse tudengid väga ootavad etnokollektsioonide hindamisi, need on alati hästi võimsad - nagu etteaste, näitus. Meil on iga kord mingi ühendav lüli, mis saalist läbi jookseb. Viimane kord palusin ma neil otsida *soundtracki*, mis toetaks seda etnointeg-

ratsiooni. Ma arvan, et nad ise väga vaimustuvad sellest. Me proovime leida uusi materjale ja asju. Kui me läheme materjalile ligi, siis see võib muutuda täiesti millekski teiseks. (Piret näitab telefonist pilte, kus Mustjala tanust võetud muster on pandud nipukatesse ja antud seeläbi muustrile uus dimensioon.)

Ma ise nii naudin ja mulle tundub, et tudengid tulevad ka meelsasti sellega kaasa. Lihtsalt ise pead olema hästi entusiastlik ja neid inspireerima. Ma arvan, et mul ei ole peaaegu mitte ühtegi tudengit, kes oleks väga pettunud sellest väljunud. See juba ütleb väga palju, et enamik tudengeid teeb pärimusteemal täiskollektsiooni. Mul on selle üle väga hea meel, järelikult neile meeldib.

Vahel ma tunnen, et tudengite ees pärimuslike lugude rääkimine on nagu omamoodi *stand-up comedy*, kui toon näiteks vanad lausumised sisse. Mitte alati, kuid mõni tund on meil väga naljakas. Päril hästi jääb tudengitele meelde ka, kui värvikalt rääkida. Näiteks Muhu puhul meeldib mulle eriti, et seal ei öelda asju otse. Vanad muhu naised ütlevad selleks, et mitte kohe öelda, et sa oled andetu tüüp, hoopis niiviisi: "Sellel tidrikul oo melemad käed vassemad ja keik sõrmed oo peidlad." See on nii tore, ja kui räägin seda, siis õpilastel on ka lõbus. Saaremaal jällegi öeldi, kui tüdruk seisis, käed kõrval ja vardad ei käinud: „Mis sa seisad nagu poiss.“ Üks tüdruk tegi sellest lausest kollektsiooni. Ühest lausest, laulust või vanasõnast võib kõik välja areneda.

Kuidas välismaal meie kollektsioone vastu võetakse, millel pärimuslikku joont sees on?

Väga hästi. Samas, see pärimus ei ole nii üks ühele alati. Aasias näiteks on palju keerulisem, kimono on kuidagi nii tähendusrikas vorm, ilmeksimatult äratuntav. Aga kui mõtleme näiteks Eesti Moekunstike Ühenduse loodud "Eestlane olla" näitusprojektile, mis on reisinud üle kogu maailma, Kanadast Kasahstanini, siis imestatakse rohkem meie käsitööoskuse kvaliteedi üle - kui peen suudetakse tikandites olla. Meil on veel päris palju käsitsi tikkimist.

Kui päris aus olla, siis need kleidid, mis käivad presidendi vastuvõtul - maailmamas-taabis on sinna alla pandud ikka tohutu raha, mida võib-olla meie kandjad ei adugi. Kui tõstaks selle materjali ja töömahu Londonisse, siis see hind kasvaks kohe umbes seitse korda.

Kui levinud praegu üldse etnograafilise pärandi kasutamine disainis on?

On levinud, kuid ütleks, et selle kõrghetk on nüüd möödas. 2008. aastal hakkas see vaimustus ja 2011-2013

Nele Kurvitsa kollektsioon "Eesti oma sinine".

Foto: VIRGE VIERTEK

Katrin Aasmaa kollektsioon "Pää tegemine". Foto: GREGOR JÜRNA

olid lausa pöörased. Kõike küsiti pärandiga: pulmakleite, vastuvõtukleite, lõpetamiskleite. Aga nüüd on natukene vaikssem, pigem tahavad seda inimesed, kes on kohaliku kultuuri lembesemad ja oma juurtest teadlikumad.

Eks see mingisugune põhjamine minimalism tahab kõik

jätta ilma dekoratsioonita, kuid üldiselt ma arvan, et me oleme väga heas positsioonis seoses rahvusliku pärandiga. Õnneks presidendi vastuvõtt väga palju toetab seda. See on hästi oluline, et president mehe või naisena aitab pärandikultuuri alalhoiule kaasa.

Teele õmbles kursuse käigus endale püksid.

Ruta enda õmmeldud kleidis.

Joosep demonstreerib enda õmmeldud pusa. Fotod: JOOSEP RINGMÄE

Moedisaini kursus on hea vundament edasisele õmblushuvile

Rapla gümnaasiumis oli sel õppeaastal üheks valikaineiks "Loov ja praktiline rõivadisaini kursus", mida juhendas Ode Disain OÜ disainer Triinu Simkin. Kursus oli väga praktiline, sisaldades õpetust kompositsioonist, värvidest, lõigete võtmist ajakirjast ja õmblustööd. Õmbluskursuse lõpuks valmis igal õpilasel rõivaese.

Helerin Väronen

Triinu sõnas, et õpilased suutsid teda positiivselt üllatada juba siis, kui ta andis neile ülesande õmmeldav ese disainida. "Neil olid uskumatult ägedad ideed, üldse mitte sellised, mida ma arvasin. Mida noored hea meelega kannaks. See oli väga äge, mis nad välja mõtlesid." Näiteks üks tüdruk õmbles endale rohelisest sametist kõrge pihaga poolde säärede püksid, mis sobisid ideaalselt tema isiksusega. Ja ühel õpilasel valmis peale endale õmmeldud pontšo ka jakk oma koerale. Need, kes soovisid, said oma riiete õmblemiseks valida vanu riideid Sõbralt Sõbrale kauplustest, nii et mitmed kasutatud riided said uue elu.

Kursuse alguses oli nimekirjas 15 õpilast, kursuse lõpetas 13, kuna kaks õpilast lahkusid koolist. Triinu sõnul vajasisid õmblemise osas kõik õpilased juhendamist, kuid esimeses tunnis, kui ta laskis õpilastel rääkida

varasemast kokkupuutumisest õmblemisega, oli tal hea meel kuulda, et oli ka neid, kellel varasem kogemus oli olemas. Mitmes peres on emasid ja vanaemasid, kes tihti õmblevad. Ühe väga tubli neu lubas Triinu osast tundidest ära. Kuid õmbluskursusel ei olnud vaid neiud, kursuse lõpetas ka kaks noormeest. Üks noormees, kes küll kursust ei lõpetanud, mäletab end juba väiksest peale ema moeajakirju lappamas ja esimeses tunnis väitis ta, et tahab kindlasti kunstiakadeemiasse õppima minna. Triinu arvates oli seda tore kuulda.

Valikaine tund oli korra nädalas, kuid see oli vaid väike osa sellest, mis toimus. Hästi tihti astusid õpilased sisse Triinu õmblustuudiosse, et abi paluda, nõu küsida või lõikeid võtta. "Täielik segadus oli see pool aastat, kuid see oli selline tore segadus, mulle väga meeldis," sõnas Triinu.

Hetkel ei ole ta veel kindel, kas disainikursusega uuel õppeaastal jätkab. Üks kitsaskoht oli Triinu arvates see, et igaüks sai teha, mida

tahtis, kuid erinevad riideesemed nõuavad erinevaid tehnoloogiaid ja kõiki eraldi õpetades ei jõua õpetaja ettenähtud aja jooksul kõigini. Seetõttu oli ka väljaspool tunde iseseisvat tööd palju rohkem. Kui kursusega jätkata, tuleb Triinu arvates valida kitsam ala ja kindlasti midagi sellist, mida ka noormehed saaksid teha, kuna huvi nende hulgas on täiesti olemas.

Põhjus, miks Triinu kursuse kokku pani, oli tahtmine ennast proovile panna, näha, mis küsimusi õpilased küsivad ja mis neile raskusi valmistab. Juba see, et õpilastele on antud võimalus sellisel kursusel osaleda, on Triinu arvates suur võit. Valikainete loomingulised alad on need, mis toovad õpilasi käsitööle ja päriselule lähemale. Võimalik, et pärast valikainete läbimist teevad õpilased hoopis teistsugused erialavalikud, kui nad muidu oleks teinud. Kui Triinu kursuse alguses õpilastelt küsis, miks nad selle aine valisid, vastasid paljud, et nad tahtsid end proovile panna ja näha, kas see valdkond sobib neile. Ilmselt võis nii mõnigi tõdeda, et õmblemine pole päris tema ala, kuid häid emotsioone said kursuselt kaasa kõik.

Kursuse kitsaskohana tõi Triinu veel välja ruumipuuduse. Tehnilist poolt (erinevaid kiude, moejoonise tegemist, proportsioone, põhivärve

ja värviringi) sai õpetada tavalises kunstiklassis, aga õmblemisega oli keerulisem. Kultuurikeskuse õmblustuudio oli sel ajal remondis ja Rapla Kesklinna kooliga ei saadud kokkuleppele. Õnneks aitas Vesiroosi kool hädast välja. "Vesiroosi koolis olid meil alati vastas rõõmsad näod. Kõik teadsid, et oleme tulemas ja tunnid sujusid kenasti," oli Triinu Simkin väga tänulik direktor Jaan Reimundile ja käsitööõpetaja Terje Raudsepale.

Kuigi esimest korda kavas olnud moedisaini valikaine tõi kaasa mitmeid keerulisi hetki, jääb õpilaste tagasisidest ja kirjutatud luuletustest kõlama positiivne joon.

On läinud tunde ja kuid.
Õpsilt saanud veits puid.
Tuli materjal leida,
mis sobitada selga.

Polüester, trikootaž, polümeer,
Tunnis levib alati rõõmus meel.
Olen targem nüüd,
Sest tulemuse sai mu püüd.

*

Olen tunnis virk ja krops.
Õmblesin siin nips ja naps.
Mulle meeldib kollane, punane, sinine.
Mis sest, et vahel tundi hilinen.

Kollektsioon see meil valmis sai
ja õpetaja teeb vist äkki pai.
See kurjajuur on referaat.
Seepärast tunnen end kui kuivand naat.

*

Rõivadisain -
valmis polnud vaim.
Tikkisin ja nõelusin,
auke kokku õmblesin.
Lõigetega tõmblesin,
kaaslastega kaklesin.
Lõpuks minul valmis sai
auguga triikpluus ai-ai-ai.

*

Õmblemine
Aeganõudev, täpne.
Niidistamine, traageldamine,
proovimine.
Õpetaja, ma ei saa aru.
Joonistamine, lõikamine, loomine.
Põnev, uudne.
Kujundamine

TEAMLAB@RAPLA

TEKSTIILILABOR

TULE ARENDA UUSI TOOTEID

29 APRILL 2019 KELL 9.30-18.30
RAPLA KULTUURIKESKUS
TALLINNA MNT 17A, RAPLA

LISAINFO
WWW.LOOVESTILEE

LEPP
EESTI

EAS

Võistlusmängu „Netikirjariin” võitsid Järvakandi ja Valtu kooli võistkonnad

17. aprillil oli Rapla kultuurikeskuses internetipõhise võistlusmängu "Netikirjariin" parimate autasustamine ning üheskoos võistluse käigus valminud videote vaatamine.

Mari Tammar

Võistlusmängu korraldati tänavu neljandat hooaega, sellest võttis osa 144 õpilast 11 koolist. Kokku oli võistlustules 39 võistkonda kahes vanuserühmas: 5.-6. klass ja 7.-8. klass. Noorema vanuserühma võitis Järvakandi kooli võistkond Crocsid, vanema vanuserühma Valtu võistkond nr 8.

„Netikirjariin” kutsus noored oma võistkondadega arvuti taha kooli-aasta jooksul viiel korral, mil kolme

tunni jooksul tuli noortel lahendada neile Socratic'i keskkonnas valmis tehtud küsimused. Keskmiselt tuli neil rinda pista 22 küsimusega, mille seas oli nii kultuuri-, koduloo- kui ka eesti keele küsimusi. Lisaks tuli igaks vooruks läbi lugeda etteantud raamat, mille kohta olid samuti küsimused. Kõige suuremaks pähhkliks osutusid noorte jaoks aga andmebaasidest (Riksweb ja Digar) info otsimise küsimused.

Mängu küsimused koostasid Rapla keskraamatukogu töötajad ja eesti keele õpetajad. Võistumängu veavadki eest Rapla keskraamatukogu töötaja Kristel Murel ja maakonna eesti keele aineseksiooni juht Maarika Lips.

„Ma lugesin täna koos gümnaasiumi viimase klassiga ühte lõiku Paulo Coelho raamatust „Alkeemik”. Seal oli selline tore mõte, et õppida saab ainult ühel viisil ja see on tegevuse

kaudu. Seesama „Netikirjariin” on ju tegevus, kui te peate läbi lugema mõne raamatu ja kui te peate otsima vastuseid, mis mõnikord tunduvad oi kui keerulised, teinekord oi kui lihtsad. Ja eks tegevus on ka see, kui me peame vahel leidma endas jõudu teha asju, mis meile võib-olla sellel hetkel ei meeldi. Aga ma loodan, et teie olete inimesed, kes hea meelega loevad raamatuid, lahendavad viktoriini ülesandeid ja viivad end kurssi kõige sellega, mis meie ümber toimub,” ütles õpetaja Maarika Lips kohaletulnud võistumängijatele sissejuhatuses. Ühtlasi rõõmustas ta selle üle, et iga aasta on „Netikirjariinist” järjest enam osavõtjaid.

Kristel Murel tegi laste selleaasta tagasisidest väikese kokkuvõtte. Ta ütles, et see, mis osalenutele „Netikirjariini” juures kõige enam meeldis, oli meeskonnatöö ja sõp-

Hetk autasustamiselt.

Foto: MARI TAMMAR

radega olemine, samuti raamatute lugemine. See, mis ei meeldinud, olid Rikswebi ja Digari küsimused. Samas olid just need sellised küsimused, kust noored enda arvates kõige enam uusi teadmisi ja oskusi said. Ühtlasi töid võistlejad välja, et õppisid tänu võistumängule tundma kirjanikke.

Viimase kodutööna tuli võistkondadel valmis teha lühike video, mille aluseks pidi olema ühe eesti luuletaja kolmesalmiline luuletus. Neid videoid üheskoos vaatama asuti. Oli näha, et mõned võistkonnad olid aega rohkem panustanud, teised vähem. Samas andis tubli video hooaja koondtabelisse väärilisi punkte juurde, mis senist paremusjärjestust arvestavalt muutis. Videoid oli hinnanud neljaliikmeline žürii, mille esinaiseks multimeediaspetsialist Tiina Kasuk. Ühtlasi andis žürii osalistele põhjaliku kirjaliku tagasiside,

millest osa ka Kristel Murel kohapeal ette luges.

Videod olid väga loomingulised, sest luuletust videosse panna pole sugugi lihtne ülesanne. Žürii tunnustuse videote eest said nooremast vanuserühmast Märjamaa võistkond Mahl ja RKK Kell, vanemate seas Järvakandi okee, Valtu8 ja RVK Kalapulgad.

Pärast videote vaatamist toimus autasustamine.

Nooremas vanuserühmas saavutas kogu aasta kokkuvõttes teise koha Kohila mõisakooli võistkond Viendikud ja kolmanda koha Kesklinna kooli võistkond Kardulad. Vanemas vanuserühmas saavutas teise koha Märjamaa gümnaasiumi võistkond Nutikad ja kolmanda koha Vesiroosi kooli võistkond Kalapulgad. Mõlema vanuserühma esimesed kuus võistkonda said auhinna. Ühtlasi ootab neid ees preemiareis Viljandisse.

Lisaleht ilmub viies maakonnas: Raplamaal, Jõgevamaal, Läänemaal, Võrumaal ja Saaremaal.

Info reklaami tellimiseks tel 5551 1084, ingle.mustallikas@sonumid.ee

2. mail ilmub turismileht

RAPLA-MAAD

Tule talgutele, leiad laulupeo!

4. mail 2019 toimub üle Eesti taas ühine talgupäev. Talguid saab kirja panna ja valida **www.teemeara.ee**

Pille, talgujuht:

Sadala kõlakoja ja lipuväljaku rajamise talgutega tugevdasime eelmisel aastal tublisti kogukonnatunnet. Tänavusel talgupäeval seame Sadala Külade Seltsi eestvõttel oma kõlakoja korda laulu ja tantsu juubeli-aasta tähistamiseks. Talgupäev on meile sama ühendav nagu laulupidu!

KODANIKUÜHISKONNA TOETUSEKS

Teeme ära!

Baltic Restaurantsi rahvusvahelised kogemused ulatuvad aastasse 1993, olles täna suurim toitlustusteenuseid pakkuv ettevõtte Eestis ja tööandjaks üle 500 töötajale.

KOKK - JUHATAJA

Valtu lasteaia Pesapuu Daily söökla

KOKK - JUHATAJA

Riisipere lasteaia Daily söökla

Kas tunnend end professionaalina toitlustuse alal, oskad hästi süüa teha ja naudid inimeste juhtimist? Sulle ei ole võõras eelarve koostamine, tulemuste analüüsimine ja täiusliku klienditeeninduse tagamine ning omad sõiduvahendid.

Meie ettevõttes saad teha karjääri pere kõrvalt!

Lisainfo telefonil 51982773 Margit Peterson, teenindusjuht või kirjuta cv.ee@balticrest.com

Sinu eelised,
kui kuulud meie meeskonda

www.balticrest.com

Baltic Restaurants Chat Daily Take Off SUBWAY

Kohila õpilaskonverents õpetas õppima

Juba 19. korda toimunud Kohila gümnaasiumi õpilaskonverents kandis seekord pealkirja "Mõtelda on mõnus - õppima õppimine". Hommikune pool oli mõeldud rohkem kooliõpilastele, pärastlõunased ettekanded olid suunatud õpetajatele ja lastevanematele.

Helerin Väronen

17. aprillil toimunud konverentsi teise osa avas Kohila kooli 11.b klassi õpilane Kerdo Kruberg, kes kandis ette oma uurimustöö "Motivatsioon, kontrollitaju, õppeedukus" tulemused. Ta kõneles ka sellest, mis vahe on välisel ja sisemisel kontrollitajul. Sisemise kontrollitajuga inimesed tähtsustavad tööd ja pingutusi ning juhusesse ja õnne ei usu. Välise kontrollitajuga inimesed ei usu, et oma elu on võimalik mõjutada ning neil esineb tihedamini psühholoogilisi ja vaimseid probleeme.

Gümnaasiumiõpilaste seas tehtud uurimustöös, kus õpilased pidid 26 väidet hindama viiepallisüsteemis, selgus, et õpilased saavad aru, et nad õpivad iseendale, enamikul on soov õpinguid jätkata, koduseid töid tehakse pigem kohustusest ja tehtud töö ja tulemuse seostest saadakse hästi aru. Suurt rolli aine

huvitavaks tegemisel mängib õpetaja. Motiveeritud õpetaja motiveerib omakorda õpilasi.

See ettekanne juhatas sisse järgmise kõneleja, tele- ja raadioajakirjaniku ning koolitaja Märt Treieri, kes suutis teemal "Motivatsioon" väga elava jutu ja eluliste näidetega kogu saali ennast päriselt kuulama panna. Treier küsis, mis ühendab neid õpetajaid, kes meile kooliajast meelde on jäänud. Tegemist oli inimestega, kes olid tõelised Isiksused. Ja sellised õpetajad suudavad luua ka õpilases motivatsiooni õppida. Kui võtta üks meie nii-öelda rahvuslik piibel, Oskar Lutsu "Kevade", siis leiab sealt tegelase, kes Treieri sõnul on just selline õpetaja, keda meil vaja on, kes meie rahvast edasi viib. Õpetaja Laur oli üdini positiivne, autoriteetne, väärikas, seisis oma õpilaste eest ja andis Arnole ära oma viimsegi varanduse (viilu).

Lugupidamine ja armas-

Märt Treier suutis teemal "Motivatsioon" väga elava jutu ja eluliste näidetega kogu saali ennast päriselt kuulama panna.

Foto: SIIM SOLMAN

tus õpetaja vastu ei alga aga sellest, et head õpetajat tunnustab minister või muu kõrgemal asetsev organisatsioon, see peab tulema õpilastelt endilt. Hea õpetaja on see, kes on läbi elu nagu tunglaleek ja kelle matustel on endised õpilased nagu üks mees kohal.

Üks osa heaks õpetajaks olemises on õige õpetamine. Mil-

lised on aga õiged õpetamisemeetodid? Õppima õppimisest kõneles hariduspsühholoog Grete Arro. Võimas õppimisevahend aju näol on kõigil olemas, kuid õpikeskkond on see, mis määrab ära, millise stimulatsiooni osaks see saab. Kui eesmärgiks on mälusis, mis oleks püsiv ja eri kontekstides kättesaadav, on vaja

mingit särtsu, et ajus olevad neuronid hakkaks omavahel suhtlema ja efektiivseid seosevõrgustikke looma. Selle sädeme saamiseks on vaja tekitada pikaaegne huvi. Huvi tekkimiseks on omakorda vaja varasemaid teadmisi, mis hakkaksid uutega haakuma.

Kõige enam õpib inimene siis, kui ta teeb vigu, kukub

läbi. Lihtsate ülesannete tegemine on Arro sõnul ajaraiskamine. Aju õpib siis, kui ta saab lahendada raskeid asju ja teha vigu. Meie haridussüsteem on aga üles ehitatud nii, et vigu karistatakse. Arro arvates võiks hindamissüsteemi muuta niimoodi, et hinnatakse just seda, kui õpilane valib ülesande, kus ta saab eksida. Kõige kahjulikum olukord on see, kui viieline õpilane kujundab endas arusaama, et õppimine käib kergelt ja kiirelt. Tegelikult ei tohigi aju liiga kiiresti õppida. Selleks, et õppimine toimuks, peab inimene olema õpiprotsessi aktiivne osaline ja kolm parimat strateegiat on materjali oma mälust ammutamine (näiteks mälu järgi üleskirjutamine ja alles siis materjali vaatamine), hajutatult harjutamine (pausidega õppimine, tehes vahepeal midagi muud) ja eri kontekstides sama asja õppimine.

Veel kõnelesid õpilaskonverentsil haridusteadlane Kristi Vinter-Nemvalts nutisõltuvusest ja rõõprähklamise ebaefektiivsusest ning spordibioloog Kristjan Port une vajalikkusest ja seostest õppetööga. Õpilastest esitasid uurimustöö küberkiasemisest Gerly Õuemets ja vasakukäelisusest Jaagup Vunn.

Kui tihti sina mõtled, miks sa mida teed?

Mari Tammar

Eelmisel nädalal toimusid Rapla maakonna gümnaasiumites ettevõtluspäevad "MiksMaMidaTeen?". Need ettevõtluspäevad, mis on suunatud 10. ja 11. klassi õpilastele, olid maakonnas juba 13. korda.

Kohila gümnaasiumis oli karjäärpäev 18. aprillil ning noored said valida viie paralleelse töötoa vahel. Anu Kaar, kes on ühtlasi selle projekti juht ja RAEK-i noorte ettevõtlikkuse koordinaator, rääkis noortele sündmuskorralduse põhitõdedest. Eli Sukles tegi nendega karjäärimaailma nutimängu, Karin Ratas rääkis avaliku esinemise ABC-st ja Chanet Simonen sellest, kuidas oleks hakata ettevõtjaks. Valisin endale intriigeriva pealkirjaga õpitoa „5 võimalust, kuidas elus läbi kukkuda ja kuidas seda vältida“. Õpituba viis läbi kunagine profijalgpallur Erkki Kubber, kes rääkis muuhulgas sellest, miks temast ei saanud Cristiano Ronaldot.

Enne, kui noored läksid enda valitud õpitubadesse (osaleda said nad päeva jook-

sul kahes), ütles neile oma tervitussõnad noor ettevõtja Triinu Simkin, kellel on Rapla linnas õmblusstudio Ode Disain.

„Kui tihti te mõtlete, miks te mida teete?“ küsis Triinu õpilastelt, mille peale üks julge neiu hüüdis, et kogu aeg. „Kogu aeg - väga tublid! Tegelikult tulebki ise vastutus võtta ja mõelda läbi, miks te ühe või teise valiku teete,“ ütles Triinu ja tõi mõned näited enda elust. Näiteks viib ta oma lapsed lasteaeda kella üheksaks, mitte kella kaheksaks, sest kõik suured kiirustajad on seitsme ja kaheksa ajal ära kiirustanud ja tema saab rahulikult üheksa ajal „kruiisida“. Ühtlasi selgitas ta, miks ta üldse lõi oma ettevõtte – et saada ise oma aega planeerida. „Miks ma teen seda Raplamaal? Sest Raplamaal on tohtu tugi ettevõtjatele. Mul on hea meel teile öelda, et te kasvate väga ägedas keskkonnas, mis toetab ettevõtlikkust alates Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskusega, lõpetades erinevate MTÜ-dega, kes ettevõtlust väga toetavad,“ rääkis Triinu õpilastele. Siis oli aeg minna õpitubadesse.

Endine jalgpallur Erkki Kubber rääkimas inspireerivalt sellest, milline on ettevõtlik inimene ja kuidas oma eesmärgid täide viia.

Foto: MARI TAMMAR

Erkki Kubber küsis oma õpituppa kogunenud õpilastelt, mis on viimane (väike) eesmärk, mille nad on saavutanud ja mida nad tahaksid lähima 3, 5 või 10 aasta pärast saavutada. Paljud vastasid,

et põhikooli lõpetamine jms. Sealt kasvas välja esimene Erkki antud soovitus: pange oma eesmärgid kirja! Uurijad on nimelt tõestanud, et eesmärgid täituvad tõenäolisemalt, kui need on kirja

pandud.

Siis küsis Erkki, mis on ühist Martin Luther Kingil, ema Teresal ja Tesla autofirma asutajal. Vastus oli see, et nad kõik olid lähedal läbikukkumisele. „Alati tuleb eesmärkide

suunas liikudes ette ka läbikukkumisi,“ ütles Erkki ja palus noortel mõelda, milline peaks olema ettevõtlik inimene. Üheskoos loetleti mitmeid omadusi nagu sihikindlus, loominguline, progressile suunatud, võimeline kohanema muutunud oludega jne.

Õpitoa põhiülesandeks sai grupitööna ühe koti ümberdisainimine ja pärast selle toote tutvustamine. See ülesanne rakendas noorte tohtu loovuse, mida kõrvalt jälgida oli lausa lust. Kõikvõimalike nõõride, paelte, klambrite, siltide jms anti kotile juurde uusi funktsioone ning pärast suutsid noored ka oma tehtut suurepäraselt tutvustada.

Enda loo sellest, miks temast ei saanud kuulsat profijalgpallurit, võttis Erkki kokku aga sõnadega, et ta oli liiga enesekesne mängija. „Seepärast käin ma noortele rääkimas, kui oluline on meeskonnatöö.“

Projekti juht Anu Kaar ütles päeva kokkuvõtteks, et noorte tagasiside töötubadele oli väga positiivne. „Nad leidsid, et tegemist on praktiliste, inspireerivate ja kohe elus rakendatavate teemadega,“ rääkis Kaar.

Rapla gümnaasiumi õpilased tegid tutvust vabamüürluse ajaloo

Rapla gümnaasiumi õpilastel avanes nelja-päeval, 18. aprillil võimalus tutvuda põgusalt vabamüürluse ajaloo 18. ja 19. sajandi Eestis. Sellel teemal pidas ettekande Inna Jürjo, kes on Baltisaksa Kultuuri Selts Eestis juhatuse liige. Samuti vaadati kooli auditooriumis verivärsket õppefilmi "Valgustus, vabamüürlus, Eesti".

Siim Jõgis

Inna Jürjo rõhutas oma ettekandes, et tegemist on puhtalt teadusliku käsitlusega ning vabamüürluse müstilist poolt ei tasu tema ettekandest ega õppefilmist oodata. Kogu teemakäsitlus keskendus salaorganisatsiooni tegevusele Eestis 18. sajandi lõpus ja 19. sajandi alguses. Jürjo rääkis, et esimene vabamüürlaste loož

loodi Tallinnas 1773. aastal ning nimeks oli sellel Isis. Lisaks toimetasid Tallinnas veel loožid Vennaarm, Kolm Sõjavasarat, Hommikutäht ja Süütuse Lootus. Tartus tegutsenud loož kandis nime Pollux. Nende eesmärk oli kujundada oma salaloožides, väljaspool riiki ja kirikut, moraalselt täiuslikku inimest.

Õppefilm "Valgustus, vabamüürlus, Eesti" kestab üheksa minutit ja kümme sekundit

ning toob välja põnevaid aspekte vabamüürluse ajaloost Eesti aladel. Näiteks on seal kaadrid sümbolitest ja esemetest, mida Isise loožis kasutati. Välja tuuakse selle organisatsiooni tuntumad liikmed nagu Vana-Vigala mõisnik Berend Johann von Uexküll ja pastor Otto Wilhelm Masing. Kõnekas oli ka see, et Tartu Ülikooli taasasutamise juures aastal 1802 oli vabamüürlaste roll suur. Filmis näeb tollest ajast pärit Tartu Ülikooli pitsateid, mis kandsid vabamüürlaste sümboleid.

Väga pikalt Eestimaa vabamüürlased tol perioodil tegutseda ei saanud. Juba aastal 1882 keelustati organisatsiooni tegevus Venemaa keisririigis ning loožid pandi kinni. Sealt peale koondusid organisatsiooni liikmed eri-

Rapla gümnaasiumi auditooriumis näidati verivärsket õppefilmi "Valgustus, vabamüürlus, Eesti".

Foto: SIIM SOLMAN

nevates klubides ning jätkasid omavahelist läbikäimist.

Lühike õppefilm "Valgus, vabamüürlus, Eesti" on alles väga värske. Isegi ametlikku esilinastust pole praeguse seisuga veel toimunud. Seega said Rapla gümnaasiumi õpilased teha suurel neljapäeval tutvust üsna eksklusiivse materjaliga.

Kuid vabamüürlus oli kõigest üks osa kogu baltisaksa temaatikale pühendatud päevast. Vähemalt sama põneva ettekande tegi ajaloolane Olev

Liivik, kes rääkis baltisakslaste ümberasumisest Eestist Saksamaale aastatel 1939/40 ja 1941. Tegemist oli olulise sündmusega nii ajaloolises kui ka propagandistlikus perspektiivis. 1939. ja 1940. aastal asutati siinsetel aladel elanud baltisakslased ümber Poolas asunud Warthelandi piirkonda. Liivik rääkis oma ettekandes, et Kolmandale Reichile oli see oluline propagandavõit. Ajakirjanduses rõhutati, et selle käiguga anti baltisakslastele elamiseks

mõisad, mis neilt Eestis 1919. aasta maareformiga käest ära võeti.

Väga kauaks ümberasujad Warthelandi piirkonda elama muidugi jääda ei saanud, sest sõda tuli peagi peale. 2018. aastal avati Virumaal, Kohtla-Järve piirkonnas asuva Saka mõisa juures baltisakslaste ümberasumisele pühendatud monument. Olev Liivik soovitas oma ettekandes õpilastel seda külastada, kui nad suvel Ida-Virumaale peaksid sattuma.

Suurel neljapäeval täitus Juuru kirik lastega

Juuru Eduard Vilde kooli ja Kohila mõisakooli õpilased veetsid suure neljapäeva hommiku üheskoos Juuru kirikus.

Vivika Veski

Kirikuhommik algas Juuru Mihkli koguduse õpetaja Kalle Kõivu tervitussõnadega ning kiriku laulu- ja palveraamatust pärit ühise alguslauluga „Kristus üles tõusnud nüüd”. Esinesid Kohila mõisakooli

laululapsed ja Juuru kooli viiuliõpilased.

Kalle Kõiv, kes on ühtlasi Juuru kooli direktor, pidas kõne, kus rääkis ülestõusmis-pühade tähendusest. Õpilased lugesid ette pühadega seotud kirjakohti Piiblist. Kirikuhommiku lõpetasid üheskoos loetud meieisapalve, lõpulaul

ja koguduse õpetaja õnnistus-sõnad.

Kohila mõisakooli direktor Anu Nigesen tõdes, et see ei ole vist päris tavaline vaatepilt, kui üks väike maakirik on lapsi täis – kokku osales ligikaudu 250 õpilast. Tõepoolest oli kirik rahvast nii tulvil, et hilisematel saabujatel oli raske istekohtagi leida.

Nigesen rääkis, et tulenevalt Kohila mõisakooli kristlikust taustast tähistavad nad õpi-

lastega kirikupühi. Neile on partneriks kõik Kohila valla kogudused. Õpilased on käinud nii Kohila baptistikoguduse palvemajas, EELK Hageri Lambertuse kirikus ja palvemajas kui ka Kohila õigeusu kirikus. Näiteks tänavune Eesti Vabariigi aastapäeva aktus ja detsembrikuine jõulukontsert peeti Hageri kirikus. Õpilaste jõuluevangeeliumi etendus Kohila lasteaedadele kanti ette aga baptistikogudu-

se palvemajas.

Nigesen rääkis, et mõte korraldada kahe kooli ühine kirikuhommik Juurus tekkis neil Kalle Kõivuga koos, omavahel vesteldes.

Kõiv ütles, et Juuru kooli õpilased käivad teist aastat kahe suurema püha, jõulude ja ülestõusmispuhade puhul kirikus – jõuluvahetaja ja kevadise koolivaheaja eel. Läbi viiakse kirikuhommik, mitte niivõrd traditsiooniline jumalateenis-

tus. Seal on võimalik rääkida õpilastele pühade tähendusest.

Kohila mõisakoolis on valik-aineiks ka usuõpetus, Juuru koolis seda pole. Seda lünka aitavad Kõivu hinnangu järgi täita ühelt poolt pühadeaegsed kirikuhommikud ja teiselt poolt ka ajalootunnid, kus on ainekavas õpetus religioonist ja kristlusest tänapäeval rahuldavalt sees. Kui õpilasel ja õpetajal on huvi, saab sealt teadmised kätte, ütles Kõiv.

www.kapafestival.ee

KAPA^K

FESTIVAL

31. MAI - 1. JUUNI 2019 KOHILA

TERMINAATOR

5MIINUST / KARL-ERIK

TAUKAR BAND / BIRGIT

TÖNIS MAGI

ISELOOMAD, AUSTIN MILLER (US), LIIS MÄESALU & TARVO VALM, THE NOTES, DIANA & KÄROLI, BOURBON SUGAR, MERWIS, SUNDOWN, LIGHTS OUT

FESTIVALI PÄEVAJUHT ON NÄITLEJA KAIT KALL

PILETI LEVI

KOHILA VALD

Rapla Sõnumid

Rapla Sõnumid

Kodu&Kodu

Reklaamitoode

ProfiTelgid.ee

APOLLO KINO-CINEMA

FOLGER

SELVER

AVATUD TYPLAY SPORTS TELK CHAMPIONS LEAGUE FINAALI OTSEÜLEKANDEGA

VÄLJUVAD ERIBUSSID TALLINN-KOHILA-TALLINN

JÄRELPEOD KOHILA SÜDAMES CLUB CAFE CELINE'S

ROCK

Juristi nõuanne

Tööga seotud vaktsineerimiste eest peab tasuma tööandja

Lugeja küsib: Kevade saabudes räägitakse palju puukentsefaliidist ja vaktsineerimisest. Millised töötajad peaksid kindlasti mõtlema puukentsefaliidi vastu vaktsineerimise peale ja kes selle eest peab tasuma?

Vastab Aile Salundi, Tööinspektsiooni töötervishoiu tööinspektor: Paljud töötajad võivad oma töö iseärasuste tõttu kokku puutuda ohtlike haigustekitajatega. Konkreetseid haigustekitajad ja ohutegurid peaksid selguma tööandja poolt korraldatud töökeskkonna riskianalüüsist. Kui selgub, et ainus võimalus töötajaid haigustekitajate eest kaitsta on vaktsineerides, siis peab tööandja pakkuma töötajatele võimalust end vaktsineerida. Ka töötervishoiu ja tööohutuse seaduses on välja toodud, et kaitseks töökohas toimivate bioloogiliste ohutegurite eest peab tööandja võtma tarvitusele abinõud, arvestades ohuteguri

nakatamisvõimet. Ühtlasi on olemas ka Vabariigi Valitsuse määrus „Bioloogilistest ohuteguritest mõjutatud töökeskkonna töötervishoiu ja tööohutuse nõuded“, mis sätestab täpselt nõuded bioloogilistele ohuteguritele töökeskkonnas. Näiteks peaksid ennast puukentsefaliidi vastu laskma vaktsineerida põllu-, aiandi- ja metsatöölised, piirivalvurid, politsei- ja päästetöötajad ning kaitsevähelased, kuna nende töötajate töö iseloomust lähtuvalt on neil suurem võimalus puukidega kokku puutuda. Puukentsefaliidi vastu vaktsineerimine koosneb kolmest kaitsesüstist. Kaks esimest kaitsesüsti tehakse ühe- kuni

kolmekuulise vahega, kolmas kaitsesüst tehakse teisest kaitsesüstist üheksa kuud kuni aasta hiljem. Esimene korduskaitse süst on vaja teha kolme aasta möödudes, järgnevad korduskaitse süstid 5-aastaste intervallidega. Tööandja on kohustatud tööga seotud bioloogiliste ohtude maandamiseks tehtud vaktsineerimised töötaja eest tasuma või töötaja poolt tehtud kulutused tagantjärele kompenseerima. Kuigi kaitsesüstimist puukentsefaliidi vastu võib teha aasta ringi, on soovitatav sellega alustada enne puugihooja algust varakevadel (märtsi- või aprillikuus), kuna siis jõuab töötaja immuunsus puugiohtlikuks ajaks välja kujuneda. Kindlasti peab tööandja silmas pidama, et vaktsineerimine on vabatahtlik ning töötaja võib sellest keelduda.

Hinnavõrdlus

Foto: HELERIN VÄRONEN

Maailma parimad kohupiimapontšikud

Helerin Väronen

Üks neist toitudest, mis kuuluvad meie pere nii-öelda firma-roogade hulka, on kohupiimapontšikud. Neid saab harvem kui teisi toite ja seepärast on päev, mil saab pontšikuid, alati kuidagi erilisem. Nende maitse kuulub vaieldamatult meie lapsepõlve juurde. Meie pere retsept pärineb ema esimese õpetaja retseptikogust, umbes 70-ndatest. Maalesõitu plaanides küsisin emalt, kas meil mingeid erilisemaid söögiplaane ka nädalavahetuseks on. Vastuseks sain vaid ühe sõna - pontšikud. Ja munapäevade laupäevahommik just nendega algaski, ärkasin nen-

de lõhna peale ja esimese pontšiku pistis laps mulle suhu, kui olin veel poolunes. Selleks, et pontšikutest pilti saada, pidi ema pooled neist kõrvale panema. Kõik need, mis kandikule said, kadusid sealt ülimalt kiirelt, kuigi kõik väitsid, et nemad nüüd küll nii palju neid ei võtnud. Hinnavõrdluses olen kohupiimaks valinud ricotta, kuna see on piisavalt teraline, kuid kõige parem on pontšikuid teha talukohupiimast. **Vaja läheb:** 400 g teralist kohupiima, 4 muna, 4 sl suhkrut, 8 kuhjaga sl jahu, 2/3 tl soodat, 1 tl vaniljesuhkrut, päevalille- või rapsiõli küpsetamiseks.

Tee nii: Sega omavahel

kohupiim, munad, suhkur, vaniljesuhkur ja jahu, millesse on sisse segatud sooda. Kui tundub, et tainas jääb vedel, võib jahu juurde lisada. Tainas peab olema nii paks, et sellest saab jahu sees pallid veeretada. Selleks võta jahuseks tehtud teelusikaga tainast ning pane kandikule jahu peale, veereta natuke jahuseks ja siis käte vahel kenaks palliks. Jahu pontšiku ümber kindlustab selle, et jahtudes ta lössi ei vaju. Kuumuta potis nii palju õli, et pontšikud saaksid selles vabalt liikuda ja lase neil kuldpruuniks küpseda. Tõsta vahukulbiga sõelale ja mõne aja pärast salvrätiga kaetud kandikule.

VABAD TÖÖKOHAD

Raplamaal seisuga 24.04.2019

Tööpakkumise nimetus	Asukoht	Tööandja	Kandid tähtaeg
Eripedagoog	Rapla linn	Rapla Vallavalitsus	07.05.2019
Klienditeenindaja	Rapla linn	Kontaktikeskus OÜ	30.04.2019
Autojuht-ekspediitor	Rapla linn	Artur ja Catering OÜ	30.04.2019
Kokk	Rapla linn	Artur ja Catering OÜ	30.04.2019
Klienditeenindaja toitlustuses	Rapla linn	Artur ja Catering OÜ	30.04.2019
Puhastusteenindaja	Rapla linn	Krausberg Eesti OÜ	24.04.2019
Rahvusvaheliste vedude autojuht	Rapla linn	RMW AS	03.05.2019
Kokk	Rapla linn	Sihtasutus Raplamaa Haigla	30.04.2019
Õde	Rapla linn	Sihtasutus Raplamaa Haigla	06.05.2019
Postikuller	Rapla linn	Brightway OÜ	30.04.2019
Müüja-kassapidaja	Rapla linn	MAXIMA Eesti OÜ	30.04.2019
Abitööline	Juuru alevik	Juuru ja Kaiu Hooldekodu	30.04.2019
Pöetaja, hooldaja	Juuru alevik	Juuru ja Kaiu Hooldekodu	30.04.2019
Büroojuht	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	26.04.2019
Laoteenindaja	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Pakkija-komplekteerija	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Puittoodete valmistaja	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Viimistlusliini operaator	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Viimistlusliini juht	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
CNC puidutööpingi operaator	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Lihvimisliini operaator	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Lihvimisliini juht	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Pressiliini operaator	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Pressiliini juht	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	02.05.2019
Kvaliteediinsener-tehnoloog	Jaluse küla	HARVIKER OÜ	06.05.2019
Müügiesindaja	Rapla vald	Elenduril OÜ	12.05.2019
Postikuller	Rapla vald	Eesti Post AS	30.04.2019
Bussijuht	Rapla vald	Hansa Bussiliinid AS	27.04.2019
Hooldusõde	Tolli küla	Kuuda Hooldekodu OÜ	15.05.2019
Administraator-klienditeenindaja	Pajaka küla	Ruunawere Hotell OÜ	30.04.2019
Suveteenindaja Märjamaa teenindusjaamas	Orgita küla	Circle K Eesti AS	30.04.2019
Kokk	Märjamaa alev	RAIGER TRIO OÜ	28.04.2019
Müügispetsialist	Märjamaa alev	BKB Trans OÜ	15.05.2019
Logistik	Märjamaa alev	BKB Trans OÜ	15.05.2019
Andmesisestaja-töökeskonna spetsialist	Märjamaa alev	Oniar OÜ	02.05.2019
Kassapidaja-müüja	Märjamaa alev	MAXIMA Eesti OÜ	30.04.2019
Remondilukksepp	Kivi-Vigala küla	PELTOC OÜ	30.04.2019
Puhastusteenindaja	Kohila alev	OG ELEKTRA AS	30.04.2019
Abitööline	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	10.05.2019
Töstukijuht	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	30.04.2019
Operaator	Kohila alev	Kohila Vineer OÜ	30.04.2019
Müügiesindaja	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	30.04.2019
Ümbrikute tootmisliini masinajuhi abi	Kohila alev	Bong Eesti OÜ	26.04.2019
Lihatoodete valmistaja	Kehtna-Nurme	Frank Kutter OÜ	30.04.2019
Kehtna Raamatukogu direktor	Kehtna alevik	Kehtna Vallavalitsus	30.04.2019
Kanala tööline	Kehtna alevik	KEHTNA MÕISA OÜ	30.04.2019
Assistent-andmesisestaja	Keava alevik	Vindor OÜ	05.05.2019
Höövliini operaator	Keava alevik	Vindor OÜ	30.04.2019
Värviliini operaator	Keava alevik	Vindor OÜ	30.04.2019
Tegevusjuhendaja	Kalbu küla	ELUPUU MTÜ	03.05.2019
Hooldaja	Kalbu küla	ELUPUU MTÜ	24.04.2019
Kokk	Kalbu küla	ELUPUU MTÜ	02.05.2019
Tootmisspetsialist	Järvakandi alev	O-I Estonia AS	02.05.2019
Operaator	Järvakandi alev	O-I Estonia AS	30.04.2019
Kokk	Järvakandi alev	Järvakandi Hooldekodu	01.05.2019
Puhastusteenindaja, koristaja	Järvakandi alev	SOL Baltics OÜ	12.05.2019
Tehniline töötaja-andmesisestaja	Rapla maakond	Oniar OÜ	02.05.2019
Katusepaigaldaja	Rapla maakond	TK Katused OÜ	06.05.2019

	Kohupiim, Piimameister Otto, Ricotta	Munad	Suhkur	Jahu, Kalew, 1 kg	Õli, Risso rapsi-, 1 l
Maxima	0.39	1.25	0.55	0.65	1.85
Mini-Rimi	0.39	1.39	0.57	0.62	1.85
Meie Toidukaubad	0.69	1.29	-	0.65	2.20
Konsum	0.39	1.16	0.75	0.59	1.79
Selver	0.36	1.49	0.69	0.69	1.89

Hinnad seisuga 22.04.2019

LOODUSESÕBER OSTAB JÕEÄÄRSE KINNISTU

Eelistan privaatsust, seega osalist või täielikku kõrghaljastust (pöösad, puud, hekk, võsa). Kinnistul võivad asuda vanad hooned, aga ei pea asuma. Kommunikatsioonide ja elektri olemasolu pole tähtis. Vajadusel valmis finantseerima kinnistu jagamist kaheks. Pakkuda võib erinevaid suurusi.

Tel. 501 2023, e-mail: valju@eve.ee

1:0 Kodiaq

0 peatust enne Saksamaad

1:0 sinu võit! Škoda Kodiaq linnamaasturiga
võidad iga kilomeetriga, keskmine kütusekulu
alates 5 l / 100 km.

**Linnamaasturil ja linnamaasturil on vahe!
Pane Kodiaq proovile.**

Kodiaq 2.0 TDI, 150hj, DSG automaat, 5 l/100 km, CO2 131 g/km.

**Ametlikult volitatud
ŠKODA edasimüüjad
Eestis on:**

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Tel: 6808 222 · info@skoda.ee,
auto@skoda.ee · www.skodatallinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt 543, Laagri, 76404
Tel: 6837 070 · auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Moller Auto Pärnu OÜ
Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 200 · parnu@moller.ee
www.mollerautoparnu.skoda.ee

Moller Auto Viru OÜ
Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Tel: 6808 200 · viru@moller.ee
www.mollerautoviru.skoda.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013
Tel: 7308 000 · info@aastauto.ee
www.aastauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Tel: 4530 120 · info@warmauto.ee
www.warmauto.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna tn. 45, 71008
Tel: 4355 340 · info@folkauto.ee
www.folkauto.ee

SVEN KALDRE:

Varajane väljalangemine kriibib hinge

Siim Jõgis

Avis Utilitas Rapla lõpetas tänavuse hooaja allapoole lootusi. Eesti meistrivõistluste veerandfinaalseerias tuli tunnistada Pärnu Sadama paremust mängudega 3:1. Seega sai hooaeg läbi juba harjumuspäratult vara – aprilli keskpaigas.

Varasematel aastatel on sel ajal hakatud mõtlema poolfinaalide peale, kuid tänavu Raplal seal kaasarääkimisõigust ei ole.

Intervjuus Raplammaa Sõnumitele võtab äsjalõppenud veerandfinaalseeria kokku üks Avis Utilitas Rapla raudvarast, Sven Kaldre. Ta ütles, et harjumatu on nii vara hooaeg lõpetada ning varajane väljalangemine kriibib hinge. Seeria neljandale mängule laupäeval, 20. aprillil mindi vastu hea tundega, sest eelmine mäng oli kodusaalis napilt võidetud. Otsustavas kohtumises Pärnu spordihallis siiski väljakuperemeeste vastu ei saadud. Pärnu Sadam võitis tulemusega 88:76 ning valmistub nüüd poolfinaalideks.

Neli hooaega on Rapla meeskond võitnud Eesti meistrivõistlustel medali, nüüd jäädi medalimängudelt kõrvale. Kui suur on pettumus, et Avis Utilitas Rapla seekord poolfinaali ei jõudnud?

See pole veel hästi kohale jõudnudki. Paar päeva on küll möödas, aga see kriibib väga hinge. Ei oskagi kuidagi olla. Kõik sai nii vara läbi ja pole harjunud Raplas sellisel toonil hooaega lõpetama.

Kui Rapla jäi veerandfinaalseerias Pärnu Sadama vastu 0:2 kaotusseisu, kas te meenutasite eelmise kevade veerandfinaalseeriat ka? Seal jäite samuti 0:2 kaotusseisu küll Tallinna Kalev/TLÜ vastu, kuid võitsite kolm järgmist

mängu ja pääsesite edasi.

Ikka, jah. Nüüd tundus pärast kolmandat mängu, et me saime paisu tagant ära. Eelmisel aastal võitsime kolmanda mängu samamoodi nibin-nabin. Imelik öelda, aga tundus, et ajalugu kordub. Läksime neljandale mängule vastu hea tundega. Paraku läks nii.

Selles kolmandas mängus, mida sa mainisid, tuli Avis Utilitas Rapla viimasel veerandajal välja kaotusseisust ning sina läksid viskama vabaviskeid, kui paar sekundit oli normaalaja lõpuni. Mis tunne oli seista vabaviskejoonel ja teada, et seeria saatus sõltub nendest visetest?

Sellel hetkel ma suurt värinat ei tundnud. Pigem oli see paar hetke varem, kui ma nurgast kolmese sisse viskas, mis seisu viigistas. Siis käisid küll külmavärinad läbi ja oli tunne, et just selle nimel me kõike seda teeme. Pärast seda tundus, et enam ei ole võimalik seda mängu pähe saada. Tundus loogiline, et seekord võidame.

Kas Pärnu Sadam oli lootusetult tugev võistkond või oleks saanud neid selles seerias rohkem haavata?

Kindlasti oleks. Nad olid sel aastal muidugi väga hästi komplekteeritud ja näitasid meie vastu head mängu. Ma ei ütleks, et nad olid meie jaoks võitmatu sats. Meie aasta käiski üles-alla. Meil olid vigastused, treenerite vahetus ja kogu aeg oli ärev

seis. Rain Veideman läks ühel hetkel ära ja siis tulid uued mängijad meeskonda, keda oli vaja sobitada. Väga keeruline aasta oli.

Kui palju andis juurde uue abitreeneri Audrius Prakuraitise liitumine enne play-off'i?

Väga palju. Tegelikult seda ei nähtudki, kui palju ta juurde andis. Tal on suured kogemused ja ta juhtis õigetest hetkedel tähelepanu õigetele asjadele. See pani mingites olukordades teistpidi mõtlema.

Mis su sõrmega viimase mängu alguses juhtus? Pidid riietusruumi kiirustama.

Paar kuud tagasi käis ta TalTechi vastu liigesest väljas ja nüüd samamoodi. Jäi kuskile särki taha kinni ja oli vaja paika tõmmata.

Kui tõsine see oli? Kas oli õhus võimalus, et sa üldse edasi ei mängi?

Selle peale ma küll ei mõelnud. Asjad läksid vähe nihu ja näpp tuli sirgemaks saada lihtsalt. See juhtus minu jaoks teist korda ja nii valus see ei olnud kui esimesel korral.

Seeria esimene mäng läks alguses väga ladusalt, kui võitsite esimese veerandaja 20:8. Kuidas see mängijale mõjub, kui oled alguses edu saavutanud, aga vaikselt hakkab eduseis kahanema ja ühel hetkel lähevad vastased juhtima?

Me olime treeningutel teinud õigeid asju ja suutsime mängida esimesed kümme minutit väga hästi. Ma ei teagi, kuidas kõik lagunema hakkas, aga seda võin küll öelda, et edu meid ei uinutanud. Vahel räägitakse, et algedu uinutab, kuid hooaja sellises faasis ei ole see kindlasti nii. See on selline hetk, kus peab kogu aeg olema

Sven Kaldre. Foto: SIIM SOLMAN

täiesti valmis. Vabaks lasta end ei saa.

Mille poolest see hooaeg tervikuna sulle meelde jääb?

Seda on vara küsida, sest ainult mõned päevad on hooaja lõpust möödas. Keha alles harjub teise rütmiga. Tean omast kogemusest, et see võtab paar nädalat aega, enne kui saab normaalse rütmi jälle sisse. Oleneb palju sõpradest ja lähedastest, kellega nüüd on rohkem aega koos veeta.

Kas järgmise hooaja peale ka mõtled või veel mitte?

Mõtlen ikka. Selle peale mõtled alateadvuses kogu aeg. Enam ei ole nii, et oled kahekümnene ja lähed suvel koondisesse. Mingid samud tuleb alati ette mõelda. Samas on see raske, sest iga kell võib uus vigastus tulla. Mingid sihid on ikkagi silme ees.

Kui pikalt endale nüüd puhkust lubad?

Nädala või kaks püüan spordisaalides olla võimalikult kaua. Tahan katkides kohad terveks ravida ja eks siis saab jälle tegutsema hakata.

Liidrina läheb kahele viimasele voorule vastu BC RAPLA

Madis Pärn

Laupäeval, 20. aprillil jätkusid Alu spordihoones Stipend Rapla maakonna korvpalli meistrivõistlused 2. ringi 8. vooru mängudega. Jääb veel mängida kaks vooru, siis on selgunud maakonna meister.

Laupäevast esimest mängu julgen nimetada üllatusmänguks, sest korvpallikooli poisid võitsid suure skooriga (29 punkti) 112:83 RS KATE/Ruudus Ehitust (poolaeg

55:37). Teises mängus tulid väljakule N-Rühm ja Rapla Mets. Selles mängus võttis kindla võidu Andre Pärna ja Heigo Ermi juhtimisel N-Rühm 90:58, poolaeg 46:26. Päeva viimase, kolmanda mängu BC Rapla ja Juuru vahel võitis korviderohkes mängus eelmise aasta meistrimeeskond BC Rapla 107:93, poolaeg 57:38.

Enne kahte viimast vooru on meeskondade tabeliseis järgmine:

	Punktid
1. BC Rapla	15
2. N-Rühm	14
3. RS KATE/Ruudus Ehitus	12
4. Juuru	11
5. Rapla Korvpallikool	10
6. Rapla Mets	10

RXT Drift Teami treeningpäev Laitses

Kadri Paju

Pühapäeval, 21. aprillil toimus Laitses RXT Drift Teami treeningpäev, kus Andri Raudva tegi tutvust uue võistlusautoga enne Riia avavõistlust ja Eesti ametlikku hooaega. Uus auto on 4.4-liitrine kahe turboga V8 mootoriga BMW e46.

Treeningpäeval osalesid RXT Drift Teamist kaks autot ja mõned konkurendid, kes samuti oma autosid testima olid tulnud. Trenn andis kinnituse, et auto ehitusel on mehaanikud teinud põhjaliku töö. Uuest autost sai maksimumi välja pigistada ja auto töötas korralikult ning tagasi tuldi täiesti töökorras autoga. Tiimi jaoks tähendab see, et seda saab veel täiustada ja ette valmistada tulevasteks võist-

lusteks. RXT Drift Team koos Andri Raudvaga on uueks hooajaks valmis.

Korraldajate sõnul õnnestus Laitse üritus üle ootuste väga hästi. Eelkõige vedas ilmaga, mis oli kuiv ja päikeseline. Korraldajad olid väga tänulikud kõigile, kes kohale tulid ja kes on tiimi toetanud. Lisette Soop lisas, et see panus on hindamatu väärtusega ja tiim soovib tasuda adrenaliinist tulvil emotsioonidega, mida algav hooaeg kindlasti ka annab. Adrenaliinist tulvil emotsioone pakub see spordiala kindlasti. Mul avanes võimalus sõita Andriiga kaasa üks katse, 3 ringi. Sain väga võimsa ja pöörase kogemuse võrra rikkamaks.

Andri Raudvat näeb sõitmas juba sel laupäeval, 27. aprillil Riias.

Andri Raudva treeningrajal oma uue autoga.

Foto: PIXOVER

Ilus punkt kevadhooajale

Mihkel Laurits

Kilingi-Nõmme suurepärasel spordihoones võttis Pärnumaa aktiiv vastu Eesti tugevamaid jõutõstjaid ja tegi seda igati hästi. Märjamaa oli ka seekord väljas kahe võistkonnaga noorteklassis ja kahe veteraniga M4 vanuseklassis, kokku kaheksa võistlejaga.

Rapla mehed varustusega jõutõstmist ei harrasta, küll aga lamades surumist, mis on ka üks kolmevõistluse ala. Seega maakonnast meile lisa ei tulnud. Kalev Kotto pühendas päeva võistlejate

abistamisele, mille eest tema le siinkohal siiras tänu.

Kõik noored võistlesid südilt ja püstitasid aladel ridamisi oma tippmarke. Võitsime noorteklassis kaks esikohta, kolm teist ja ühe kolmanda koha medali. Medalimehed on: -53 kg kehakaalus 1. Gevin Pikani-Vanatua, 165 kg; 2. Markkus Maimets, 150 kg; -66 kg: 1. Aleksander Vasiljev, 240 kg; -74 kg: 3. Germa Pikani Vanatua, 445 kg; -83 kg: 2. Markus Jago-Jaagu, 320 kg ja -93 kg: 2. Raien Karus, 370 kg kogusummaga. Noortemeeskondi oli neli ja meie

I meeskond tuli võistkondlikus arvestuses tugeva TÜ ASK järel teiseks, aga meie noorimate kolmik edestas SK Sparta võistkonda ja tuli kolmandaks. Neil on noorte ridades veel 3-5 aastat ees, samal ajal kui teistel hakkab aeg peagi täis tiksuma. Veteranide M4 vanuseklassi jõudnud Heino Maiste tegi korraliku etteaste. Ta võitis karika, tegi kõikidel aladel -74 kg kehakaalu Eesti rekordid ja need on järgmised: kükk 165 kg, lamades surumine 90 kg, jõutõmme 195 kg ning kogusumma 450 kg. Mihkel

Laurits sai kaks päeva enne võistlust treeningul trauma ja tegi võistluse kaasa kergelt, ilma spetsivarustusega. Plaan jäi täitmata, kuid viimasel alal õnnestus jõutõmbes kirja saada 200 kg, mis on -120 kg kehakaalu uus Eesti rekord. Selleks kaalu juurde võetud üldse saigi! Absoluutarvestuses mahtusid EMV kuue parima hulka meie 4 noort ja ka mõlemad veteranid. Plaanime juulis võistelda Masters klassi EM-il Rumeenias. Noortel on ees pikk võistluspaus enne sügisei varustusega tiitlivõistlusi.

SULGPALL ON SUUREPÄRANE!

Selgusid sulgpalli meistrivõistluste võitjad

Ülle Laasner,
Rapla sulgpalliklubi
Valge Hani juht

Sulgpalliklubi Valge Hani korraldab maakonna meistrivõistlusi neljandat aastat. Nii paarismängud kui ka üksikmängud peeti Sadolini spordihoones, kus on maakonna parimad tingimused sulgpallimänguks. Kokku osales maakonna meistrivõistlustel 59 inimest, mis on võrreldes eelmise aastaga lausa 21 inimese võrra suurem number. Sulgpalliharrastajaid on sel hooajal ohrtralt lisandunud, sest toimuvad ju Raplas treeneritega treeningud lausa kaks korda nädalas.

Paarismängud peeti 31. märtsil ja üksikmängud 21. aprillil. Maakonna meistrivõistlustel saab mängida kahes liigas – meistriliigas ja vähese mängukogemusega ehk rahvaliigas. Paarismängudes osales 55 sulgpallurit. Naispaarismängus tulid maakonna meistriks kolmandat aastat Mery Visnu ja Ülle Laasner, teise koha pälvisid Kaie

Nurmsalu ja Kristina Hele-nurm-Altmets ning kolmanda koha Jelena Tilk ja Lilli Laanet. Meespaarismängus olid võidukad sel aastal (vastupidiselt eelmisele aastale) Marek Jürgenson ja Margus Miller Kairo Kadarpiku ja Andrus Tam-salu ees. Kolmanda koha pälvisid Veiko Nurmsalu ja Margo Visnu.

Rahvaliigas saavutasid naispaarismängus esimese koha Triin Laub ja Maarika Nurmsoo, teise koha Rahel Tohver ja Ritve Reinumäe ning kolmanda koha Erika Pärtel ja Aive Viilop-Möis-nik. Rahvaliiga meespaarismängu võitsid Martin Maltsar ja Gunnar Rebane, teise koha saavutasid Karl Mattias Pedai ja Priit Rosen-berg ning kolmanda koha Rainer Põhjala ja Tenno Alamaa.

Segapaarismängus saavutasid maakonna meistritiitli Maret Laiv ja Martti Eerma, hõbedad Kati Remmelkoor ja Marek Jürgenson ning pronksi Kairo Kadarpi ja Kaie Nurmsalu. Rahvaliigas saavutasid esikoha Ritve Reinumäe ja Raido Galjaev,

teise koha Grete Rebane ja Gunnar Rebane ning kolmanda koha Kaili Maide ja Andres Ainsar.

Üksikmängud toimusid 21. aprillil. Osales 23 sulgpallurit. Üksikmängu mängitakse oluliselt vähem, sest see on raskem mänguliik. Maakonna meister naiste seas 2019 on esmakordselt Ülle Laasner, hõbe Kaie Nurmsalu ja pronks Anu Šapkin. Maakonna meister meestest on esimest korda Margus Miller, hõbe Kairo Kadarpi ning pronks Andres Ella. Rahvaliigas saavutas üksikmängu esikoha naiste seas Rahel Tohver, teine Elsa Pauliine Palu ja kolmas Maret Metsaäär. Meestest saavutas esikoha Tenno Alamaa, teine Janek Olop ja kolmas Andres Ainsar.

Juba 3. mail toimuvad Sadolini spordihoones teist korda Raplamaa koolinoorte sulgpalli meistrivõistlused üksikmängus. 11. mail aga on Raplamaa rahval võimalus näha Sadolini spordihoones Eesti GP finaale, kus kohale tuleb Eesti paremik – ka Raul Must!

KOOLISPORT

Jalgpalli finaaluõistlusel esindavad maakonda Kohila gümnaasiumi võistkonnad

Laine Rökk

Koolinoorte 1.-5. klassi jalgpallivõistlus peeti Kaereperes 17. aprillil. Osales 12 koolist 16 võistkonda, kokku 144 koolinoorega.

Tüdrukud

1. Kohila G I vk (Lota Bachfeldt, Iris Künnapu, Lene Künnapu, Eliset Reinumäe, Liisa Reinumäe, Marta Heinaru, Geidi Luuk, Helena Kuik, Triine Saare, Mia Abel, tr Marii Veskimäe)
2. Kohila G II vk (Saskia Lukkonen, Deisy Abel, Katarina Kurjama, Liisbet Saar, Liis Hein, Maarja Vahi, Karolina Lõhmus, Luisa Sildoja, Loore Maria Eylandt, tr Marii Veskimäe)
3. Märjamaa G (Greta Kallau, Saskia Suislep, Mia Aedmäe, Kaisa Vinogradova, Gerda Kallau, Geiri Post, Mariell Toomistu, Elis Jansen, Maribel Jakobson, Kreteliis Kiolein, õp Piret Püü)

Poisid

I grupp (koolid, kus 1.-9. klasside õpilaste arv on üle 300)

1. Kohila G I vk (Oscar Kukkur, Remi Rilos Madisson, Sven Visser, Kristofer Kabel, Ekke Pütsep, Kauri Vaarmets, Kevin Linamägi, Meiro Heinsar, Markus Kala, Miron Vetkal, Artjom Skatškov, tr Ando Meerbach)
2. Rapla KK (Ron Maasing, Sten Tammekänd, Roland Kaas, Rendo Roots, Maik Aus, Kuldar Sunni, Sebastian Zoober, õp Jaak Liivandi)
3. Rapla VK (Steven Viigand, Aron Terras, Dominick Simon, Otto Hans Mölder, Arko Pajo, Gregor Käsper, Günter Erik Nisu, Kelvin Kärp, õp Risto Ütsmüts)

II grupp (koolid, kus 1.-9. klasside õpilaste arv on alla 300)

1. Kohila MK (Kristofer Kalju, Kristofer Tigasson, Leo Kask, Martin Wallinger, Oskar Kaas, Mervin Mägi, Alexander Möttus, Hendri Seier, Uku Rudolf Veski, õp Kaido Mägi)
2. Valtu PK (Markus Anniko, Joosep Meresmaa, Taaniel Palmisto, Marko Rutšs, Henriko Vaarpuu, Martin Arro, Oliver Põldmaa, Ruuben Põldmaa, Rasmus Anniko, õp Andres Saks)
3. Kehtna PK (Robin Koort, Hugo Särev,

Mattias Kald, Ronan Kraus, Kaur Reino, Kevin Kozlov, Mauri Villig, Markus Sammel, Jesper Sildoja, Gunnar Tünder, esindaja Piret Salmiste)

III grupp (koolid, kus 1.-9. klasside õpilaste arv on alla 80 + algkoolid)

1. Valgu PK (Sven Erik Maripuu, Asko Talinurm, Daniel Bujevitš, Kairo Nasir, Rasmus Ruubel, Johannes Kikajon, Pets Joshua Kosubenko, õp Bruno Born)
2. Kabala LA-PK (Renaldo-Robin Voigt, Kristjan Laidoner, Tarmo Kivilo, Heleene Grichin, Markus Grichin, Stella-Maria Seervald, Mart Väljaots, Markus Sillavere, õp Reet Tiisaar)
3. Alu K (Mihkel Kristin, Janete Tiits, Meribell Müts, Meribel Praun, Rando Roosla, Romi Kaljumäe, Sarpedon Hüseyin Altan, Gregor Kressel, Kristofer Mihkelson, õp Virve Pärn)

Vabariigi finaaluõistlus peetakse 8. mail Viljandis, meie maakonnast tagas edasipääsu nii tüdrukute kui ka poiste arvestuses Kohila gümnaasium.

SAALIHOKI RAPLAMAA MEISTRIKS krooniti esmakordselt MontonissaPritsumehed

Siim Jõgis

Raplamaa saalihoki meistrivõistlused jõudsid lõpule laupäeval, 20. aprillil, kui Sadolini spordihoones peeti viimase vooru kohtumised. Juba varem oli teada, et Raplamaa meistritiitli võitis MontonissaPritsumehed.

Tegemist oli üsna napi esikohaga. Teise koha pälvis 2018. aasta Raplamaa meister Märjamaa SK. Need meeskonnad läksid omavahel vastamisi ka viimases voorus, kus siiski väga palju enam mängus polnud. Märjamaa SK võitis selle kohtumise veenvalt 12:4.

Raplamaa meistrivõistlused vältasid täpselt pool aastat – 21. oktoobrist 2018 kuni tänavu 20. aprillini. Selle aja jooksul peeti seitseteist mängupäeva, mis jaotati ära Sadolini spordihoone ja Paikuse spordikeskuse vahel. Osa voorusid peeti Paikusel, sest see on SHK Pärnu Bulleti kodusaal ning SHK Pärnu Bullet ja Läänemaa löid Raplamaa meistrivõistlustel kaasa eraldi arvestuses. Tegemist oli tugevate võistkondadega, kes lisasid kogu turniirile kindlasti kvaliteeti. Nimetatud eraldiarvestuses olid mõlemad n-ö välisklubid Raplamaa tiimidest paremad ning SHK Pärnu Bullet sai esimese ja

Läänemaa teise koha. Raplamaa meistrivõistluste arvestuses need meeskonnad arvesse siiski ei läinud.

MontonissaPritsumehed esindaja Tauno Sau ütles, et maakonna meistritiitli seadis meeskond endale eesmärgiks juba hooaja alguses. Eelmise aasta kevadel pidid nad Märjamaa SK ja Rapla Kepiklubi järel leppima kolmanda kohaga. Nüüd vahetati 2018. aasta pronksmedalid kulla vastu. See, et tiitel oli juba varem kindlustatud, võimaldas Sau sõnul minna vastu viimase vooru mängule pingevabalt, kuid võita oleks ikka tahtnud. Kui samad võistkonnad läksid vastamisi turniiri varasemas faasis, läks kohtumine lisajaale. Pärast viigilist normaalaega võitis 23. veebruaril toimunud kohtumise MontonissaPritsumehed skooriga 5:4.

Lisaks meistritiitlile avaldas Sau heameelt ka selle üle, et maakonnas on saalihoki kujunenud sedavõrd populaarseks, et meistrivõistlustele pannakse välja kuus meeskonda. Eriti hea meel oli tal enda sõnul selle üle, et uue võistkonnana liitus seekordsetel võistlustel Järlepa esindus.

Maakonna meistrivõistluste üks korraldaja ning Märjamaa SK mängija Toomas Jaaniste ütles, et tiitel jäi käeulatusest välja üsna napilt. Märjamaa oli maakonnas meistrivõistlustel kõige kindlama kaitsega võistkond, lastes endale visata kõige vähem väravaid (40). Seetõttu oli neil ka kõige parem väravate vahe +30. Küll aga oli tähelepanuväärne see, et

Märjamaa jäi kahel korral alla Järvakandi võistkonnale Pistleek ning seetõttu ei õnnestunud ka tiitlit kaitsta.

Raplamaa meistrivõistluste kõige resultatiivsemad mängijad olid Marek Lairand (Rapla Kepiklubi) ja Taavi Sau (MontonissaPritsumehed), kes mõlemad kogusid 37 resultatiivsuspunkti. Lairand viskas 25 väravat ja andis 12 resultatiivset söötu ning Sau viskas 24 väravat ja andis 13 resultatiivset söötu. Turniiri väärtuslikemaks mängijaks tunnistati Marek Lairand ning parimaks noormängijaks Alvar Novikov (Järvakandi Pistleek).

MontonissaPritsumehed koosseisu kuulusid: Erti Suurtalu (väravavaht), Tauno Sau, Leo Rahu, Aivo Sule, Tanel Vahter, Andrei Luige, Maksim Spetsov, Raul Aarma, Taavi Sau, Evald Saidla, Herki Runnel, Tiiu Varik Sau (liiga resultatiivseim naismängija), Marleen Arula, Andi Kuum, Romet Troost.

Foto: SIIM SOLMAN

Raplamaa meistrivõistluste turniiritabel 2018/19:

	M	V	VL	K	KL	VV	+/-	P
1. MontonissaPritsumehed	10	7	1	2	0	74:53	+21	23
2. Märjamaa SK	10	7	0	2	1	70:40	+30	22
3. Rapla Kepiklubi	10	6	0	4	0	91:63	+28	18
4. Järvakandi Pistleek	10	6	0	4	0	53:45	+8	18
5. Järlepa	10	3	0	7	0	50:88	-38	9
6. Kaitseliidu Rapla Malev	10	0	0	10	0	34:84	-50	0

Rapla Vesiroosi Kool võtab tööle EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA, KEEMIAÕPETAJA, SAKSA KEELE ÕPETAJA, IT-SPETSIALISTI.

Kandideerimiseks palume saata avaldus, elulookirjeldus ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad hiljemalt
26. maiks aadressil Viljandi mnt 69, Rapla või
vesiroos@vesiroos.edu.ee.

Info telefonil 489 0121, 489 0120 või
jaan.reimund@vesiroos.edu.ee

CHARLOT

Suurim kooli- ja kontoritarvete müüja Rapla südames!

NÄDALA HINNASADU

23.-30.aprill

100 töötooli suurtele ja väikestele

10 mudelit kontoris- ja koju

UUED TOOTED!

Töötool College 178 ratastega võrk hall	66.73	46.71
Toolimatt 90x120 cm parketile	63.95	38.37
Paberipurustaja Fellowes P-25S	49.96	34.97
Laminaator Fellowes Spectra A4	69.95	48.96
Lamineerimiskile Antistatic A4 100L	20.95	14.66
Loengutahvel Popchart TF01 70x100cm	89.95	58.48
Valge magnetahvel 80x60cm, al.raamiga	24.95	17.47
Valgetahvlimarker Edding kompl 4 värvi	4.96	3.47
Infoalus A5 läbipaistev 1-le lehele	7.40	5.18
Tahvli puhastaja magnetiga	1.30	0.91
Tahvlimagnet deVENTE 20mm 8tk pakis	1.50	0.98
Koopiapaber Zoom A4/80g/500L	3.90	2.73

LISAKS: Lamineerimine, Kõitmine, Koopiateenus, Reklaamkingitused, Käsitöö- ja kunstitarbed

CHARLOT Tallinna mnt. 22, Rapla
E-R 9-18, L 9-15, rapla@charlot.ee

Parim kingitus on
KINKEKAART

mes nõuandeteenistus
www.pikk.ee

MES nõuandeteenistuse konsulendid pakuvad pindalatoetuste ja MAK loomatoetuste taotlejatele
2. maist 17. juunini
2 tunni ulatuses TASUTA e-PRIA kasutamise juhendamist.

Palume juhendamise aeg
varakult broneerida!

Konsulent Lilia Kulli

Kuusiku 6, Rapla ja
Vajaka, Leibre küla, Märjamaa vald
5567 2261 või lilia.kulli@gmail.com

Konsulent Alvar Timmi

Kuusiku 6, Rapla
513 3983 või
alvar.timmi@gmail.com

OSTETAKSE

Vanametalli kokkuost Raplas
Järna 2. E-R 9-17, L 10-14.
Tel 5818 8986
www.rauaspetts.ee

Vanametalli kokkuost Agro-
varu territooriumil E-R 9-17, L
9-14. Tel 5860 7877,
www.feralmet.ee

metsakinnistuid ja kasvavat
metsa. Tel 502 4895;
info@pajakapuit.ee

**OÜ ETEST PR ostab põllu-
ja metsamaad. Tel 504 5215,
514 5215, info@est-land.ee**

Timberstock OÜ ostab
lehtpuuenaamusega met-
sakinnistuid ja raieõiguseid.
Küsi pakkumist tel 507 1150
timber@timberstock.ee

**vanu jalg- ja mootorrattaid,
võrre ning nende varuosi.
Ka mittekomplektsed. Sa-
muti pakuvad huvi erine-
vad vanaaegsed esemed.
Tel 508 6947**

korter Raplamaal. Korter
võiks asuda 1 korrusel ja vä-
hemalt 2 tuba. Kõik pakkumi-
sed oodatud! Tel 5836 2656

Ostan, viin ära vanad raama-
tud, mänguasjad, raadiod jm
mittevajalikku. Tel 505 4450

TÖÖPAKKUMISED

Pakun tööd EHITAJALE

lamekatuste ehitusega tegelevas ettevõttes.
Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

Ruunawere Hotell pakub täistööajaga tööd
ADMINISTRAATORILE-KLIENDITEENINDAJALE.
Tel 505 7808 Enel Mägi

P.M Trans OÜ pakub tööd CE-kategooria
AUTOJUHILE
Euroopa ja Skandinaavia suunal. Tel 502 4279

Pakume tööd **AUTOPESIJALE ja**
REMONDILUKKSEPALE Raplas,
CE-kat **AUTOJUHILE** ja Vana-Vigalas **TRAKTORISTILE**
kõlvitöödel. Tel 501 0618, 527 2580

sõidukorras sõiduauto, kaubik
või mahtuniversaal hinnaga
kuni 1300 €. Ka ilma üv-ta.
Tel 5819 0200

5567 8016
autocash.ee

**Sõidukite kokkuost (auto,
buss, veok, haagis, tehni-
ka). Tel 5567 8016**

ANNAN ÜÜRILE

1-toalise korteri Raplas.
Tel 514 2920

MITMESUGUST

**1. mail kl 9-16 LEHEKUU
LAAT Rapla kultuurima-
ja juures. Tulge ostma ja
kauplema! Info tel 580 5167,
laadakorraldus@gmail.com**

Suunan kogu oma väe Teie
tervise, suhte ja võimaluste
vaatamiseks, kui helistad tel
900 1133

TEENUS

Öhk-õhksoojuspumbad, öhk-
veesisoojuspumbad, maaküte.
Müük, paigaldus, hooldus,
remont. Tel 5330 1720
www.kulmaline.ee

RAPLAMA

VEOTEENUSED

+372 56881227

www.vedaja.ee

Veo- ja kolimisteenused.
Tel 5688 1227. www.vedaja.ee
Facebook: Veoteenus
Raplamaal

Konteinerite rent ja veoteenus.
Helista tel 511 1405, sivaau-
to2007@gmail.com

**KAARDID ENNUSTAVAD 24
H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min**

Raamatupidamine, aruanded.
Tel 505 9669,
info@holopoint.ee

Ohtlike puude langetamine. Tel
5663 2968 või 5340 2068

Rehvivahetus Rapla linnas Jür-
na tn 2. Hinnad väga soodsad.
Aeg broneeri tel 5818 8986
Hinnakiri www.rauaspetts.ee

KATUSETÖÖD (viilkatused,
lamekatused). Tel 5698 4470
AlvekoEhitus@gmail.com

Katuste ehitus (pigikatuste
paigaldus, eterniitkatuste vahe-
tus). Tel 5629 8738,
info@palmergrupp.ee

Hoonete soojustamine puiste-
villaga, teostame ka vajalikke
eeltöid. Konsultatsioon objektil
TASUTA! Puistemees OÜ, tel
501 6689, ken@puistemees.ee

Osutame vihmaveesüste-
emidega seotud teenuseid.
Valtsimismasinaga valmista-
me rennid otse Teie objektile,
puuduvad liitekohad. Tel 527
1059, info@vihmaveerennid.
ee, www.vihmaveerennid.ee

Kaevetööd 3,2 t ekskavaatoriga
ja kallurveod (6 t kandevõime
ja kolme külge kallutav). Tel
5610 3200, info@svenser.ee.
FB: Svenser OÜ

Suuremad ja väiksemad ehi-
tustööd. Ehitus ja remont Sinu
koju. Tel 5668 3421

Viljapuude ja hekkide kevadine
hooldusloikus. Tel 554 7270
http://www.usin.eu

Korstnapühkimise tööd. Kütte-
seadmete hooldus ja remont.
Töödele garantii ja akt.
Tel 5645 0529

Tantsumuusika ühemehehän-
dilt. Öhtu juhtimine.
Tel 514 9885

Hekkide lõikamine, trimmerda-
mine, muru niitmine, haljastus-
tööd. Tel 5663 8280
alehter@hot.ee

LASER- ja KUPUTERAAPIA.
Tel 5689 1193, koduvisiit.
FB:laser- ja kuputeraapia,
peep73@hotmail.ee

KORSTNAPÜHKIJA. Tel 5333
0556 korstnahoodus@mail.ee

Katuste kõrgsurvepesu ja
värvimine (plekk, kivi, eterniit).
Fassaadi survepesu ja värvimi-
ne. Tänavakivide puhastus.
Tel 5624 1509 Andres

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb toorest
leppa ja sangleppa 30, 33,
38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5
rm. Tel 5373 7294

Rapla Kütteäris puitbriketti
(hele, tume) al 180 €, pelletid
6 ja 8 mm al 200 €, kamina-
puid võrkkotis ja turbabriketti.
Raplamaal al 1/2 alusest vedu
tasuta. Tel 5563 6856 www.
kuttetari.ee

lõhutud toores lehtpuu, hind
al 38 €; metsakuiv okaspuu al
40 €. Laotud puude tarne 10
ja 15 rm autoga. Tel 521 1377

Lõhutud ja saetud lepa kütte-
puud nii lahtiselt kui võrkkotis.
Müüme ka puitbriketti. Vedu.
Tel 516 6305

kuivad küttepuid, lahtiselt ja
võrgus. Tel 503 6941

Otse tootjalt pakitud kandiline
puitbrikett al 170 €, turba-
brikett al 130 €, 6 ja 8 mm
pellet al 205 €, kivisüsi 25 kg
kotis ja 235 €/t, klotsid võrgus
2,5 €. Vedu tasuta alates 2.
alusest. Tel 506 8501

40 L võrkkottides kaminapuid
(kask 3.30 €, lepp 3.00 €),
alustel puitbriketti (960 kg 185
€ ja 8 mm pelletit (975 kg 201
€). Tel 523 8503, 433 3130.
Vedu

lõhutud küttepuid. Küsi meie
pakkumist! Minu Küte.
Tel 600 6613, 5197 1066

ehituslikku saematerjali,
servamata lauda, lepalauda,
terrassi-, voodri- ja põran-
dalauda. Pikkused 3 - 6 m.
Laudade värvimine. Vedu
tasuta. Tel 528 2268

saunaahjusid, kaminaid, pliite.
Soodsalt. Tel 505 4355

suitsuvorsti ja maasinki väike-
hulgi, kohaletoomisega. Info
tel 5196 2628 või 5351 7414

soodsa hinnaga talusealiha.
Vajadusel tükeldame. Info tel
5196 2628, 5354 3002

Tapamaja müüb emise lihake-
hasid kohaletoomisega.
Info tel 5351 7414

maja Märjamaal. Hind 39 000
€. Tel 5648 6166

remonti vajav korter Raplas
Piiri tänaval (5/5).
Tel 5665 0296

Haideaias (Kaerepere) on
müügil viljapuud ja marja-
põõsad, ilupuud ja -põõsad,
okaspuud, püsililled, männi-
kooremultš ja kasvuturvas.
Oleme avatud E - R 9-18, L
9-15, P suletud. Tel 527 9031
ja Facebook.

või vahetada 1-toal krt Rap-
las. KIIRE! Tel 5682 5993

Raplamaarent

Raplamaarendi eesmärk
on pakkuda kvaliteetset
ja taskukohast renditeenust.

Meilt saad rentida:

- Sõiduautosid, väikebusse,
kaubikuid ning haagiseid
- Äri- ja laopinda Märjamaal
ja Kohilas
- Ehituseks vajaminevat
(tellingud, käärtõstuk jpm)

info@raplamaarent.ee Tel. +372 5555 5388

www.raplamaarent.ee

Sügav kaastunne omastele

JAAN METSSALU

kaotuse puhul.

Perekond Kusmin

*Mõni hetk on elus
valusam kui teine,
mõni hetk on kohe
väga-väga valus.*
(Jaan Tätte)

Südamlik kaastunne
omastele

JAAN METSSALU

kaotuse puhul.

Tõnis Blank

*Üks tee on lõpuni
käidud,
üks süda
on vaikinud...*

Südamlik kaastunne
Rein Kurrelile

EMA

surma puhul.

Rapla Kesklinna Kool

*Rahu ja vaikus on teiega,
helge mälestus jääb meiega...*

Kallist ema
SALME SANDERIT
23. IV 1919 – 28. III 2003
100. sünniaastapäeval

ja kallist isa
ALEKSANDER SANDERIT
23. IV 1916 – 3. VI 1993
103. sünniaastapäeval
mälestavad lapsed peredega.

Kallist õde, abikaasat, ema ja vanaema
MARIS JÕESTET
25. II 1952 – 22. IV 2008
mälestavad 11. surma-aastapäeval
õed, vend, lesk ja lapsed peredega

Avaldame kaastunnet
Ülle Ermile
VENNA
surma puhul.

Järvakandi Puidutehase
töötajad

Sügav kaastunne
lähedastele ja
kolleegidele

JAAN METSSALU

surma puhul.

Mivo Ehituse OÜ

*Elu on laul,
on habras ta viis,
heliseb hetk ja
katkeb siis...*

Südamlik kaastunne
Stevele perega

ÄIA, ISA ja VANAISA

kaotuse puhul.

Thalia LV OÜ kollektiiv

*Tuul puude ladvus tasa
kiigub,
me vaikselt leinas
langetame pea...*

Armas Ulvi!
Siiras kaastunne.

Juuru keskkooli 14. lend
ja klassijuhataja

*Ei tulek ega minek
pole meie teha,
vaid see,
mis sinna vahele jääb,
on elavate mäletada...*

Mälestame toredat
töökaaslast ja sõpra

ANNE SOOMET.

Südamlik kaastunne
lähedastele.

Perekonnad Tiimus ja
Vessart

Tunneme kaasa
poegadele Reinule ja
Mardile ema

MARTA KURRELI

surma puhul.

Tammemäe tänava
13, 15 ja 17 naabrid

Armas Jüri!
Oleme südames sinu
ja su perega
ning tunneme kaasa kalli
isa

JAAN METSSALU

kaotuse puhul.

Cätlin, Kelly, Grete, Maris,
Marje, Rika ja Triin

Mälestame

JAAN METSSALU.

Sügav kaastunne
omastele.

Valimisliit Ühinenud
Kogukond

*Jäi tühjaks
koduõu ja tuba...*

Lahkus

JAAN METSSALU.
Jääb mälestus inimesest,
kes oskas elada tõelist elu,
elades ka teistele.
Südamlik kaastunne
omastele.

Maret Saatus

Meie kaastunne klassivend
Jaan Luksepale abikaasa

MARIANNE LUKSEPA
(sünd Pallonen)
22. III 1957 - 15. IV 2019

lahkumise puhul.
Südamlik kaastunne
lastele ja lastelastele.

Klassikaaslased Rapla
Keskooli 1974.a lennust

*Küsi tuulelt,
kuhu ma lähen,
teadke, et päiksena
kaitsma jään teid.
Linnuna lendan
ja mõne tähe õhtuti
süütan,
mis ühendab meid...*

Kallis Marju!

Avaldame sügavat
kaastunnet.

Klassiõed Triin,
Kethrin ja Ave

*Iga lahkumine on raske,
iga teelesaatmine kurb...*

Mälestame lugupeetud ja
austatud töödandjat,
Rapla Bussipark OÜ
omanikku ja tegevjuhti

JAAN METSSALU.

Avaldame kaastunnet
omastele.

Endised töötajad
reisijateveost

*Tunde tasa lööb aegade kell,
hinge mälestus jääb soe ja hell...*

Mälestame heasüdamlikku,
alati vastutulelikku ja hoolivat koostööpartnerit,
Rapla Bussipargi juhti

JAAN METSSALU.

Südamlik kaastunne perekonnale ja lähedastele.

Alu Kooli õpetajad ja Ülle Riisalu

*Ei tulek ega minek
ole meie endi teha,
vaid see,
mis sinna vahele jääb,
see on elavate
mäletada...*

Mälestame

JAAN METSSALU

ja avaldame kaastunnet
lähedastele.

Perekond Tammar

Mälestame kauaaegset
kooli nõunike kogu
liiget ja kutsehariduse
edendajat

JAAN METSSALU.

Avaldame kaastunnet
lähedastele.

Kehtna
Kutsehariduskeskus

*On igäiheel üks
ja ainus tee,
kui aeg on otsas,
tuleb minna ära.
Maapealseid lohutamas
Linnutee,
sealt kumab hinge
mälestuste sära...*

Südamlik kaastunne
Marjule kalli isa

JAAN METSSALU

kaotuse puhul.

Sõbrad Järlepa
Hoovikoorist

Sügava kurbusega
jääme mälestama
ideederikast kaaslast

JAAN METSSALU.

Avaldame kaastunnet
lähedastele.

Rapla Haridusselts
Rapla Kultuurikeskus

*Aeg mure ja leina
kergemaks muudab.
Meeldivat mälestust
aeg võtta ei suuda...*

JAAN METSSALU

Südamlik kaastunne
lahkunu omastele,
sõpradele, töökaaslastele.

Teatriühiskülastustel
osalejad

KINO

MÄRJAMAA HELK
„Stockholm” (USA, alla 14aastastele keelatud)
24. aprill kl 17, 19
25. aprill kl 21.30
„Ott Tänak – The Movie” (Eesti dokfilm)
24. aprill kl 21
„Imedepark” (USA-Hispaania 3D joonisfilm, eesti keeles)
25. aprill kl 16.30
„Tõde ja õigus” (Eesti)
25. aprill kl 18.30
„Väike preili Dolittle” (Saksamaa, eesti keeles)
26. aprill kl 16
28. aprill kl 14
30. aprill kl 15
„Tasujad: Lõppmäng” (USA)
26. aprill kl 18, 21.15
28. aprill kl 18.10, 21.20
29. aprill kl 21
„Kolm sammu sinuni” (USA)
28. aprill kl 16
30. aprill kl 17
„Puhas kui lumi” (Prantsusmaa-Belgia)
29. aprill kl 17, 19
30. aprill kl 19.10, 21

RAPLA KINO
“Kuidas taltsutada lohet 3” (USA 3D joonisfilm)
24. aprill kl 12
“Minuscule. Mutukad: seiklus Kariibidel” (Prantsusmaa-Hiina joonisfilm)
24. aprill kl 14
“Roheline raamat” (USA)
24. aprill kl 17.30
28. aprill kl 16
“Kolm sammu sinuni” (USA)
24. aprill kl 20
“Kuninganna corgi” (Belgia joonisfilm)
26. aprill kl 13
28. aprill kl 11
“Uju või upu” (Belgia-Prantsusmaa)
26. aprill kl 17.30
“Täht on sündinud” (USA)
26. aprill kl 20
“Tõde ja õigus” (Eesti)
28. aprill kl 13

JÄRVAKANDI KULTUURIHALL
“Kapten Morten lollide laeval” (Eesti joonisfilm)
28. aprill kl 16

RAPLAMAA KAASAEGSE KUNSTI KESKUS
Saksa kevade filmiõhtu: Paula Modersohn-Beckeri looming (ingliskeelsed subtiitrid)
26. aprill kl 18

TEATER

„Neljanda seina taga”. Sander Õigus, Comedy Estonia
Märjamaa rahvamaja, 26. aprill kl 20

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992”
Püsiväljapanek “136 aastat Järvakandi klaasitööstust”
“Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuseumi kogudest”
Muuseum avatud K, N, R 11-18, L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM
Ungari rahvusraamatukogu näitus „Soli Deo Gloria ehk viis sajandit reformatsiooni Ungaris”
Püsinäitus “Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda”
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM
Näitus “Sammudes Eesti Vabariiki” (näitusesaalis)
Näitus „Sangarlik Saalistete suguvõsa”

Püsinäitus “Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu”
Avatud E-R kl 10-17, L-P tellimisel

HAGERI MUUSEUM
Püsinäitused “Maa-apteek”, “Kihelkonnakeskus Hageri” (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, muul ajal kokkuleppel
tel 5648 3828

MITMESUGUST

Lugemisprogramm „Loeme koos” kuni 8-aastaste lastele koos vanematega
Märjamaa raamatukogu, kuni 31. mai

Kehtna valla konverents “Ühe päeva ülikool”
Järvakandi kultuurihall, 24. aprill kl 10

Tunne Kelami kõnede ja kirjutiste kogumiku “Isamaa tõde hoieldes” esitus
Rapla keskraamatukogu, 24. aprill kl 17.30

12. vabariiklik erivajadustega inimeste teatripäev
Vana-Vigala rahvamaja, 25. aprill kl 10

TEKO noorte kokkade roadshow
Kuimetsa rahvamaja, 25. aprill kl 13

Arvo Valtoni raamatute “Selgeltnägija ja muid mõistujutte” ja “Kes viimasena naerab, naerab üksinda” esitus
Märjamaa raamatukogu, 25. aprill kl 17.30

Kohvikuõhtu, külas Hendrik Relve
Kaiu rahvamaja, 25. aprill kl 18

Doonoripäev
Rapla kultuurikeskus, 26. aprill kl 10-14

Kohila südamepäev
Kohila spordikompleks, 27. aprill kl 11-15

Kohtumine elukutselise tantsijaga: tippbaleriin Eve Andre-Tuga
Vana-Vigala rahvamaja, 27. aprill kl 18

Šamaan Evald ja teised Eesti parimad selgeltnägijad
Juuru rahvamaja, 27. aprill kl 18

Tantsuõhtu ansambliga Kahur ja Roos
Valgu põhikool, 27. aprill kl 20.30

Südamekuu matk Harjumaal
28. aprill. Buss väljub Raplast kl 9, Juurust kl 9.15, Kaiust 9.25, Kuimetsast 9.35

Treeningtund-kehakuul tunnustatud tantsuõpetaja Tiit Pärnitsaga
Vana-Vigala rahvamaja, 28. aprill kl 12

Endise Vigala (Teenuse) segakoori lauljate kokkusaamine
Teenuse mõis, 28. aprill kl 12

Lia Kanguri kunstinäituse lõpetamine
Raikküla kultuurikeskus, 28. aprill kl 14

Rahvusvahelise tantsupäeva tähistamine
Rapla keskraamatukogu fuajee, 29. aprill kl 12.45
Kohila spordikompleks, 29. aprill kl 19
Märjamaa rahvamaja õuel, 29. aprill kl 18.55
Juuru rahvamaja, 29. aprill kl 18.30

Suur volbritrall
Kehtna (kogunemine Kehtna klubi juures), 30. aprill kl 15

Helirännak
Rapla Elujõu keskus, 1. mai kl 19

Kristiina Ehini ja Silver Sepa luule- ja lauludeõhtu
TaevaniMaani Meistrikoda (Rapla, Tallinna mnt 15a), 26. aprill kl 19

NÄITUS

Fotonäitus “Laulu- ja tantsupeo ootuses”
Järvakandi kultuurihall

Imeline kunstimaailm müntidel
Kena kevade on käes (kevadpühad vanadel postkaartidel)
Kehtna raamatukogu

Helerin Väroneni amigurumi tehnikas käsitöömänguasjade näitus „Väikesed sõbrad” (vitriinides, kuni 30. aprill)
Lembe Maria Sihvre nukunäitus „Titetegu” (lasteosakonnas, kuni 30. aprill)
Greesi Desiree Langovitsi fotonäitus „HipstaLOVE” (näitusesaalis)
Kohila raamatukogu

Kohila mõisakooli õpilastööde näitus
Kohila tornigalerii (Viljandi mnt 1), näitus avatud kiriku lahtioleku aegadel

Kohila koolituskeskuse kunstikooli õpilaste näitus „Eile nägin ma Eestimaad”
Kohila vallamaja

Ilon Wiklandi nimelise noore kunstniku preemiakonkursile laekunud tööd (lastekogus)
Riigiarhiivi näitus „Pildirindel ehk Teise maailmasõja aegsed naljad ja karikatuurid mõlemalt poolt rindejoont”
Meie kodu lugu kirjanduses (kodulootoas)
1558-1710 Rootsi aeg: sepised, keraamika, rahad, klaas
Märjamaa valla raamatukogu

Viive Noore graafikanäitus „Armastuse puu”
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Elo Seiko loodusfotode näitus „Hetk pildis”
Juuru rahvamaja

Tiina Ojaste maalinäitus „Algeis” (saalis)
Näitus “Eesti kaunimad raamatud 2018” (vitriinis)
Eesti Piibliseltsi näitus „Pühakiri – käsikirjast emakeelse Piibli” (fuajee seinal)
Rapla keskraamatukogu

Saksa kunstnike näitus „Me oleme kohal”: Wolfgang Tietze (maal), Daniela Melzig (klaasitrükk), Kristin Meyer (installatsioon)
Raplamaa Kaasaegse Kunsti Keskus, kuni 28. aprill

KONTSERT

Jazzkaar Raplas: Mai Leisz Group feat. Greg Leiz (Eesti-USA-Rootsi)
Rapla kultuurikeskus, 25. aprill kl 19

Keerulinnu kevadkontsert. Esinevad Rapla noorte tantsurühmad Riho Pohla juhendamisel
Rapla kultuurikeskuse blackbox, 27. aprill kl 17

Heategevuslik kevadõhtu. Laval ansamblid Respekt, Toomus jt
Rapla kultuurikeskus, 27. aprill kl 19

Valgu rahvamaja kevadkontsert
Valgu põhikool, 27. aprill kl 19

KOOLITUS/LOENG

Täna räägime tervisest
Kivi-Vigala haruraamatukogu, 24. aprill kl 11

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee.
Tel 489 2130. Järgmine "KUUH MINNA" ilmub 2. mai lehes.

Komöödia, mis jõuab esikust kaugemale

Rakvere Teatri kodumaine komöödia „Astuge edasi!” on pannud saalid rõkkama Rakveres ja Rannus, Võrus ja Valgas. Kolmapäeval, 8. mail kell 19 etendub „Astuge edasi!” lõpuks ka Järvakandi kultuurihallis. Autor ja lavastaja Erki Aule otsis lavastamiseks komöödiat, mis oleks lihtne, puudutaks inimlikke teemasid ja oleks algupärane, ning lõpuks jäigi ta ainsaks võimaluseks tekst ise valmis kirjutada. Nagu ikka, saab keeruline lugu alguse vaid ühest seigast: vanaproua Asta kutsub endale remondi-

Miks valida oma külale külavanem?
Kuimetsa rahvamaja, 25. aprill kl 19

Koolitus lapsevanematele: „Lapsest areneb inimene – kas ja kuidas?”
Märjamaa rahvamaja, 30. aprill kl 17

SPORT

Väikesed karikavõistlused jalgpallis: Märjamaa Kompanii vs Viimsi JK II
Märjamaa gümnaasiumi staadion, 25. aprill kl 19

PU18-klassi Eesti MV korvpallis: Rapla Korvpallikool vs KA Tallinna Kalev/TSK
Rapla, Sadolini spordihoone, 26. aprill kl 18

II liiga lõuna/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK vs JK Tallinna Kalev III
Rapla Kesklinna kooli staadion, 26. aprill kl 19

Ennu Soodla XXIX mälestusvõistlused lauatennises
Alu spordihoone, 27. aprill kl 10

Eesti noorte MV iluvõimlemises
Rapla, Sadolini spordihoone, 27.-28. aprill kl 10

Oliver Puri XVI mälestusvõistlus vibuspordis
Järvakandi, 27. aprill

Tervisepäev “Hei, mees!”
Märjamaa rahvamaja, 27. aprill kl 12

Raplamaa MV ja Rapla SVK MV murdmaajooksus
Järvakandi terviserada, 28. aprill kl 12

KoMo I etapp ja maakonna MV rattaspordis: MNT eraldistart
Karitsa, 28. aprill kl 12

Rapla 24. Jüriöö jooks
Rapla Kesklinna kooli staadion (start), 30. aprill kl 19

KoMo II etapp ja maakonna MV rattaspordis: MTB XCO paaristeade
Pirgu terviserada, 1. mai kl 12

Järvakandi heidete päev
Järvakandi, 1. mai kl 11

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDLAEENA KIRIK
Armulauaga jumalateenistus
28. aprill kl 12
Tallinna Kaarli koguduse kontsertkoor ja kammerkoor Canorus esitavad Toomas Trassi "Orelisümfoonia psalmidega" ja vaimuliku muusika klassikat. Dirigendid Piret Aidulo ja Pärtel Toompere
28. aprill kl 17

EELK KEHTNA PEETRI KIRIK
Armulauaga jumalateenistus
28. aprill kl 15

mehe ja kavatseb ise samaks ajaks maale sõita. Remondimees Jaanus otsustab kasutada juhust ning tellib prostituudi. Sellega aga seiklused alles algavad, sest nagu komöödias ikka, ei lähe kunagi kõik nii, nagu planeeritud. Pihta hakkab hoopis suuremat sorti segadus värvikate külaliste, uste paugutamise ja vael ajal vales kohas viibimisega. Lavastuses mängivad Madis Mäeorg, Helgi Annast, Indrek Apinis, Jaune Kimmel, Silja Miks, Peeter Rästas ja Tarmo Tagamets.

NELJAPÄEV 25.04	REEDE 26.04	LAUPÄEV 27.04	PÜHAPÄEV 28.04	ESMASPÄEV 29.04	TEISPÄEV 30.04	KOLMAPÄEV 1.05
ETV 06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kallis kodu 09.55 Terevisioon* 12.10 Prillitoos (S)* 13.05 Tähendamisi* 13.10 Esimene stuudio* 13.35 Pealtnägija* 14.25 Islandi taluköök 14.55 Osoon (S)* 15.20 Maahommiku lood. Võhu juustuvabrik (ETV 2018) 15.35 Eurovisiooni laulud 2019 16.05 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1989) 16.30 Eesti mäng (Eesti 2017) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 2005) 17.35 Draamasari Kallis kodu 18.25 Laulu lugu. Väike orkester (2013) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 OP+ 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Esimene stuudio 22.05 Uudishimu tippkeskus 22.35 Dokfilm Sinine Kõrb (2012) 23.35 Ringvaade* 00.35 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1989)* 01.04 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kallis kodu 09.55 Terevisioon* 12.10 Reis ümber Eesti (ETV 2018) 13.10 Esimene stuudio* 13.30 OP+* 14.30 Elu nagu filmis? Subjektivne objektiv 15.00 Maahommiku lood. Ranna Rantšo (ETV 2018) 15.15 Draamasari Durrellid 16.00 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1989) 16.30 Riigimehed. Riigimeeste manifest (Eesti 2013) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (2005) 17.35 Draamasari Kallis kodu 18.20 Laulu lugu. Alice (2013) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Riigikogu 100. Eestimaa hääled 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Krimireede Foyle'i sõda. Rünnakuplaan 23.15 Pealtnägija* 00.05 Ringvaade* 01.05 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1989)* 01.33 ERR.ee uudised	07.30 Ringvaade* 08.30 Puna-ne sekund. Kiiruse ületamine (Eesti 2017) 09.00 Uudishimu tippkeskus 09.30 Draamasari Önne 13 (S)* 10.00 Maahommik 10.45 Iseolemine. Jari* 11.15 Pealtnägija (S)* 12.05 Riigikogu 100. Eesti-maa hääled* 13.05 Dokfilm Kuidas ma Aafrikat päästsin (Eesti 2014) 14.25 Önnelind flamingo 15.35 Kriminaalsari Inspektor George Gently. Vabanenud Gently 17.05 Islandi taluköök 17.35 Loodusdokk Aia salaelu 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Loomade ebatavalised sõbrad 19.30 Rakett 69. Krüptograafia 20.00 Eurovisiooni laulud 2019 20.30 Draamasari Önne 13 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Draamasari Poldark(Inglise 2018) 22.35 Mängufilm Härra Turner 01.00 Kriminaalsari McMaffia 02.03 ERR.ee uudised	07.30 Osoon 07.55 Nutikad taimed. Urmas Laansoo 08.05 Loodusdokk Aia salaelu 09.00 Tähendamisi 09.05 Prillitoos (S) 10.00 Hommik Anuga 11.15 Tööriibikud 11.45 Doksari Imeline maailm 12.25 Loomade ebatavalised sõbrad 13.10 Poldark 14.10 Foyle'i sõda. Rünnakuplaan 15.45 Vana aja asjad. Võistlussport 16.00 Jäähoki MM I divisjon. Eesti – Ru-meenia 17.15 Uue aja asjad. Autod ja teed 17.30 Žiguliga Baltimaades 18.00 Komöödiasari ENSV. Putš ja pulmad 18.30 AK 18.45 Vabadussõja lugu. Saagu rahu 19.25 Minu laulupidu. David 19.50 Iseolemine. Eiko 20.00 Emma 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.40 Sport. Sport 22.00 McMaffia 23.00 Inspektor George Gently. Vabanenud Gently 00.30 Riigimehed 01.02 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kallis kodu (Home Fires, Inglise 2015)* 09.55 Terevisioon* 12.10 Maahommik* 12.55 Aja jälg kivis. Meie raadiomajad (ETV 2015) 13.35 Mängufilm Härra Turner (Mr. Turner, USA 2014)* 16.00 Komöödiasari Allo Allo! (1989) 16.25 Eesti mäng (Eesti 2017) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 (Eesti 2005) 17.35 Draamasari Kallis kodu (Home Fires, Inglise 2015) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Komöödiasari ENSV. Putš ja pulmad 20.30 Osoon (S) 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Välisilm 22.15 Välisilma dokk Euroopa - kümme aastat segadusi (Inside Europe, Inglise 2019) 23.15 Tööriibikud* 23.45 Ringvaade* 00.45 Komöödiasari Allo Allo! (Inglise 1989)* 01.13 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 09.05 Draamasari Kallis kodu 1, 6/6 (Home Fires, Inglise 2015)* 09.55 Terevisioon* 12.10 Hommik Anuga (S)* 13.25 Rakett 69 9. Krüptograafia* 13.55 Välisilm* 14.30 Tööriibikud* 15.05 Draamasari Emma, 1/4 (Inglise 2009)* 16.00 Komöödiasari Allo Allo! 6 (Inglise 1989) 16.30 Eesti mäng, 15/27 (Eesti 2017) 17.00 Aktuaalne kaamera 17.05 Draamasari Önne 13 12 (Eesti 2005) 17.35 Draamasari Kallis kodu 2, 1/6 (Home Fires, Inglise 2016) 18.30 Aktuaalne kaamera 19.00 Ringvaade 20.00 Suud puhtaks 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.30 Sport 21.40 Esimene stuudio 22.05 Draamasari Durrellid 4, 3/6 (The Durrells, Inglise 2019) 22.50 Plekktrumm* 23.35 Ringvaade* 00.35 Komöödiasari Allo Allo! 6 (Inglise 1989)* 01.04 ERR.ee uudised	07.00 Eesti lood. Vanad kalad 07.30 Koko – gorilla, kes räägib inimestega 08.25 Maahommik 09.10 Kallis kodu 10.00 Ringvaate eri. Reikop sööb 10.30 Tõde ja õigus. Filmi lugu 11.30 Siin me oleme! 12.35 10 aastat Eesti Laulu 13.25 Vabadussõja lugu 14.00 Suud puhtaks* 15.00 Kuus peatust Eestimaal 16.00 Allo Allo! 16.30 Eesti mäng 16.55 Loodusepäev Osooni-ga. Valdur Mikita 17.05 Önne 13 17.35 Kallis kodu 18.25 Laulu lugu 18.30 AK 18.45 Vahur Kersna vestlus Dr Adik Leviniga 19.15 Tööriibikud 20.00 Olav Ehala 20.05 Pealtnägija 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport 21.25 Mäed, mida polnud 22.45 Märt Avandi ja Ott Sepa lauluvõistlus "Pean saama Eurovisioonile, muidu suren 2010" 23.50 Allo Allo! 00.15 Eurovisiooni laulud 2019 00.43 ERR.ee uudised
ETV 2						
07.00 Lastesaated 09.00 Vennad Lõvisüdamed 10.45 Ringvaade* 11.45 Eesti mäng 12.15 Saladuslik Aafrika 12.45 Ajavaod 13.15 Päike on hea laps 13.55 Lota kolib kodust ära 15.15 Muusikal! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Sammalhammas, kus sa oled? 16.40 Robin Hood 16.55 Zou 17.05 Vikerkaare Rubiin 17.20 Väike printsess 17.30 Indiaanipoiss Yakari 17.40 Kollikool 17.50 Pörsas Peppa 17.55 Molang 18.00 Lastetuba 18.10 Ma olen hirmus mutukas 18.15 Lammass Shaun 18.20 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (viipek) 19.30 Saladuslik Aafrika 20.00 AegRuum 20.50 Minu Noarootsi 21.00 Möistlik või mõttetu 21.30 Võõramaalane 23.20 dok Olete Listereid näinud? 00.45 Möistlik või mõttetu 01.21 ERR.ee uudised	07.00 Lastesaated 08.50 Kollikool 08.55 Ma olen hirmus mutukas 09.00 Röövlitütar Ronja 11.00 Ringvaade* 12.00 Eesti mäng 12.30 Saladuslik Aafrika 13.00 Ajavaod 13.30 Vennad Lõvisüdamed 15.15 Muusikal! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Sammalhammas 16.40 Robin Hood 16.55 Zou 17.05 Vikerkaare Rubiin 17.20 Väike printsess 17.30 Indiaanipoiss Yakari 17.40 Jeti lood 17.50 Pörsas Peppa 17.55 Molang 18.00 Lastetuba 18.10 Mis? Miks? Kuidas? 18.20 Kasper ja Emma uued lood 18.35 Mina ja Miia 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (viipek) 19.30 Saladuslik Aafrika 20.00 AegRuum 20.50 Minu Noarootsi 21.00 Möistlik või mõttetu 21.30 Võõramaalane 23.20 dok Olete Listereid näinud? 00.45 Möistlik või mõttetu 01.21 ERR.ee uudised	07.30 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 07.50 Indiaanipoiss Yakari 08.15 Mesitar 08.25 Kasper ja Emma uued lood 08.35 Mina ja Miia 09.00 Operatsioon Ai 09.30 Märka märki 09.35 Une-Matid 09.45 Naerata, söber 10.00 Džung-liraamatu safari 10.10 Väike printsess 10.20 Säde 10.35 Uus Tase 11.00 Charlie Chaplini laulud 11.50 Väikemees 12.40 Suurlinna tuled 14.05 Moodsad ajad 15.30 Maahommiku lood 15.45 Noor meister 16.15 Koolitants 2019 17.00 Elias ja sügaviku saladus 18.10 Väike printsess 18.20 Lammass Shaun 18.30 Nõialuud ja kõik muud 19.00 Uus Tase 19.25 AK (vk) 19.30 Elu allpool nulli 20.15 Noor meister 20.45 Ret-rokraan 21.30 Meelte sagedus Amazonases 22.00 Tuhast tõiunud Tokyo 22.45 Mf Suur diktaator 23.30 Mf Paradiis 01.48 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.30 Toredate Asjade saar 08.40 Väike printsess 08.50 Meistrimehed Pat ja Mat 09.00 Elias ja sügaviku saladus 10.10 Väike printsess 10.35 Uus Tase 11.00 AegRuum 11.45 Plekktrumm* 12.30 Zaha Hadid, arhitekt, meistriteos 13.25 Meie Aja Kunst. Jaanus Samma 13.55 Heureka 14.20 Meie inimesed. Kristjan 14.50 Jalgpalli Premium Liiga. Tallinna FCI Levadia – Tallinna FC Flora 17.40 Koolitants 2019 17.45 Märka märki 17.50 Lammass Shaun 18.00 Autoralli MM. Argentiina ralli Power Stage 19.30 AK (viipekeeles) 19.35 Teemaõhtu. Leida Rammo 95. Täheleht 20.50 Eesti lood. August välja! 21.20 Noor pensionär 22.40 Ela sajani. Leida Rammo 23.10 Kommentaare Eesti filmile 23.30 Põrgupõhja uus Vanapagan 01.11 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.25 Zou 07.35 Vikerkaare Rubiin 07.50 Indiaanipoiss Yakari 08.00 Pörsas Peppa 08.05 Mis? Miks? Kuidas? 08.15 Siimuke 08.20 Molang 08.25 Mina ja Miia 08.50 Jeti lood 09.00 Ringvaade* 10.00 Noor meister 10.30 Meie inimesed. Viljar 10.55 Ajavaod 11.25 Retrokraan 12.02 ERR.ee uudised 15.15 Muusikal! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Sammalhammas 16.40 Robin Hood 16.55 Zou 17.05 Vikerkaare Rubiin 17.20 Väike printsess 17.30 Indiaanipoiss Yakari 17.40 Kollikool 17.50 Pörsas Peppa 17.55 Molang 18.00 Lastetuba 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (vk) 19.35 Jäähoki MM I divisjon. Eesti – Holland 21.30 Plekktrumm 22.15 Meelte sagedus Amazonases 22.45 Võõramaalane 00.38 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.35 Indiaanipoiss Yakari 08.45 Pörsas Peppa 08.50 Kollikool 09.00 Ringvaade* 10.00 Eesti mäng 10.30 Eesti lood 10.55 Ajavaod 11.25 Kommentaare Eesti filmile 11.50 Põrgupõhja uus Vanapagan 13.27 ERR.ee uudised 15.15 Muusikal! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Sammalhammas, kus sa oled? 16.40 Robin Hood 16.55 Zou 17.05 Vikerkaare Rubiin 17.20 Väike printsess 17.30 Indiaanipoiss Yakari 17.45 Nõialuud ja kõik muud 18.10 Karbist välja! 18.15 Lammass Shaun 18.20 Geronimo Stiltoni lood 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (vk) 19.30 Saladuslik Aafrika 20.00 Sinine planeet II 21.00 Möistlik või mõttetu 21.30 OP+* 22.30 dokkaader Ettevõtja 23.40 Westworld 00.40 Möistlik või mõttetu 01.12 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.30 Nõialuud ja kõik muud 09.00 Väike nõid 10.05 Ringvaade* 11.05 Eesti mäng 11.30 Saladuslik Aafrika 12.00 Ajavaod 12.30 Leida Rammo 13.45 Noor pensionär 15.05 Üks tegu 15.15 Muusikal! 15.50 Rambipalavik 16.15 NOVA* 16.30 Sammalhammas, kus sa oled? 16.40 Robin Hood 16.55 Väike printsess 17.05 Indiaanipoiss Yakari 17.20 Buratino tegutseb jälle 17.50 Pörsas Peppa 18.00 Toredate Asjade saar 18.05 Must ja valge koer 18.15 Lammass Shaun 18.20 Geronimo Stiltoni lõbusad lood 18.45 NOVA 19.00 Rambipalavik 19.25 AK (vk) 19.30 Saladuslik Aafrika 20.00 Cannes, vabaduse festival 21.00 Möistlik või mõttetu 21.30 Maailma kino Järelkujutis 23.05 Iraan: kõik on keelatud 00.00 Möistlik või mõttetu 00.34 ERR.ee uudised
KANAL 2						
06.07 Super 4 06.20 Sonic Boom 06.32 Astrotobeloogia 06.35 Zak Storm 07.00 Alvin ja koopaoravad 07.15 Pöörased jänessed 07.37 Astrotobeloogia 07.40 Animafilm Kastitrollid 09.30 Põrgulikud köögid 10.30 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil 12.00 Stileto vendeta 13.00 Pilvede all. Erik on ootamatus olukorras ega leia kusagilt abi. 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Toscana kirk 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.00 Põrgulikud köögid 19.00 Reporter 20.00 Kodutunne 21.00 Öhtu! 22.00 Mf Taevas on päriselt olemas 00.00 Inga Lindström. Tantsi minuga 01.40 NCIS Los Angeles. Pangarööv 02.25 Müstilised lood 03.15 Reporter* 04.05 Küladetekiivid. Täpne lask 04.50 Tuvikesed. Pruudita söber	06.07 Super 4 06.20 Sonic Boom 06.32 Astrotobeloogia 06.35 Zak Storm 07.00 Alvin ja koopaoravad 07.25 Pöörased jänessed 07.47 Astrotobeloogia 07.50 Animafilm Präaksud 09.30 Põrgulikud köögid 10.30 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil. Justini ultimaatum ähvardab tema ja Willow' suhtele saatuslikuks saada. Maggie tunneb linnarahva toetust. 12.00 Stileto vendeta 13.00 Kodutunne 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Toscana kirk 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.00 Põrgulikud köögid 19.00 Reporter 20.00 Roaldi nädal. Koduõpe 21.00 Öhtu! 22.00 Mf Ted 2 00.20 Mf Kuum pirukas 5. Alasti miil 02.10 Mf Vastasseis 03.30 Reporter* 04.20 Küladetekiivid. Rosenheimi reahärad 05.05 Tuvikesed	06.15 Rosamunde Pilcher - Lordid ei valeta 08.00 Top Shop 08.15 Preili Moon 08.45 Zig ja Sharko 09.10 Tuhat tervist 09.40 Kodustiil 10.10 Meie kaunid kodud 10.40 Hooaeg 11.30 Mis?Moodi 12.00 Rooli võim 12.30 Punane sekund. Jalgrattaga linnas 13.00 Radar 14.00 Kuuuurija 15.00 Siberi võmm. Viimane buss 16.00 Romet ja Julia. Näeme? 17.00 Väikesed hiiglased 19.00 Reporter+ 19.35 Mf Kaksikud 21.45 Mf Steve Jobs 00.10 Mf Viimane lahing 02.00 Mf Ted 2 03.55 Armastuse saar. Paari-ke-si saadetakse viimastele kohingutele. Algust teevad Chris ja Olivia. Alex avaldab Montanale armastust, kuid ei saa vastust 04.45 Küladetekiivid. Jaht Watsmannile. Majaomanik Wolfgang Riedeli mõrv on uurijatele paras pätkel 05.30 Reporter+*	06.15 Inga Lindström - Miljonaire ei suudelda 08.00 Lustakad karud 08.15 Alvin ja koopaoravad 08.25 Animaf Lugu hiirest nimega Despereaux 10.00 Maaelu 11.00 Öhtu parimad palad 12.00 Roaldi nädal. Koduõpe 13.00 Üks eriline loomakliinik 14.00 Doktor Murphy 14.55 Rizzoli ja Isles. Eile, täna, homme. Tapetakse mees, keda Korsak kunagi tundis. Neli-kümmend aastat tagasi tapeti ka mehe tütar 15.50 Malluka suvi 16.20 Köök 17.25 Suur komöödiaöhtu 19.00 Reporter+ 19.35 Meie aasta Aafrikas. Kanakarja kambakas 20.35 Mf Ma olen legend 22.45 Mf Mõtle ka nagu mees 00.50 Mf Teistega voodis 02.30 Mf Kaksikud 04.15 Küladetekiivid. Surm aiamaal. Franz Buchleitner leitakse oma aiamaalapilt tapeult 05.00 Reporter+* 05.30 Malluka suvi	06.07 Super 4 06.20 Sonic Boom 06.32 Astrotobeloogia 06.35 Zak Storm 06.57 Astrotobeloogia 07.00 Gordon Ramsayga põrgusse ja tagasi 08.00 Reporter* 09.00 Kodustiil 09.30 Öhtu! 10.30 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil 12.00 Stileto vendeta 13.00 Kuuuurija 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Toscana kirk 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.00 Gordon Ramsayga põrgusse ja tagasi 19.00 Reporter 20.00 Radar 21.00 Öhtu! 22.00 Päriselu lood. Keskmise palga Eesti. Kuidas on Eestis võimalik ära elada keskmise palga? 23.00 Krimi 23.30 Mf Asjade seis 01.55 NCIS Los Angeles. Chinatown 02.40 Võmm ja selgeltnägija 03.20 Reporter* 04.10 Küladetekiivid. Üllatus Mohrile 04.55 Tuvikesed. Tola, aga minu oma	06.07 Super 4 06.20 Sonic Boom 06.32 Astrotobeloogia 06.35 Zak Storm 06.57 Astrotobeloogia 07.00 Gordon Ramsayga põrgusse ja tagasi 08.00 Reporter 09.00 Tuhat tervist 09.30 Öhtu! 10.30 Minu kodu on parim 11.30 Kodus ja võõrsil 12.00 Stileto vendeta 13.00 Radar 14.00 Tüdruk nimega Elif 15.00 Toscana kirk 16.00 Stileto vendeta 17.00 Hingesugulased 18.00 Põrgulikud köögid 19.00 Reporter 20.00 100 erilist eestlast. 20.30 Punane sekund. Kutselised juhid 21.00 Öhtu! 22.00 Pilvede all. Mari annab Indrekule tööalast nõu 23.00 Doktor Murphy 00.00 Surmarelv. 00.55 Seksi õppetunnid 01.50 NCIS Los Angeles. Gaas põhja 02.35 Võmm ja selgeltnägija 03.15 Reporter* 04.05 Küladetekiivid. 04.50 Tuvikesed. Vägev tunne	
TV3						
06.15 Lasteka hommik 08.05 Kirgede torm 09.10 Minu köök on parim. Luke ja Scott 10.35 Top Shop 10.55 Vaprad ja ilusad 11.25 Meie elu. Vegas, kullake* 12.25 Võimalik vaid Venemaal* 12.55 Naabrist parem 14.00 Suur lotokolmapäev. Rooside sõda 15.00 Meie elu. Suur, hämmastav, imeilus elu 16.00 Vaprad ja ilusad 16.30 Kirgede torm 17.35 Minu köök on parim. Lisa ja Candice 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Seitsmesed 20.00 Ajajaht 20.30 Kaks kanget Sovietistanis 21.30 Kättemaksukontor. Haihtunud 22.35 Kolmeraudne 00.10 Mf Vennake loodus 02.10 Quantico 03.00 Legendid. Sõjapealikud. Martin kehatub rahvusvaheliseks relvakaubitsejaks 03.45 Ajajaht 04.10 Võimalik vaid Venemaal* 04.35 Seitsmesed. Uudised 05.05 Seitsmesed 05.25 Kirgede torm	06.15 Lasteka hommik 08.05 Kirgede torm 09.10 Minu köök on parim. Lisa ja Candice 10.35 Top Shop 10.55 Vaprad ja ilusad 11.25 Meie elu. Suur, hämmastav, imeilus elu* 12.25 Võimalik vaid Venemaal* 12.55 Kaks kanget Sovietistanis 13.55 Kättemaksukontor. Haihtunud 15.00 Meie elu. Pulmad 16.00 Vaprad ja ilusad 16.30 Kirgede torm 17.35 Minu köök on parim 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Seitsmesed 20.00 Suure tähe väike täht. Väikesed filmistaarid 21.35 Mf Põrgulikud mesinädalad 23.35 Mf Vanavanemlik järelevalve 01.40 Hawaii 5-0. Hea sõdur. Tugev nurgakivi. FBI kuulab Danny ema üle. McGarrett teeb koostööd autistliku poisiga 03.15 Kolmeraudne 04.35 Võimalik vaid Venemaal 04.50 Seitsmesed. Uudised 05.20 Seitsmesed 05.40 Kirgede torm	06.30 Simpsonid. Ära neid morn mühatas. Moe ja Lisa 07.20 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Naudime elu 10.30 Nurgakivi 11.00 Bu-duaar 11.30 Naabrist parem 12.30 Kättemaksukontor. 13.35 Eesti muusika karikas 15.50 Midsomeri mõrvad. Mäealune magaja. Kiviringi keskelt leitakse taluniku surnukeha ning kahtlus langeb kohalikele druiididele. Uurijatega liitub patoloog Kate Crawford 17.55 Papad Mammad 19.00 Seitsmesed. Uudised 19.30 Shrek Kolmas 21.20 Mf Hommikune sära 23.50 Mf Videviku saaga. Päivanevõimik järelevalve 01.40 Hawaii 5-0. Hea sõdur. Tugev nurgakivi. FBI kuulab Danny ema üle. McGarrett teeb koostööd autistliku poisiga 03.15 Kolmeraudne 04.35 Võimalik vaid Venemaal 04.50 Seitsmesed. Uudised 05.20 Seitsmesed 05.40 Kirgede torm	06.30 Simpsonid. Koloneli morn mühatas. Moe ja Lisa 07.20 Lasteka hommik 09.00 Simpsonid 10.00 Shrek Kolmas 10.30 Padjaklubi 13.00 Suure tähe väike täht 14.35 Stop! 15.10 Ajajaht 15.50 Midsomeri mõrvad. Metsik öhtu. Kadunud maksuamet			

OÜ Talumunad müüb reedel, 26. aprillil Rapla-
maal bussipeatustes Dominant 3,5-kuuseid noorkanu.
Linnud on erivärvilised ja vaktsineeritud.

08.30 Kivi-Vigala, 08.45 Vana-Vigala,
09.00 Teenuse, 09.15 Sipa, 09.30 Mär-
jamaa kirik, 09.45 Varbola, 10.00 Hageri,
10.15 Aespa, 10.30 Kohila turg, 10.45
Salutaguse, 11.00 Järlepa, 11.15 Juuru,
11.30 Rapla turg, 12.00 Kaerepere,
12.15 Kehtna, 12.30 Keava, 12.45 Ing-
liste, 13.00 Kaiu, 13.15 Kuimetsa, 13.30
Vahastu, 13.45 Lelle, 14.00 Lokuta,
14.15 Eidapere, 14.30 Järvakandi.

Tellimine ja info telefonil 513 4768.

pm
PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:
metsakinnistuid,
kasvatat metsa, kasepakku,
okaspuu palki, paberipuitu,
küttepuid, võsa hakkeks.

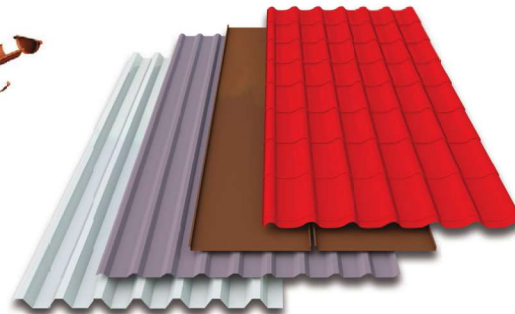
Pakub:
saematerjali,
metsaveeteenust.
kase küttepindu ja kase
kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

HEA HINNAGA KATUSED OTSE TOOTJALT!

VIHMAVEESÜSTEEMID

TERASKATUSED JA -TARVIKUD

TURVATOOTED

VÕTA KOHE ÜHENDUST!
kalle@olly.ee, 53 600 757

OLLY
TERASPROFIILID

22. JUUNIL
HARJUMAAL
KOSE LAULUVÄLJAKUL

PÕHJA-EESTI SUURIM JAANIPIDU TULEB TAASI!

KOSE
Jaanituli
2019

ANNE VESKI
SMILERS
HELLAD VELLED
JUSTAMENT
TOPELTMÄNG
KOLUMBUS KRIS
BAD ART

ÕHTU PROGRAMMI JUHIVAD SIIM POHLAK JA SULO SÄRKINEN

SUUR JAANILÖKE LASTEALA ERINEVAD ATRAKTSIOONID

ROHKETE ISTEKOHTADEGA GRILLMEISTRITE & TÄNAVATOITUDE ALA

TRADITSIOONILISED JAANIMÄNGUD & VÕISTLUSED

PILETID EELMÜÜGIS PILETILEVI MÜÜGIKOHTADES ÜLE EESTI
KUNI 21.06 HIND 17€ // PEOPÄEVAL & KOHAPEALT 20€

LISAINFO: WWW.TRE.EE f/KOSEJAANITULI @/TREAADIO

2 euro eest
saad lugeda
TERVE
NÄDALA
kogu
veebilehte!

www.sonumid.ee

RAPLAMAAL
Sõnumid

Kehtna Vallavalitsus kuulutab välja
avaliku konkursi Kehtna Raamatukogu

DIREKTORI
ametikoha täitmiseks.

Sooviavaldus, elulookirjeldus (sh töö- või teenistuskäik),
ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate doku-
mentide koopiad ja kandidaadi soovil muud
dokumendid saata hiljemalt 30. aprilliks
Kehtna Vallavalitsusele või e-posti
aadressil kehtna@kehtna.ee

Täiendav info www.kehtna.ee,
Katrin Velleste tel 509 8853

Õppe- ja arendusjuht

Oled oodatud kandideerima Alu Kooli meeskonda, kui tunned,
et Sulle meeldib juhtida ning arendada õppe- ja kasvatustöö
valdkonda koolis, kus on viierühmaline lasteaed, neljaklassi-
line kool ja erituge saavate õpilaste klassid.

Meile meeldib, kui oled:

- hea suhtleja ja vastutustundlik;
- koostööd väärtustav;
- täpne ja kohusetundlik;
- heade juhiomadustega;
- omad head analüüsi- ja planeerimisoskust;
- vastad kvalifikatsiooninõuetele.

Kasuks tuleb isikliku sõiduauto kasutamise võimalus, sest
lasteaias üks rühm asub teises
majas (Kodila, Kooli tn 5).

Pakume Sulle:

- mitmekesist ja vastutusrikast tööd
renoveeritud koolimajas;
- hästi töötavat kollektiivi;
- erialakoolitusi ja enesetäiendamise
võimalusi;
- põhipuhkust 56 kalendripäeva;
- haigushüvitist haigestumise teisest päevast.

Konkursil osalemiseks esitada järgmised dokumendid:

- kirjalik avaldus;
- elulookirjeldus, sh töö- ja/või teenistuskäik;
- ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate
dokumentide koopiad;
- muud dokumendid, mida kandidaat peab oluliseks

Tööle asumise aeg 21. augustil 2019.

Dokumendid palume esitada 26. aprilliks 2019 Alu Koolile
aadressil Keskuse tee 4, 79506 Alu või digiallkirjastatult e-posti
aadressil kool@alulakool.edu.ee.

Lisainformatsioon kool@alulakool.edu.ee, 5569 4827, direktor
Ülle Riisalu

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÕHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm).

MÜÜME KA PUITBRIKETTI.

Tel 516 6305

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvatat metsa,
metsamaad, palki ja paberipuitu,
küttepuitu ja raidmeid.

Metsä

Metsä Forest Eesti AS

Tel: 501 9257, 503 8777
e-mail: eesti@metsagroup.com

- Ostame METSAKINNISTUID,
- ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD
- Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263.
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

Raikküla Kool ootab 2019/2020. õppeaastaks oma meeskonda:

- ERIPELAGOOGI 1.0 ametikohta
- kahte KLASSIÕPETAJAT (mõlemad ametikohad 1.0)
- FÜSIOTERAPEUTI 1.0 ametikohta

Kandidaatidelt eeldame:

- erialale vastavat haridust
- head suhtlemisoskust, soovi töötada õpilastega
- eeldusi meeskonnatöös

CV, motivatsioonikiri ja haridust tõendavate dokumentide koopiad
palume saata 6. maiks 2019 Raikküla küla, Rapla vald, 78402
Raplamaa või e-posti aadressil kool@raikkylakool.eu.

Info telefonil 5308 7762 (õppejuht) või kool@raikkylakool.eu

Kunstikonkursi "Oma silmaga" parimad said tunnustatud

Kehtna kunstide kooli kunstikonkursil „Oma silmaga 2019” osales sel aastal 10 kooli ja töid laekus 280.

Helerin Väronen

Sel aastal oli konkursi alateema „Minu hinge loom” ning oodatud olid vahvad tõlgendused loomamaailma ja inimühiskonna kokkupuudetest või loomadest, kes lastele kuidagi südamelähedased.

Konkursi eesmärk on innustada lapsi kunstiga tegelema ja tunnustada andekate laste ja noorte kunstialast tegevust. Neljapäeval, 18. aprillil oli Konuveres Papagoi Keskuses 17. kunstikonkursi tunnustusõhtu. Kuna konkursil on mitmeid toetajaid ja pikaajalisi sõpru (ROL, Kultuurkapital, Kehtna vald, Ene ja Peeter Padrik, Kehtna Mõis OÜ), premeeriti iga vanusegrupi kõige tublimaid noori kunstnikke rahapreemiaga. Välja anti ka kokku 42 eripreemiat ja lisaks andis Kehtna vald enda poolt kaks preemiat.

Žüriisse kuulusid graafik ja illustreator Made Balbat, Kose kunstikooli kunstiõpetaja Kaili-Angela Konno ja

Eidapere kunstiõpetaja Mari Vest. Konkursi peapreemia pälvis Eliise Võigemast, kelle töö kohta on Kaili-Angela Konno kirjutanud, et tegemist on fantaasiarikka tööga, mis on tehniliselt hästi teostatud, mõtteihte ja kogu teose võttis hästi kokku huumoriga vürtsitatud pealkiri. Žürii hinnangul oli näha, et autor oli innustunud, põhjalikult ja rõõmuga oma töö teostanud.

Noorema vanuserühma kohta toodi välja, et esikohatööd eristavad tugeva värvikäsitlemise ja selge ideega. Mitmed tööd üllatasid žüriiliikmeid teostuse ja ideeküllusega. Keskmises vanuserühmas tõusid esile tehniliselt eripärased tööd ja kolme esimese koha valimine oli kõige keerulisem. Just selles vanuserühmas oli kõige enam töid seotud keskkonna väärtustega ja loodushoiuga.

Vanema vanuserühma võidutööd erinesid nii tehniliselt teostuselt kui ka mõttelt.

Mai algusest saab konkursi parimaid töid vaadata Kehtna kunstide

Anni Kangrumägi sai maailma päästmise eripreemia.

koolis. Konkursi korraldaja, Kehtna kunstide kooli direktori Anne Umalase sõnul suudavad konkursile laekunud tööd teda igal aastal üllatada, laste andekus paneb teda siiralt imestama. Kõikidest töödest õhkub siirust ja armastust loomade vastu ning seekordsed tööd puudutasid ka

väga sügavmõttelisi ja aktuaalseid teemasid - nutimaailma pealetulemine, loodushoid ja mure meie planeedi ja mere puhtuse pärast.

Pärast tublimate kunstnike ja nende juhendajate tunnustamist jagunesid õpilased kahte gruppi. Samal ajal kui ühed joonistasid papagoisid

ja sõid kringlit, vaatas teine grupp papagoietendust. Saadi targemaks nii lindude kohta üldisemalt kui ka papagoide suhtes. Nii mõnigi lahkus tunnustusõhtult sooviga saada endale papagoi ja juba bussis hakkasid kingiks saadud joonistusplokkidesse valmima uued pildid.

Tulemused:

“Oma silmaga 2019” peapreemia
Eliise Võigemast "Kui ma oleksin jännes, saaksin endale lubada laiskust", Märjamaa muusika- ja kunstikool, juhendaja Kertu Tort

I vanuserühm, 7-10-aastased:

I preemia: Jo Dione Kalda "Minu mõtteloomad", Märjamaa rahvamaja loovusring, juhendaja Eve Burmeister

II preemia: Geiri Post "Pere liige Flake", Märjamaa gümnaasium, juhendaja Eve Burmeister

III preemia: Marie Eliise Tiits „Minu suur hingeloom”, Märjamaa rahvamaja loovusring, juhendaja Eve Burmeister

III preemia: Gregor Nilisk „Kõige paremad sõbrad”, Märjamaa rahvamaja loovusring, juhendaja Eve Burmeister

II vanuserühm, 11-13-aastased:

I preemia: Annabel Nüganen "Olemine on mõnus", Järvakandi kool, juhendaja Piret Meos

II preemia: Kaisa Kruusmäe "Minu hinge hobune", Kehtna kunstide kool, juhendaja Saima Randjärv

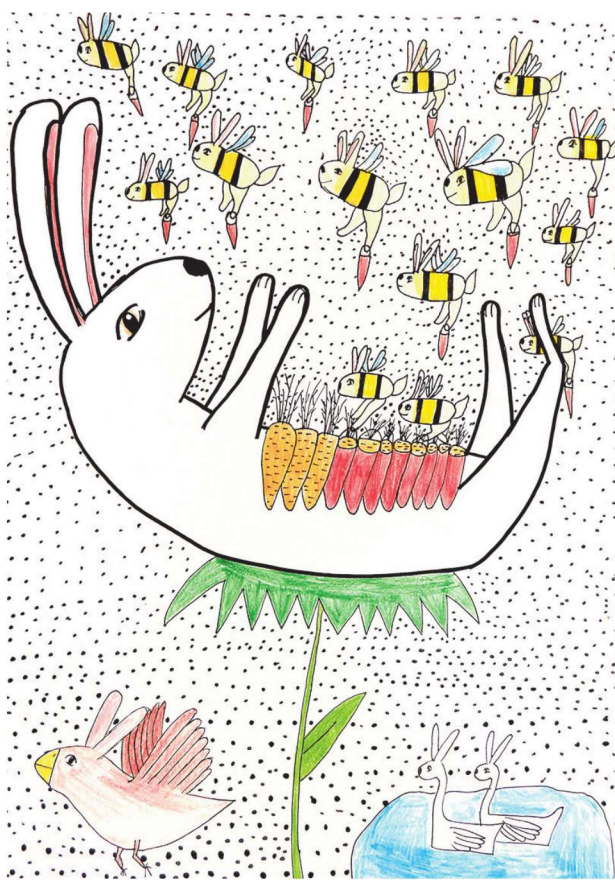
III preemia: Mirtel Pärnpuu „Hip-hop kass”, Kehtna kunstide kool, juhendaja Seily Sögel-Raid

III vanuserühm, 14-18-aastased:

I preemia: Elisabet Vaikre „(M)ärka enne, kui on hilja!", Järvakandi kunstikool, juhendaja Keiu Kuresaar

II preemia: Madliin Küla "Õunamahl!", Rapla gümnaasium, juhendaja Saima Randjärv

III preemia: Kadri Maarja Peep „Kaos, minu hingeloom", Kohila koolituskeskus, juhendaja Avely Jaave

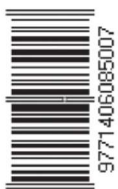
Konkursi võidutöö. Autor Eliise Võigemast.

Anni Kangrumägi töö.

Fotod: SIIM SOLMAN

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084,
e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson
Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)
Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Helerin Väronen (489 2137), Vivika Veski, Mari Tammar (489 2246), Katri Reinsalu, Stina Andok
Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)
Kujundajad: Ulvi Blande (489 2138), Siim Solman (489 2138)
Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)
Reklaamiosakonna juhataja: Ulvi Salumäe (489 2130).
Reklaamijuht: Ingle Mustallikas (489 2130)
Veebitoimetaja: Kadri Paju (489 2130)
Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetuse võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130.

Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363